

Norsk høyreekstremisme på Facebook

En komparativ casestudie som sammenligner Norge med den rådende definisjonen av høyreekstremisme ved hjelp av kommentarfeltene til tre høyreekstreme organisasjoners Facebook-sider

Tonje Støver Knutsen

Masteroppgave

Våren 2019

Institutt for sammenliknende politikk

Universitetet i Bergen

Abstract

This master thesis considers the prevailing definition of right-wing extremist ideology in relation to right-wing extremism in Norway. The aim is to evaluate whether the definition applies in the Norwegian context, or if extremists in Norway share special characteristics which are considered far-right in Norway, which thus ought to be incorporated into a definition of right-wing extremists in Norway.

Far-right communities and organisations are no longer visible in the form of street demonstrations, but activity can to a high degree be registered through the internet - in particular on social media. In order to assess Norway in this case study, three far-right organisations active on Facebook were chosen. The presumption was that high activity in the form of comments on Facebook would provide insight into the characteristics of Norwegian far-right communities considering the applicable definition of right-wing extremism.

The study is based on theory originally introduced by the political scientist, Cas Mudde, which theory has become a truth among several scientists focusing on extremism worldwide. The theory provides that, to define something as extreme right-wing ideology, specific characteristics must be present. The comments sections of three far right organisations found on publicly open Facebook pages have been considered in order to evaluate the topic of this thesis, and the chosen organisations are considered as extreme right-wing in scientific literature and by the media. This assessment is a comparative study which looks at findings from other countries to set the context of the paper and evaluate whether Norway has unique characteristics within the definition of right-wing extremism. In order to illustrate the far-right organisations in Norway, the analysis is built on 172 351 comments from the relevant Facebook pages which have been downloaded through Netvizz and managed by data analysis and text programme NVivo.

The findings from the analysis signals that far-right organisations in Norway have special characteristics. Accordingly, extreme right-wing ideology should be treated differently in the Norwegian context. The findings suggest that, even though Norwegian right-wing extremists have several of the characteristics required to fall within the prevailing definition of right-wing extremism, additional factors need to be considered when looking at Norwegian right-wing extremism in conjunction with right-wing extremism in other countries.

Forord

Å skrive en masteroppgave om høyreekstremisme ved å bruke Facebook-sider og kommentarfelt som observasjonsenheter har vært utfordrende og svært spennende. Når en velger å fokusere sin studie på nesten 200 000 kommentarer i åpne kommentarfelt er det klart at en kanskje ikke gjør oppgaven så enkel for seg selv. At mengden data gjør selve analysen krevende er én ting, men en annen ting er jo at det finnes svært få (kanskje ingen) studier som undersøker begreper, som høyreekstremisme, ved å støtte seg på kommentarfelt alene. Dette har ført til at jeg har tråkket feil mange ganger, og har gjort at jeg ofte har følt at jeg ikke har hatt peiling på hva jeg har drevet med. Da er det veldig flaks for min del at min veileder Hakan Sicakkan er støttende, tålmodig og svært kunnskapsrik, og som tok utfordringen om høyreekstremisme på Facebook på strak arm. Tusen takk for at du svarer meg på alle mine vage spørsmål, at du har vært tålmodig i mine plutselige endringer og “jeg aner ikke hva jeg gjør”-faser, og at du gir meg selvtillit og mestringsfølelse.

Vi er inne i en periode hvor kommentarfelt på Facebook berører deler av hverdagen til svært mange mennesker. Kanskje er man en av de som ofte legger igjen kommentarer på Facebook, kanskje er man en av de som av og til “eksploderer” og sender ut en kommentar som er lang og relativt gjennomtenkt, eller kanskje er man en av de som bare observerer, det jeg liker å kalle, utvidelsen av det deliberative demokratiet. Motstridende og ulike meninger trenger ikke nødvendigvis være kilde til konflikt, og møtes holdninger som kan beskrives som ekstreme med tålmodighet og kunnskap, så kan vi komme langt på veien til et rausere og mer inkluderende samfunn.

Takk til samboer André og storesøster Maria som oppmuntrer meg til tross for min store variasjon av selvsikkerhet og usikkerhet, som ler av og med meg, og som er så nysgjerrige på temaet at jeg av og til tror at de vet bedre enn meg hva jeg driver med. Mamma og pappa, dere er de mest inkluderende, varme og tolerante menneskene jeg vet om.

Alle feil og mangler i oppgaven er mine egne.

Innholdsfortegnelse

I Introduksjon	1
1.1 Tema og bakgrunn	1
1.2 Grunnlag for avgjørelsen om å bruke Norge som case	3
1.3 Problemstillinger	4
1.3.1 Hypoteser	5
1.4 Oppgavens struktur	5
1.5 Tidligere forskning	6
II Teoretisk rammeverk	8
2.1 Konseptet høyreekstremisme	9
2.1.1 Bølger av høyreekstremisme	9
2.1.2 Et skille mellom høyreekstremisme, høyreradikalisme og høyrepopulisme	10
2.2 Høyreekstremisme som ideologi	11
2.3 Konseptualisering av de ideologiske trekkene	12
2.3.1 Nasjonalisme	12
2.3.2 Rasisme	13
2.3.3 Xenofobi	14
2.3.5 Den sterke stat	15
2.4 Høyreekstremes bruk av teknologi og internett	16
2.4.1 Optimister og skeptikere til web 2.0	17
2.4.2 Høyreekstremisme på Facebook	18
III Metodisk tilnærming	19
3.1 Kvalitativ eller kvantitativ analyse	19
3.2 Den induktive og den deduktive fremgangsmåten	20
3.3 Casestudie - flercasestudie med fokus på én case	21

3.3.1 Utforskende casestudie	22
3.3.2 Teoritestende og teoriutviklende casestudie	22
3.4 Norge som case	23
3.4.1 Valg av observasjonsenheter.....	23
3.4.2 Presentasjon av observasjonsenhetene.....	26
3.4.2.1 Stopp islamiseringen av Norge.....	26
3.4.2.2 Norwegian Defence League	27
3.4.2.3 Folkebevegelsen mot innvandring.....	27
3.4.2.4 Demokratene.....	28
3.4.2.5 NDL tatt ut av datasettet.....	28
3.5 En kort presentasjon av begreper på Facebook	29
3.5.1 Forskjellen mellom Facebook-sider og Facebook-grupper	29
3.5.2 Facebook-poster og Facebook-innlegg	29
3.5.3 Kommentarfeltene og de som deltar	29
3.5.4 Likertrykk og reaksjoner.....	29
3.6 Innsamlingen og behandlingen av materialet.....	30
3.6.1 Innsamlingen ved hjelp av Netvizz.....	30
3.6.2 Sortering og behandling ved hjelp av SPSS Statistics 25 og Excel.....	31
3.6.3 Behandling og tolking med NVivo 12	31
3.6.4 Dataanalyse.....	32
3.6.5 Kategorisk aggregering.....	32
3.6.6 Koding til temaer	33
3.7 Metodiske kriterier og forskningsetiske hensyn.....	34
3.7.1 Måling i casestudier - validitet og reliabilitet	34
3.7.2 Etske hensyn i dataanalyser	36
3.8 Operasjonalisering.....	37
IV Analyse.....	39

4.1 Dataanalysens inndeling: Hvilket fokus har den som legger igjen en kommentar?	40
4.2 Tematisering av de 600 kommentarene med høyest aktivitet	41
4.2.1 Kommentarfeltene til Stopp islamiseringen av Norge	42
4.2.2 Kommentarfeltene til Folkebevegelsen mot innvandring	44
4.2.3 Kommentarfeltene til Demokratene	46
4.2.4 En oppsummering av Facebook-sidenes mest aktive kommentarfelt	48
4.3 Kommentarer med ordene muslim og innvandrer	50
4.4 Koding av kommentarene med ordene muslim og innvandrer	50
4.5 Presentasjon av kodene fra kommentarer med ordet innvandrer	52
4.5.1 Første kategori: <i>Statens ansvar</i>	52
4.5.1.1 Politikere - “Politikere er den type mennesker du ikke kan stole på”	53
4.5.1.2 Internasjonalt samarbeid - “Vesten tør ikke bruke folkeavstemninger”	53
4.5.1.3 Venstresiden vs. høyresiden - “Se her Støre, enda et offer for dine valg av innvandrere”	54
4.5.1.4 Rettsvesenet og media - “Er rettsvesenet et redskap for kriminelle innvandrere?”	54
4.5.2 Andre kategori: “Oss” mot “de andre”	55
4.5.2.1 Statskassen - “De taper statskassa for skattepengene våre”	55
4.5.2.2 Pensjonister - “Taperne er minstepensjonistene, uføretrygdete og vanlige pensjonister”	56
4.5.2.3 Bevare det norske - “Bunad passer ikke på innvandrere”	56
4.5.2.4 Etniske nordmenn - “Norge er for etniske nordmenn ikke for økonomiske eventyrere”	56
4.5.3 Tredje kategori: <i>Det fremmede</i>	57
4.5.3.1 Kriminelle og ulovlige innvandrere - “Slikt pakk har vi ikke bruk for her i landet”	57
4.5.3.2 De er voldelige - “Steriliser alle innvandrerbarn ved fødselen”	57
4.5.3.3 Muslimer - “Snikislamisering av landet vårt!”	58

4.5.3.4 Steng grensene - " <i>Slutt å tildele innvandrere norsk statsborgerskap fra nå!</i> "	58
4.6 Presentasjon av kodene fra kommentarer med ordet muslim	58
4.6.1 Første kategori: <i>Statens ansvar</i>	59
4.6.1.1 Politikerne - " <i>Landssvikerne på Løvebakken</i> "	59
4.6.1.2 Arbeiderpartiet - " <i>Ap er et parti for muslimer og akademikere</i> "	59
4.6.1.3 Muslimer blant de folkevalgte - " <i>Jeg har aldri forstått av muslimer får innpass i norsk politikk</i> "	60
4.6.1.4 Rettsvesenet og den fjerde statsmakt - " <i>Om noen år er det bare muslimer i NRK</i> "	60
4.6.2 Andre kategori: " <i>Oss</i> " mot " <i>de andre</i> "	60
4.6.2.1 De kristne mot muslimene - " <i>Kristne som vil ha muslimer til Norge må mangle noe i toppetasjen</i> "	61
4.6.2.2 Bevare det norske - " <i>Norge er norsk, det innbefatter ikke muslimer</i> "	61
4.6.3 Tredje kategori: <i>Det fremmede</i>	61
4.6.3.1 Steng grensene - " <i>Muslimer er en fremmedart i den norske fauna</i> "	61
4.6.3.2 Den onde ideologien - " <i>Islam er satans følgere</i> "	62
4.6.3.3 Muslimenes overtakelse - " <i>Om ti år er det for sent, da er alle muslimer</i> "	62
4.6.3.4 De voldelige - " <i>Muslimer er jo verre enn svartedauden</i> "	62
4.7.1 Kategori 1: Statens ansvar	65
4.7.2 Kategori 2: " <i>Oss</i> " mot de " <i>andre</i> "	66
4.7.3 Kategori 3: De fremmede.....	67
4.7 Trekk ved høyreekstrem ideologi i Norge.....	69
4.8 Har de norske høyreekstre de samme egenskapene som høyreekstre i andre land?. 69	
4.8.1 Nasjonalisme.....	70
4.8.3 Xenofobi	73
4.8.4 Antidemokrati	74
4.8.5 Den sterke stat.....	76
.....	77

4.9.1 Vi, og kun vi, er det riktige folk, og det er ikke plass til mangfoldighet	77
4.9.2 Militarisme i den norske stat.....	79
V Diskusjon og konklusjon	81
5.1 Høyreekstremisme basert på innvandringsfiendtlige og islamofobe Facebook-sider.....	81
5.2 Hypotese 1: Høyreekstreme trekk	82
5.3 Hypotese to: Særtrekk ved norske høyreekstreme.	83
5.4 Konklusjon	85
5.5 Veien videre	87
Litteraturliste.....	89

Liste over tabeller

Tabell 3.1: Norske høyreekstreme organisasjoners aktivitet på nett i form av åpne Facebook-sider.....	24-25
Tabell 5.1 Trekk ved høyreekstrem ideologi blant de norske høyreekstreme.....	82

Liste over figurer

Figur 4.1: SIANs mest aktive kommentarfelt 2014-2019.....	44
Figur 4.2: FMIs mest aktive kommentarfelt 2012-2019.....	45
Figur 4.3: Demokratenes mest aktive kommentarfelt 2016-2019.....	47
Figur 4.4: De mest aktive kommentarfeltene fra SIAN, Demokratene og FMI sammenlagt...	48

Liste over bilder

Bilde 3.1: Ulike reaksjoner på Facebook.....	30
Bilde 4.1: Eksempelbilde hentet fra SIANs Facebook-side av Jonas Gahr Støre.....	43
Bilde 4.2: Eksempelbilde hentet fra FMIs Facebook-side av norsk flagg holdt av mennesker på fjelltur.....	44
Bilde 4.3: Eksempelbilde hentet fra Demokratenes Facebook-side av kvinner kledd i niqab..	46
Bilde 4.4: Mest brukte ord av 600 kommentarer fra de tre Facebook-sidene samlet.....	49
Bilde 4.5: Eksempelbilde hentet fra SIANs Facebook-side av Jonas Gahr Støre.....	65
Bilde 4.6: Eksempelbilde hentet fra SIANs Facebook-side av Fabian Stang.....	66
Bilde 4.7: Eksempelbilde hentet fra Demokratenes Facebook-side av kvinner kledd i niqab..	67
Bilde 4.8: Eksempelbilde hentet fra SIANs Facebook-side av tegnede figurer.....	68
Bilde 4.9: Eksempelbilde hentet fra Demokratenes Facebook-side av norske flagg på 17. mai.....	71
Bilde 4.10: Eksempelbilde hentet fra SIANs Facebook-side av plakat med “Steng grensene”.....	74
Bilde 4.11: Eksempelbilde hentet fra Demokratenes Facebook-side med kvinner kledd i niqab.....	77

I

Introduksjon

1.1 Tema og bakgrunn

Å sette seg inn i begrepet høyreekstremisme er en lang og omfattende prosess, som viser at høyreekstremisme er et sleipt begrep som er vanskelig å definere. En av de mange sammensatte årsakene til dette er at ulike grupper, som politikere og mennesker som jobber i media, har tilegnet ulike attributter til det som skal karakteriseres som høyreekstremt. På den måten kan begrepet feilaktig bli anvendt for å forklare handlinger som er høyreekstreme, uten at de nødvendigvis i sin helhet hører hjemme under den rådende definisjonen av høyreekstremisme. Som mange andre konsepter så har begrepet høyreekstremisme en dobbel funksjon. Når det blir brukt i en seriøs og vitenskapelig måte skal det gi kunnskap, men som et slagord i det daglige politiske liv tegner det et bilde av en politisk fiende (Mudde 1995, 205). Det er ikke bare i media og av talpersoner begrepet blir brukt feil, eller blir misforstått, begrepet endres også over tid og fra land til land, dermed også fra person til person. Leder av Senter for ekstremismeforskning ved UiO, Tore Bjørgo, sier at det som blir sett på som et ekstremt mål eller en ekstrem metode i én tidsperiode eller et land, kan være ganske akseptabelt i en annen tid eller kontekst (2018, 16). Holdninger og ytringer som oppleves som høyreekstreme i dag, ville ikke nødvendigvis bli opplevd på lik måte på 1930-tallet, og noe som oppleves som ytterst høyreekstremt i Norge i dag vil kanskje ikke oppleves som høyreekstremt i USA. Årsaken til dette er at begrepet høyreekstremisme alltid er kontekstuellet, og vil dermed kunne tildeles ulike egenskaper i ulik sammenheng. Når begrepet anvendes ulikt basert på tid og kontekst viser det at ekstremismebegrepet er i konstant endring, og at høyreekstremisme i seg selv er avhengig av hvordan samfunnet er rundt. De aller fleste som forsker på høyreekstremisme er enige i at det ikke finnes noen akseptert generell og bred definisjon på begrepet. Ekstremismeforsker Cas Mudde er en av de som har dedikert sin akademiske karriere til å undersøke høyreekstrem ideologi. Mudde har, på bakgrunn av en litteraturstudie, valgt ut 26 definisjoner og beskrivelser som forsøker å forklare høyreekstrem ideologi. Definisjonene inneholder ikke mindre enn 58 ulike trekk som skal være med å forklare høyreekstremisme, men bare fem av trekkene blir nevnt av minst halvparten av forfatterne. Trekkene er nasjonalisme, rasisme, xenofobi, antidemokrati og den sterke stat (Mudde 2010, 11). Det har med tiden blitt til en sannhet og en bred enighet blant forskere at

disse trekkene bør inngå for å definere noe som høyreekstrem ideologi. Den norske ekstremismeforskeren Anders Ravik Jupskås sier at til tross for at det ikke finnes noen bred enighet rundt en klar definisjon av høyreekstrem ideologi, er det allikevel konsensus når det kommer til de ulike kjennetegnene som må inngå for at noe skal defineres som høyreekstremt. Jupskås sier at de aller fleste høyreekstremer er etniske nasjonalister, antidemokratiske, autoritære, rasistiske og preget av fremmedfrykt (2012a, 42). Dataen og empirien som ligger bak at forskere på ekstremismefeltet har kommet til en konsensus i at disse trekkene må inngå for å kunne kalle noe for høyreekstrem ideologi mangler undersøkelser og forskning basert på høyreekstremisme i Norge. Ingen av de 26 definisjonene som Mudde anvender i sin studie er skrevet av norske forfattere, og ingen av dem har Norge som undersøkelsesenheter for å forklare trekkene ved høyreekstremisme. Ettersom høyreekstremisme blir betraktet som noe som er situasjonsbestemt og som varierer ut fra lands karakteristikk, bør Norge inngå i det totale bildet. Det er ønskelig å vite om den norske høyreekstremismen skiller seg fra høyreekstremisme i andre land, og om dette bør ha avvikende konsekvenser for den rådende teorien.

Denne studien er en komparativ casestudie med Norge som analyseenhet for sammenligning av den rådende definisjonen for høyreekstremisme. Hvordan kan man finne norske høyreekstremer som er villige til å ytre sine holdninger som kan være med å forklare om disse holdningene er preget av nasjonalisme, xenofobi, rasisme, antidemokratiske holdninger og fordeler med den sterke stat? En endring som har skjedd de siste tiårene er at arenaene for ekstremistisk aktivisme i stor grad har flyttet seg fra fysiske møter og gateaktivisme og over til internett (Bjørge 2018, 30). Hvis man måler høyreekstrem aktivisme ved hjelp av oppmøte på demonstrasjoner vil de høyreekstremerne gruppene være svært få og nesten ubetydelige målt i folketall, men det er ikke lenger sånn man kan måle høyreekstrem aktivisme. Det hevdes at vi er inne i en fjerde bølge av høyreekstremisme, og denne bølgen kan studeres på internett og sosiale medier. Når man diskuterer høyreekstremisme i Norge og utviklingstrekkene til de høyreekstremerne miljøene er det viktig å nevne angrepet på AUFs sommerleir på Utøya og den mest fatale terroraksjonen på norsk jord. Anders Behring Breivik planla store deler av sitt angrep ved hjelp av internett og sosiale medier. I 2015 utlyste Justis- og beredskapsdepartementet et forskningsoppdrag som omhandlet utviklingstrekk og forebyggingsstrategier knyttet til høyreekstremisme og konspirasjonsteorier i Norge (Bjørge 2018). Selv om denne studien fokuserer på begrepsforståelsen og definisjonen av høyreekstremisme, så er den i tillegg med på å belyse noen av de utviklingstrekkene som

finnes i høyreekstreme miljøer ved å undersøke kommentarfeltene på de høyreekstreme sidene på Facebook.

1.2 Grunnlag for avgjørelsen om å bruke Norge som case

For å begrunne min avgjørelse om å bruke Norge som case, så er det først viktig å forklare hvorfor det er akkurat høyreekstremisme som er fokuset i studien. I min bacheloroppgave var fokusområdet på de åpne kommentarfeltene til de norske avisene VG og Dagbladet på Facebook. Oppgaven var teoretisk bygd på demokratiteori, og handlet i all hovedsak om fordeler og ulemper med det deliberative demokratiet og på hvilken måte kommentarfeltene kunne påvirke dette. Datainnsamlingen ble dannet av kommentarer på saker i nettavisenes Facebook-side som handlet om politikken i Norge i et avgjort tidsrom. Dette tidsrommet var tilfeldigvis i samme tid som Norge, og store deler av Europa, opplevde høy befolkningsvekst som en følge av flyktningkrisen. Selv om tematikken og fokuset lå en annen plass ble det underveis i innsamlingen tydelig at en relativt høy andel av de sammenlagte kommentarene var preget av ytterliggående holdninger, spesielt i form av innvandringsfiendtlighet. De kommentarene som havnet innenfor denne kategorien var ikke bare skeptiske til innvandring og flyktninger, men de var høy grad preget av rasistiske holdninger og uttalelser som var formet av usannheter og konspirasjonsteorier. Det var dette som vekket min første tanke og nysgjerrighet rundt høyreekstremisme i Norge på nett og hvordan de som havner inn under denne kategorien kommuniserer, og det ble ved et litt senere tidspunkt avgjort at min masteroppgave skulle handle om høyreekstremisme på Facebook. Da valget hadde falt på dette ble det gjennomført en grundig teorigjennomgang av det sleipe begrepet høyreekstremisme. Det som fort ble kjent var at det mangler en klar definisjon av begrepet, men at det var en bred enighet blant ekstremismeforskere om at det var noen trekk som skulle inngå for å kunne kalle noe høyreekstremt. Da Norge manglet i dette regnestykket av trekk som skulle beskrive høyreekstreme, i Cas Muddes litteraturstudie, ble det avgjørende at det var Norge som skulle brukes som case. Facebook ble også denne gangen valgt som plattform fordi jeg tidligere hadde erfart mulighetene og tilgangen til data som finnes i å undersøke åpne kommentarfelt. Da Facebook ble grunnlaget for å hente inn datamateriale var det også nødvendig å finne norske Facebook-sider som kunne høre til i organisasjoner som av de fleste karakteriseres som høyreekstreme.

1.3 Problemstillinger

Fenomenet som undersøkes i denne studien er høyreekstremisme, hvor kartleggingen av begrepet gjennomføres ved hjelp av tidligere empiri. Det er ønskelig å utfordre de satte definisjonene om høyreekstremisme og å vurdere om, eller til hvilken grad, de norske høyreekstremer kan inngå i denne definisjonen. Denne komparative casestudien søker å teste de allerede validerte og etablerte teorien av høyreekstremisme, ved å anvende Norge som case, samtidig som den undersøker om høyreekstremer organisasjoner i Norge har særtrekk som kan være med å utvikle teorien. Ettersom høyreekstremisme er et bredt og utfordrende begrep blir det anvendt begreper som “ytre høyre” av forskere, for å forklare segmenter som inngår i det høyreekstremer. I metodekapittelet vil det redegjøres hvorfor de ulike Facebook-sidene og kommentarfeltene som anvendes hører inne under det som ofte kategoriseres som høyreekstremer i Norge. Målet er å avdekke om de etablerte trekkene ved høyreekstremisme som skal være med å lage føringer for den høyreekstremer definisjonen inngår på lik linje med Norge som case. På bakgrunn av dette utvikles hovedproblemstillingen:

Har de etablerte definisjonene av høyreekstremer ideologi et bra nok begrepsapparat til å beskrive de som vanligvis blir identifisert lokalt som norske høyreekstremer?

For å avgrense hovedproblemstillingen dannes det tre underproblemstillinger:

1. Har de norske organisasjonene som vanligvis blir identifisert lokalt som høyreekstremer mange særegenskaper som gjør at de ikke passer inn i de etablerte definisjonene?
2. Hvilke særegenskaper har de norske organisasjonene som vanligvis blir identifisert som høyreekstremer sammenliknet med de etablerte definisjonene?
3. Bør funnene i denne studien om særtrekk ved høyreekstremisme få konseptuelle konsekvenser for den rådende definisjonen av høyreekstremisme? Eller bør de bare behandles som avvik?

1.3.1 Hypoteser

På bakgrunn av problemstillingene utformes to hypoteser.

H1: Norske høyreekstreme organisasjoner har de samme egenskapene som høyreekstreme organisasjoner i andre land.

H2: Norske høyreekstreme organisasjoner har noen særtrekk som skiller dem fra høyreekstreme organisasjoner i andre land.

1.4 Oppgavens struktur

Oppgaven struktureres inn i fem ulike kapitler. Det første kapitlet er en introduksjon som forklarer bakgrunnen for valgene som er gjort for å gjennomføre studien, og som presenterer problemstillingene og hypotesene som videre former alle valg som er gjort i teorien, metoden og analysen. Videre legges det frem et kapittel som omhandler det teoretiske rammeverket som skal sette tydelige grenser for hva teorien i det vanskelig håndterbare begrepet handler om, og det vektlegges å skape et skille mellom høyreekstremisme og andre beslektede ideologier. Teorien blir på mange måter todelt, hvor den første delen handler om begrepet høyreekstremisme og de tilhørende faktorene som inngår i begrepet. Den andre delen handler om høyreekstremisme på nett og hvordan høyreekstreme organisasjoner kan utnytte og mobilisere på nett. Årsaken til at dette fokuseres på i teoridelen er fordi det skal være med å underbygge og støtte avgjørelsen om å fokusere på høyreekstremisme på Facebook. Det tredje kapitlet presenterer metoden som er valgt for å gjennomføre studien. I tillegg til at detaljene rundt metodevalget legges frem, vil også observasjonsenhetene her presenteres, og en kort veiledning i ulike ord og begreper som blir brukt på Facebook. Dette for å ikke forvirre leseren mer enn nødvendig i en studie som fokuserer på flyktig data på Facebook. Analysen gjennomføres i det fjerde kapitlet, og er den største delen av oppgaven. Dette kapitlet omhandler all data som er innhentet i studien, som vil si store mengder kommentarer. I analysen er det gjort flere valg for å avgrense kommentarfeltene, i all hovedsak ved hjelp av en dataanalyse og koding av datamaterialet, for å forhåpentlig kunne svare best mulig på problemstillingen. Helt til slutt vil det komme et kapittel som inneholder en diskusjon av de to hypotesene som er formet, som søker å svare på trekkene som inngår i den høyreekstreme ideologien med Norge som case. Det avsluttende kapitlet presenterer også en konklusjon, og en oppfordring til videre forskning på emnet.

1.5 Tidligere forskning

Det finnes et hav av forskning som har fokusert på høyreekstremisme og høyreekstremer miljøer, men det er få som har sett på høyreekstremisme på internett og det er enda færre som har sett på høyreekstremisme på sosiale medier. Dette kan henge sammen med at sosiale medier er et relativt nytt konsept, i tillegg til at informasjonen som finnes her er flyktig og kan være vanskelig å håndtere. Ikke bare finnes det enorme mengder informasjon, men det må også ta hensyn til sensur, anonymitet, falske kontoer og profiler, og strukturen og oppbyggingen til nettsidene. Manuela Caiani og Linda Parenti har skrevet boken *European and American Extreme Right Groups and the Internet* (2013). De fokuserer på de høyreekstremer gruppernes bevegelser på internett, i hovedsak aktiviteten til de som styrer nettsidene og hjemmesidene, og ikke de som følger sidene. Caiani og Parenti sier at akademikere har vist større interesse for internett og ekstreme sosiale bevegelser etter 11. september, men at den empiriske forskningen i hovedsak er utviklet innenfor feltet av terrorstudier, hvor fokuset har lagt på religiøse ekstreme grupper, og ikke høyreekstremer grupper (2013, 8). Den norske ekstremismeforskeren Anders Ravik Jupskås har i rapporten *Preventing and Countering Far-Right Extremism: European Cooperation* (2012a) tegnet et bilde på hvordan høyreekstremer organisasjoner opererer i Norge. Her nevner Jupskås at de høyreekstremer organisasjonene bruker flere deler av internett og sosiale medier for å promotere seg selv, men han går ikke videre inn i detalj på hva de som følger disse sidene har av påvirkningskraft, eller hvor stor aktiviteten er. Jupskås har også, i samarbeid med sin tidligere student Birgitte P. Haanshuus, gitt ut artikkelen *Høyreklikk! En analyse av ytre høyre på sosiale medier i Norge*. Denne artikkelen gir en systematisk kartlegging av norske grupperinger på ytterste høyre fløy på Facebook. Her ser de på de ulike høyreekstremer gruppene som har etablert Facebook-sider, men ser på sidene ut fra et kommunikasjonsperspektiv. De bruker heller ikke sidenes deltakere i noen grad annet enn å sammenligne tall. I tillegg til dette har Haanshuus også bidratt med kapittelet "Fra gata til data? Ytre høyres aktivisme på internett og sosiale medier" i rapporten *Høyreekstremisme i Norge* (2018) av redaktør og leder for Senter for ekstremismeforskning ved UiO, Tore Bjørgo. Haanshuus ser her på bevegelser og aktiviteter på de høyreekstremer Facebook-sidene linket til deres hjemmesider og andre sosiale medier-forum. Hun vektlegger ikke deltakere eller følgere på Facebook-sidene, men heller administratorene som står bak siden. I samme rapport har Cora Alexa Døving og Terje Emberland skrevet kapittelet "Konspirasjonsteorier i det ytterliggående høyrelandskapet i Norge". Døving og Emberland anvender her blant annet

kommentarfelt fra ulike grupperinger og på ulike deler av det sosiale media og internett for å beskrive hvordan de som deltar er preget av konspirasjonssnakk. Denne rapporten tilbyr en del hjelp til diskusjonen i denne studien. Cas Mudde sier at ikke bare reiser de høyreekstreme partiene seg i bølger, men studiet av emnet høyreekstremisme gjør også det - med en liten forsinkelse (Mudde 2000, 6). Det er å anta at det eksisterer svært lite forskning på høyreekstreme Facebook-sider og deres kommentarfelt, spesielt når man leter etter forståelse for begreper. I det tilfellet er denne studien unik og vil kunne være med å forme forskningen på feltet.

II

Teoretisk rammeverk

I dette kapittelet vil de teoretiske perspektivene som danner rammeverket for studien bli presentert. Teorien som blir beskrevet vil brukes som en guide i analysen og diskusjonen senere i oppgaven. Som nevnt innledningsvis vil fokuset i teorien ligge på Cas Muddes litteraturstudie. De fem trekkene som i Muddes studie må eksistere for at noe skal kunne defineres som høyreekstremt blir vektlagt, men det legges også frem en del teori av andre deler av det ytre høyre for å forklare hva høyreekstremisme ikke er i denne studien. Teorien belyser også utfordringene man møter i forsøket på å definere høyreekstremisme, med å dra inn ulike definisjoner av ulike forskere. Begrepet høyreekstremisme beveger seg ofte over i sine nære slektninger høyrepopulisme og høyreradikalisme, derfor vil disse kort skilles. Etersom begrepet tydelig endres over tid vil det kort forklares de ulike bølgene av høyreekstremisme, og da spesielt den fjerde bølgen med bruk av internett, som mange hevder vi er inne i nå. De ulike trekkene som inngår i den rådende definisjonen av høyreekstremisme vil få en gjennomgang for å videre kunne svare på hypotesene i analysen. Trekkene er som kjent nasjonalisme, xenofobi, rasisme, antidemokrati og den sterke stat, og her er det tolkninger fra Muddes ulike studier på de høyreekstre trekkene som blir vektlagt sammen med andre forskeres tolkninger av trekkene innenfor den høyreekstre ideologi. Etersom studien anvender høyreekstre Facebook-sider for å svare på problemstillingen er det avgjørende å anvende teori som forklarer høyreekstremismens fremvekst på internett, og den historiske utviklingen av bruken av web 2.0-løsninger. På denne måten underbygges det hvordan de høyreekstre anvender sosiale medier, og hvordan fenomenet i all hovedsak opererer på nett og ikke i sosiale settinger.

2.1 Konseptet høyreekstremisme

Det finnes tre kriterier som høyreekstremisme kan defineres innenfor, og dette er (1) partiorganisasjon, politiske mål, taktikker og midler, (2) sosial struktur for velgere og personlighet for velgere, og (3) ideologi. Det viktigste kriteriet og det som nevnes mest i litteraturen er ideologi (Mudde 1995, 206). I denne studien er det ideologien som er i fokus, ettersom trekkene ved høyreekstrem ideologi er det som skal forme analysen.

For å konseptualisere begrepet høyreekstremisme er det nødvendig med en kort forklaring av høyreekstremismens fremvekst og de historiske trekk ved begrepet høyreekstremisme, som blir forklart ved hjelp av en inndeling i ulike bølger. Her vil det i tillegg forekomme et skille mellom høyreradikalisme, høyreekstremisme og høyrepopulisme.

2.1.1 Bølger av høyreekstremisme

De fleste forskere som snakker om høyreekstremisme skiller i utgangspunktet mellom tre ulike bølger, mens flere i senere tid snakker om at vi er inne i en fjerde bølge. Den første bølgen av høyreekstremisme dreier seg om utviklingen av historisk fascisme og nazisme. Oppstandelsen til konseptet og studiet av høyreekstremisme er basert på studiene av fascisme (Mudde 1995, 204). Den første bølgen av høyreekstremisme hører dermed hjemme i «fascismens epoke», og er den første av i alt tre eller fire bølger med mobilisering på ytterste høyre fløy i det frie Vest-Europa etter krigen. Den første bølgen oppstod i fascismens «hjemland» Italia hvor det var en del etterlevninger fra andre verdenskrig, men også andre land som Hellas, Spania og Tyskland hadde partier som var bygd på bakgrunn av fascistisk ideologi. Jupskås mener man kan slå fast at den første bølgen hadde minimal betydning for samfunnsutviklingen, og frem til 1970 hadde de aller fleste partier til høyre for de store konservative partiene minimal oppslutning (2012a, 56-62). Likevel har den første bølgen formet forskningsfeltet av høyreekstre partier i etterkrigstiden (Mudde 1995, 204). Den andre bølgen handler om fremveksten av høyreekstre organisasjoner innenfor den radikaliserede politikken, og var en mobilisering til høyre for høyre som i all hovedsak foregikk på 1970-tallet. Fremveksten av nynazistiske bevegelser representerer den andre bølgen. I land som Norge og Danmark vokste det frem skatteprotester og antivelferdspartier, og pragmatismekultur i de politiske elitene som åpnet opp for at populistiske partier kunne mobilisere. De populistiske partiene mobiliserte godt i perioder preget av store

samfunnsomveltninger (Jupskås 2012a, 62-74). Den tredje bølgen som er koblet til rasistisk vold ble mye større enn de to foregående. Etter andre verdenskrig hadde støtten for høyreekstreme partier vært marginale, men på 1980-tallet begynte et nytt mønster å manifestere seg. Flere høyreekstreme partier oppstod systematisk i store vestlige europeiske land (Knigge 1998, 249-250). Av etterkrigs-høyreekstremisme er dette uten tvil den mest suksessfulle perioden for både valg og ideologi i slike partier i nesten alle vesteuropeiske land (Mudde 2000, 6). De nye høyre-radikale og høyrepopulistiske partiene ønsket i mange tilfeller å erstatte den klassiske motsetningen mellom høyre- og venstresiden med en ny konfliktakse sentrert rundt forholdet til nasjonal identitet. Partiene som vokste frem fokuserte på innvandrings-skepsis og mer autoritær politikk (Jupskås 2012a, 75-79). Noen argumenterer for at de to siste bølgene av Jupskås og Mudde må forstås som én bølge, og at vi nå er inne i en tredje bølge som er mye større enn de to forbigående, og er i all hovedsak koblet til rasistisk vold (Caiani, della Porta og Wagemann 2012, 2). Øyvind Strømmen betegner den tredje bølgen av norsk høyreekstremisme som en ekstremisme på nettet. *“Den tredje bølgen består av IT-alderens brunskjorter, som i harme klapper løs på tastaturet (...) logge seg på nettet og dyrke hatet mot innvandrere og samfunnsstopper, sammen med sine likesinnede i ulike deler av Norge, og til med og i andre land”* (2011, 51). Jupskås mener at vi nå er inne i det han kaller for en fjerde bølge av høyreekstremisme. Han drar ligninger til fremmedfrykt i alle bølgene og sier at hvis den første bølgen av mobilisering på ytre høyre var skeptiske til innvandrere og jøder, fokuserte deler av bølge nummer to på innvandrernes trussel mot velferdsstaten. I tredje bølge ble den økonomiske kritikken av innvandrere supplert med en kulturell dimensjon. I fjerde bølge er kritikken mer spesifikk: det er i all hovedsak muslimer som utgjør “de andre” (Jupskås 2012a, 96).

2.1.2 Et skille mellom høyreekstremisme, høyre-radikalisme og høyrepopulisme

Begrepene høyre-radikalisme, høyrepopulisme og høyreekstremisme har en tendens til å gli over i hverandre, da de på noen områder er like som kan føre til at begrepene blir anvendt feil. Begrepet høyrepopulisme brukes for å beskrive de fremvoksende partiene på den høyre vinge, og sikter til forestillingen om at det finnes en grunnleggende konflikt i samfunnet mellom «folket» og «eliten» (Jupskås 2012a, 53). Cas Mudde sier at begrepet populisme blir ofte brukt til å understreke ferskheten (eller suksessen) til partiene det er snakk om (2000, 13). Høyre-radikalismen skiller seg fra høyreekstremisme ved at den ikke er antidemokratisk eller biologisk rasistisk. De høyre-radikale aksepterer demokratiet, flertallsstyre og folkesuverenitet, og er mer opptatte av kulturperspektivet i nasjonene hvor de høyreekstreme vektlegger det

biologiske aspekt. Høyre-radikalismen fungerer innenfor ordinære demokratiske rammer, og aksepterer ikke åpent voldsbruk i politisk øyemed. I blant kan høyre-radikale bevegelser og partier forfekte en utvidelse av demokratier på enkeltområder, for eksempel ved å etterlyse økt bruk av folkeavstemminger (Hagtvet og Strømmen 2014). Høyre-ekstreme grupper, partier og bevegelser er noe annet enn høyre-radikale, fordi de forsvare direkte antidemokratiske synspunkter, og ofte synspunkter som direkte eller indirekte legitimerer voldsbruk, eller at de ser på voldsbruk som et nødvendig eller rettmessig politisk virkemiddel (Strømmen 2013, 29).

2.2 Høyre-ekstremisme som ideologi

Selv om det pågår en kontinuerlig faglig diskusjon om den eksakte definisjonen av høyre-ekstremisme, er det en stor enighet om sentrale fellestrekk. Jupskås mener at høyre-ekstremisme kan karakteriseres med seks hovedtrekk. Trekkene som inngår dreier seg om (1) etnisk nasjonalisme, (2) antidemokrati, (3) autoritær innstilling, (4) rasisme, (5) fremmedfrykt og (6) konspirasjonsteoretikere (Jupskås 2012a, 42-47). Øyvind Strømmen skriver at det som går igjen i de høyre-ekstreme bevegelsene er en ekskluderende nasjonalisme, rasisme, xenofobi, antidemokratiske holdninger og autoritarianisme (fokus på lov, orden og disiplin) (2019). Begrepet høyre-ekstremisme har, både i samfunns- og vitenskapelig diskurs, vært avhengig av et stort antall ulike ting. Mens konsepter som sosialisme, liberalisme og kommunisme har en lang historie og en mer eller mindre satt beskrivelse, så gjelder ikke dette høyre-ekstremisme (Mudde 1995, 205). En av de mange utfordringene når det kommer til å definere høyre-ekstremisme er at betydningen av «høyre» er til syvende og sist tilskrevet av den offentlige samtale, som har en generell tendens til å forenkle begreper. Av de 26 ulike definisjonene som Mudde har brukt sin sin litteraturstudie inngår blant annet definisjoner av Backer og Jesse, Beck, Dudek og Jaschke, Falter og Schumann, Holzer, Ignazi, Masao, Meeuse, Pennings og Brants, Schneiders og Endenburg, Van Donselaar og Van Praag (Mudde 1995, 207). Mudde ser at av ideologiske trekk som nevnes av forskere om begrepet høyre-ekstremisme, så er det noen trekk som nevnes av samtlige eller flere av forskerne. Han konkluderer med at høyre-ekstremisme defineres som en ideologi som inneholder flere ulike egenskaper, hvor mange av definisjonene er på størrelse med en handleliste og ramser opp utallige egenskaper som tildeles høyre-ekstremisme. Bare fem av disse egenskapene nevnes i en form eller annen av i hvert fall halvparten av forfatterne: Nasjonalisme, rasisme, xenofobi, antidemokrati og den sterke stat (2000, 10-11).

2.3 Konseptualisering av de ideologiske trekkene

Høyreekstremisme er sett på som en kombinasjon av ulike ideologiske trekk som man kan skille fra hverandre (Mudde 1995, 206). De ulike trekkene er nasjonalisme, xenofobi, rasisme, antidemokrati og den sterke stat, hvor hvert av de fem trekkene er komplekse og vanskelige å definere. Derfor mener Mudde at konseptualiseringen bør deles inn i to steg, operasjonalisering og å gjøre konseptet passende for "reising". Operasjonaliseringen skal gjøre det teoretiske konseptet målbart, og dermed verifiserbart, men det andre steget avhenger av at den operasjonelle definisjonen defineres på en sån måte at den kan "reise" og dermed kan være aktuell for forskjellige nasjonale eller kulturelle omgivelser (Mudde 1995, 206).

2.3.1 Nasjonalisme

"Unless we hate what we are not, we cannot love what we are" (Huntington 1996, 20). Boken til Samuel P. Huntington "The Clash of Civilization" har av flere aktører i den ytre høyre fløy blitt brukt som "akademisk ammunisjon" i debatter som handler om påstandene om en fremvoksende sivilisasjonskonflikt mellom de kristne i vesten og den muslimske verden (Jupskås 2012a, 18). Huntington mente at etter den kalde krigen var det ikke lenger de ideologiske, politiske eller økonomiske forskjellene mellom folk som rådet. Det var de kulturelle. For å svare på spørsmålet "hvem er vi?" svarer man med å referere til ting som betyr mest for en. Man definerer seg selv under termer som forfedre, religion, språk, historie, verdier, tradisjoner og institusjoner. Vi vet hvem vi er bare når vi vet hvem vi ikke er, og ofte bare når vi vet hvem vi er mot (Huntington 1996, 21). Ekstremismeforskere bruker ulike begreper som ultranasjonalisme, ekskluderende nasjonalisme, ekstremnasjonalisme og nasjonalistisk ekstremisme. Etnonasjonalismen er en form for nasjonalisme som vektlegger at staten skal bestå av mennesker med felles kultur, historie og språk. Caiani, della Porta og Wagemann bruker begrepet ultranasjonalisme og mener at høyreekstreme tyr til ultranasjonalisme i perioder der det finnes tro om at nasjonen har falt i dekadanse. Den høyreekstreme retning forsøker dermed å beskytte nasjonen mot utenforstående, som antifascister, jøder, innvandrere og homoseksuelle (2012, 5-6). Selv om nasjonalisme er et relativt kontroversielt konsept, så er det en form for konsensus i litteraturen på denne definisjonen. Nasjonalisme beskrives som en politisk doktrine som proklamerer en overensstemmelse av den politiske enheten (staten) og den kulturelle enheten (nasjonen) (Mudde 1995, 209). Doktrinen er videreutviklet til å skille mellom to ulike former av nasjonalistiske politiske programmer. På den ene siden så jobber den mot intern

homogenisering: bare mennesker som tilhører til X-nasjonen har rett til å leve innenfor grensene til stat X. På den andre siden er det ekstern eksklusivitet, som betyr at staten X trenger alle folkene som tilhører X-nasjonen innenfor sine grenser (Mudde 1995, 209-210).

2.3.2 Rasisme

Rasisme som begrep defineres smalt som oppfatninger, holdninger eller handlinger som deler mennesker inn i raser, hvor noen hevdes å være mer verdifulle enn andre (Tjora 2019). Høyreekstreme grupperinger som er rasistiske har generelt sett et dobbelt sett av fiender. Den ytre trusselen er innvandrere, og den indre trusselen er en miks av autoriteter, politikere, media, homoseksuelle og lignende blir sett på som nasjonale forrædere som angivelig samarbeider med en ytre fiende (Bjørge 1997, 313). Teorier om rasisme har vært veldig populært i forskningen og i politikken, spesielt før andre verdenskrig. Den klassiske definisjonen på rasisme er troen på naturlige og arvelige ulikheter mellom raser, som er sentrale for troen på at en rase er overlegen de andre rasene. Siden starten av 1980-tallet har det blitt utviklet en ny definisjon som følge av termen “den nye rasismen”. Stater er, på bakgrunn av dette synet, ikke bygget opp av politikk eller økonomi, men av menneskelig natur. Det er vår biologi og våre instinkter å beskytte vår levemåte og våre tradisjoner og ha grenser mot andre - ikke fordi de er mindreverdige, men fordi de er en del av ulike kulturer (Mudde 1995, 211). Den store forskjellen er at den “nye rasismen”, sammenlignet med den “klassiske rasismen”, ikke understreker overlegenheten til “hjemmegruppen”, men heller uforlikeligheter av andre grupper. Ifølge den nye rasismens syn så er alle raser og kulturer likeverdige og har retten til, til og med er de forpliktet til, å utvikle seg uavhengig og separat. Men utviklingen må skje innenfor deres egen kultur, for alle individer er bundet av natur til sin kultur, og skal derfor ikke tre utenfor den. Den andre forskjellen er det skillende kriteriet: i klassisk rasisme er grupper skilt utelukkende på rase, i ny rasisme er kultur det viktigste kriteriet (Mudde 1995, 211). Statsviter og professor Bernt Hagtvet sier at på 1970-tallet så begynte intellektuelle på den ytterste høyre fløy å tale om etnopluralisme og retten til forskjellighet, og ville ikke lenger høre om rasisme. Likevel holdt de på hovedsynspunktet: Vi tilhører forskjellige kulturer som ikke er forenlige. Indirekte mente de fortsatt at det foreligger et hierarki av kulturen, og vår egen, den “hvite” er fremst (2012, 327).

2.3.3 Xenofobi

I definisjonen av høyreekstremisme har begrepet xenofobi blitt brukt som et kollektivt substantiv for å beskrive frykt, hat eller fiendtlighet mot “etniske utlendinger”. Selv om xenofobi bokstavelig talt betyr frykt for fremmede på gresk, så er det ofte definert i en bredere kontekst i den vitenskapelige litteraturen (Mudde 1995, 212). Tore Bjørge mener at rasisme, xenofobi og høyreekstremisme overlapper hverandre som kategorier. Rasisme og xenofobi er sentrale elementer i det meste av høyreekstremisme, men det er også former for høyreekstremisme hvor rasisme ikke nødvendigvis spiller en rolle. Xenofobi må derfor ses på som en bredere kategori enn rasisme, på den måten at den ikke krever en ideologisk teori, men heller en refleksjon av folkets negative “magefølelse” og fordommer mot grupper som oppleves annerledes eller fremmed (1997, 21-23). Begrepet etnosentrisme er tett koblet til xenofobi. Etnosentrisme betyr holdningen om at ens egen gruppe eller kultur er overlegen andre, og kobles ofte opp mot frykten for “utlendinger”. Xenofobi defineres derfor som frykten, hatet eller fiendtligheten mot “utlendinger” (Mudde 1995, 212). På bakgrunn av dette kan xenofobi i sin bredere betydning bli sett på som rasisme, på grunn av at det er drevet av de samme faktorene. Det innebærer fordommer, stereotypier, forutinntatthet og diskriminering (Vorster 2002, 304).

2.3.4 Antidemokrati

For å kunne definere antidemokrati må først begrepet demokrati defineres. I vitenskapelig og samfunnsvitenskapelig diskurs har demokrati vist seg å være et normativt konsept, som igjen og igjen defineres ulikt over tid. Den operasjonelle definisjonen deles derfor i to grupper av Cas Mudde. Den første gruppen baseres på forestillingen om at demokrati i all hovedsak er en prosedyre. På den måten blir demokrati definert prinsipielt som pluralisme, og derfor kan antidemokrati bli sett på som antipluralisme. Den andre gruppen ser på den materielle forestillingen om demokrati. Det betyr de demokrati måles på en aksept av den fundamentale likestillingen av innbyggerne. Derfor er antidemokrati avslaget av den fundamentale likestillingen mellom innbyggere (Mudde 1995, 214). Fordi Mudde mener at konsepter som pluralisme og likestilling er obskure begreper, så anvender han det han kaller “the Volk” for å forklare trekk ved antidemokrati. Ordet Volk er tysk og betyr folket, hvor Mudde anvender det organiske synet på “the Volk”, hvor konseptene pluralisme og likestilling inngår, og hvor staten bare er sett på som en lengre arm av folket (1995, 215). Denne tilnærmingen er en veldig konkret, og derfor avgrenset, definisjon av antidemokrati. Mudde studerer

høyreekstremisme i politiske partier og anvender denne definisjonen fordi den gir innsikt i ikke bare hva politiske partier vil, men også hva de ikke vil (ibid). Ettersom Mudde anvender “the Volk” for å forklare antidemokratiske trekk i høyreekstre partier, så legges det ikke mer i å definere pluralisme eller antipluralisme. Pluralisme i seg selv er et vanskelig begrep, som ofte tolkes ulikt ut fra hvilke system det anvendes eller om det anvendes om samfunn med flere ulike kulturer, levesett og livssyn. Her behandles pluralisme som forståelsen av et politisk system som er preget av en betydelig grad av maktspredning. For at et politisk system skal være pluralistisk må det ha maktdeling mellom en lovgivende, en utøvende og en dømmende makt, og det må også inkludere maktdeling mellom ulike politiske partier (Berg 2018). Caiani og Parenti ser så ekstremisme som definert av elementer av antikonstitusjonalisme og antidemokrati. De ser på dette som avslaget av de fundamentale verdiene, prosedyrene og institusjonene av den demokratiske stat (2013, 13). Ettersom Mudde studerer høyreekstre partier er “the Volk” en passende tilnærming, men dette er ikke gjeldende når en studerer høyreekstrem ideologi i organisasjoner. I denne studien anvendes begge gruppene av definisjonen av antidemokrati, hvor den antipluralistiske gruppen, som ser på avslaget av de fundamentale verdiene, prosedyrene og institusjonen av den demokratiske stat, og gruppen med den materielle forestillingen om demokrati, som ser på avslaget av den fundamentale likestillingen mellom innbyggere, inkorporeres og anvendes som én definisjon av antidemokrati.

2.3.5 Den sterke stat

Mudde sier at den sterke staten er et kollektivt substantiv for underkategorier som handler om den sterke og den undertrykkende funksjonen til staten. De tre viktigste underkategoriene av den sterke staten er antipluralisme, lov og orden, og militarisme (1995, 216). Det legges vekt på at i en sterk stat så kreves det et sterkere politi og en tøffere straff av de kriminelle. Ettersom begrepet antipluralisme vektlegges innenfor trekket som handler om antidemokrati blir det ikke videre presentert her. Lov og orden er ikke bare et trekk med høyreekstremisme, men også innenfor konservatisme og av de ikke-ekstreme innenfor høyrefløyen. Det involverer oppdraget om orden og autoritet, og dette er ledsaget med kravet om en sterk straff for de som bryter reglene. Isolat i fengsler skal ha veldig dårlige forhold, og den ultimate straffen er dødsstraff. For å vedlikeholde orden må staten derfor ha et sterkt politi til disposisjon (Mudde 1995, 216). Militarisme defineres som opprettholdelsen av et militært apparat som politisk maktmiddel, særlig som støtte for en aggressiv utenrikspolitikk (Gundersen 2018). Det handler om behovet for en sterk stat som skal beskytte nasjonale

interesser. De høyreekstreme vil ønske at militæret skal være mannsterkt, at de skal ha tilgang til den nyeste teknologien, og de skal ha en veldig stor andel utstyr. Det å være i militæret er sett på som den største ære, mens pasifisme blir sett på som et tegn for svakhet og et ønske om å underminere nasjonens vilje (Mudde 1995, 216).

2.4 Høyreekstremes bruk av teknologi og internett

Høyreekstreme har ofte vært tidlig ute med å benytte seg av teknologiske nyvinninger. På 1930-tallet var nazistene blant de første som brukte radioen og filmrolleret til å spre sin politiske propaganda. Når internett vokste frem på begynnelsen av 90-tallet, tok det ikke lang tid før også dette nye kommunikasjonsmediet ble tatt i bruk av høyreekstreme grupper (Jupskås 2012a, 183). Jusprofessor Cass Sunstein ser på bruken av internett og hvordan dette kan føre til at det oppstår ekkokammereffekt. Han sier at internett gir deg muligheten til å møte andre mennesker som er interessert i samme ting som deg, uansett hvor spesielt, uansett hvor rart, uansett hvor stort eller hvor lite (2012, 54). Videre sier Sunstein at internett blir brukt av mange, som en grobunn for ekstremisme, hvor helt likesinnede mennesker overveier saker med enkelthet og på samme frekvens med andre, og ofte uten å høre motsettende synspunkter (2012, 71). Internett har nå blitt det viktigste medier for kommunikasjon for høyreekstreme. Ekstremisme-, antisemittisme- og terrorforsker Michael Whine sier at høyreekstreme bruker internett til å presentere seg selv, til å gjennomføre muntlige angrep, opprettholde interne debatter, og til å mobilisere til oppmøte på deres samlinger og demonstrasjoner. Han understreker at de høyreekstreme gruppene bruker web 2.0 og internett til å ompakke gammelt hat og til å rekruttere nye hatere. Fremveksten av de nye internetteknologiene og de høyreekstremes tilpasning til disse, er mye mer pernisiøs enn de mer statistiske web-sidene som de fleste har fokusert på gjennom årene (2012, 322-323). Betydningen av internett for ekstremismens spredning og vekst registreres av sikkerhetspoliti i en rekke land. I en rapport fra Europol som omhandler trender og omfang av ekstremisme og terrorisme i hele Europa slås det fast at “internett har blitt det fremste kommunikasjonsvirkemidlet for terrorister og voldelige og ekstreme enkeltpersoner og grupper” (Jupskås 2012a, 185). Bruken av internett for informasjon og propaganda, særlig i retorisk bruk av bilder og ord, kan være relevant for høyreekstreme organisasjoner. Flere høyreekstreme organisasjoner bruker internett for å formidle propaganda og for å egge til vold. Internett er grenseløst, og vanskelig å kontrollere i en tilstand av evig endring (Caiani og Parenti 2013, 8-10). Selv om de langt fleste personer som deltar i utveksling av hatytringer på

nett aldri vil foreta konkrete voldshandlinger, er det innenfor det hatet som her utspiller seg at mye av potensialet for vold ligger (Sultan og Steen 2012, 7).

2.4.1 Optimister og skeptikere til web 2.0

Det mye anvendte begrepet “web 2.0” handler om dagens deltakerdrevne sosiale nettjenester. Web 2.0-verdenen baseres på innhold som er designet av brukeren selv, for eksempel på sosiale medier-sider som Facebook (Whine 2012, 322). I dag bruker høyreekstreme grupper ”Web 2.0”, hvor de besøkende selv er med på å lage innholdet på siden. De blir dermed mer interaktive og dynamiske sammenlignet med slike sider for et drøyt tiår siden. På Facebook kan medlemmene legge ut nyheter, debattinnlegg og informasjon som styrker den høyreekstreme identiteten og virkelighetsforståelsen (Jupskås 2012a, 188-189). Fremveksten av internett og web 2.0-teknologier har gitt både optimistiske og pessimistiske tanker om fremtiden til offentlig debatt. Optimister understreker at det er flere politiske effekter som har oppstått som følge av dette. Blant annet evnen til å overkomme det en gang dominerende massemedia i favør for ikke-medierte koblinger mellom globale innbyggere, i tillegg til et potensiale til å «gjenopplive en sovende offentlig sfære» ved å skape nye nettverksområder for deltakelse (Karlsen et al. 2017, 257; Caiani og Parenti 2013, 3). Internett tilbyr verktøy som kan hjelpe det offentlige med å spille en større rolle på politiske områder. Fremveksten av politiske diskusjonsgrupper på internett, blogger og aktivistinitiativer beviser en voksende politisk bruk av internett. Skeptikere hevder at den ujevne tilgangen til de nye teknologiene, den lave kvaliteten av online-diskusjoner og fragmenteringen av slike diskusjoner fører til polarisering. De hevder at internett er langt fra å revitalisere det offentlige rom, og vil veldig ofte heller tilpasse seg den værende situasjonen (status quo) (Batorski og Grzywinska 2018, 356-357). Enten en er optimist eller skeptiker kan det ikke nektes for at internett har senket terskelen for kommunikasjon og for publikasjon. Det går fortere, og en når lengre enn noen sinne. Ekstremismeforfatter og folklorist Kristian A. Bjørkelo understreker at geografiske grenser har mye mindre å si enn før, og bare språkbarrierer hindrer en i å kunne kommunisere med folk i alle verdenshjørner. Han sier at det er langt enklere enn tidligere for hver enkelt av oss å komme i kontakt med fremmede miljø av mennesker som en deler meninger og interesser med (2012, 42). Det er nettopp dette som er noe av det som er unikt med sosiale medier-sider. I tillegg til at det tillater individer å møte fremmede, så gjør sosiale medier det mulig for brukere å artikulere og å synliggjøre sine sosiale nettverk. Dette kan resultere i koblinger mellom mennesker som eller ikke ville skjedd (boyd og Ellison 2008, 211).

2.4.2 Høyreekstremisme på Facebook

Facebook er verdens største sosiale medieplattform, og har 2,38 milliarder aktive brukere i måneden (Statista 2019). Facebook ble opprinnelig lansert for å holde kontakten med venner, men i dag brukes nettstedet stadig i større utstrekning av private firmaer, frivillige organisasjoner og offentlige myndigheter. Facebook er en sosial nettverkingstjeneste, der brukerne kan lage profiler med navn, bilde, interesser og annen informasjon slik som yrke etc. Dette gjør det mulig å bygge personlige nettverk og å dele bilder, artikler, musikk og mye mer (Enjolras et al. 2013, 12). Debatt på internett blir mer og mer vanlig, hvor nettdebatten er spredt over mange ulike plattformer. Facebook er helt klar den største av disse, og har etablert seg som en viktig diskusjonsarena plassert mellom det private og det offentlige rom (Enjolras et al. 2013,119). Tore Bjørgo sier at det største problemet med høyreekstremisme er ikke lenger knyttet til rasistiske ungdomsgjenger og nazistiske skinheads, med at det i større grad er koblet til voksne personer og i miljøer som dels operer på internett og sosiale medier (2018, 11). Utfordringen er å undersøke høyreekstrem aktivitet på Facebook når det meste av tidligere forskning går på høyreekstreme miljøer har blitt gjort utenfor internett, eller i alle fall utenfor sosiale medier. I rapporten til Bjørgo har stipendiat Birgitte P. Haanshuus skrevet et kapittel om det ytre høyre på nett og Facebook. Haanshuus sier at når en ser på høyreekstrem aktivisme på nett så er det ikke det samme som politisk motiverte voldelige handlinger, men heller tilstedeværelsen og spredningen av rasistiske, antidemokratiske og/eller voldsforherligende holdninger (2018, 147). På Facebook kan medlemmene legge ut nyheter, debattinnlegg og informasjon som styrker den høyreekstreme identiteten og virkelighetsforståelsen (Jupskås 2012, 188-189). Det ytre høyre har i løpet av de senere årene tatt i bruk deltakerdrevne, interaktive nettjenester som Facebook. Sosiale medier åpner også for mer sosial kontroll og statlig overvåking, noe som kan gjøre plattformen mindre attraktiv for de mest ytterliggående aktørene (Haanshuus og Jupskås 2017, 149). Ifølge Bjørkelo har mesteparten av organiseringen av høyreekstremisme på internett og sosiale medier foregått på lukkede nettforum og sider, men at det nå flytter seg mer og mer over til Facebook. På Facebook kan grupper som Stopp islamiseringen av Norge og Norwegian Defence League operere med både lukkede og åpne grupper for organisering av sine aktiviteter. Her skryter de av å ha rekruttert medlemmer til disse gruppene etter 22. juli, og enkelte uttaler seg som om de har blitt inspirert av Breivik til å ta steget over i de radikale islamotstandernes rekker (2012, 45).

III

Metodisk tilnærming

I dette kapitlet vil det forklares hvilke metodiske valg som er gjort i studien.

Formålet med den empiriske undersøkelsen er å se om de allerede etablerte definisjonene av høyreekstrem ideologi har et godt nok begrepsapparat til å beskrive de norske høyreekstremer. For å avgjøre om de norske høyreekstremer inngår i de etablerte definisjonene, og om Norge som case kan bidra til begrepsutvikling, blir det fokusert på de høyreekstremer organisasjonenes Facebook-sider. Studien er utformet som en komparativ casestudie, og den er komparativ i form av at den bruker funn fra etablert forskning i ulike land, hvor det mangler konkret forskning fra norske høyreekstreme miljøer og organisasjoner. Målsettingen er å teste hypoteser av allerede etablert teori ved å analysere tre norske høyreekstreme organisasjoners Facebook-sider. Dette utvalget skjer på bakgrunn av en full liste av høyreekstreme organisasjoner som har Facebook-sider (se side 24-25). Her var tanken i utgangspunktet at studien skulle bestå av fire høyreekstreme organisasjoners Facebook-sider, men utvalget bestod til slutt av tre observasjonsenheter. Årsaken og grunnlaget for dette vil bli nærmere forklart i dette kapitlet. Norge er derfor analyseenheten, mens de tre valgte høyreekstreme Facebook-sidene er observasjonsenhetene. Disse observasjonsenhetene kan betraktes som begrepsmessig representative for Norge som case, ved at de utgjør det teoretiske metningspunktet for informasjonsbehov. For å kunne analysere de enorme kommentarfeltene til disse Facebook-sidene anvendes en dataanalyse, og en manuell koding av datamaterialet. Den manuelle kodingen av datamaterialet søker å lage en oversikt som videre kan anvendes for å forstå kommentarfeltene som helhet og dermed kan anvendes i diskusjonen.

3.1 Kvalitativ eller kvantitativ analyse

Valget av metode i en studie som denne er essensiell fordi ulike typer metoder reflekterer distinkte tilnærminger til forskning. Det finnes to dominerende tilnærminger: kvalitative og kvantitative studier. En kvantitativ analyse er definert som at konklusjonen av forskningen baseres på et stort antall observasjoner som ofte blir presentert i statistiske datasett. Den kvalitative analysen baserer seg på få observasjoner og i noen tilfeller begrenset informasjon (Gerring 2012, 362). Kvalitative undersøkelser anvendes ofte fordi kvantitative

undersøkelsesmetoder og statistiske målinger ofte ikke passer for å undersøke problemet (Creswell og Poth 46). Å anvende en kvalitativ forskningsmetode krever en sterk forpliktelse til å studere et problem som krever tid og ressurser. Denne studien avhenger av å anvende en kvalitativ metode da den søker å svare på spørsmål som gjelder én case sammenlignet med allerede gjennomførte caser fra andre land, og på grunnlag av noen få observasjonsenheter. Den kvalitative metoden brukes når det er behov for å studere en gruppe, eller en populasjon, identifisere variabler som ikke enkelt kan måles, eller å høre stemmer som ellers er kneblet. I tillegg anvendes en kvalitativ tilnærming når det er et ønske om å utvikle teorier fordi den eksisterende teorien bare delvis, eller overhodet ikke, fanger kompleksiteten av problemet som undersøkes (Cresswell og Poth 2018, 45-46). Denne studien søker å fange opp essensen av norske høyreekstreme organisasjoner basert på kommentarfeltene på høyreekstreme organisasjoners Facebook-sider. Selv om det finnes mye eksisterende teori på høyreekstremisme i Norge (og ellers i verden), så mangler det konkrete undersøkelser som ser på om de norske høyreekstreme innehar de samme karakteristikken som er gjeldende for den rådende definisjonen av høyreekstremisme.

3.2 Den induktive og den deduktive fremgangsmåten

Det finnes to tilnærminger for resonnering i kvalitativ metode og det er den deduktive og den induktive tilnærmingen. Den induktive tilnærmingen fokuserer på spesifikke observasjoner og konklusjoner som er generaliserte, og etter å ha samlet et antall observasjoner på korrekt måte kan en generalisere konklusjonen til alle andre grupper som har like betingelser (Zalaghi og Khazaei 2016, 25). Den deduktive tilnærmingen ser på utviklingen av antakelser som er basert på eksisterende teorier og søker å skape en plan for undersøkelse for å teste disse antakelsene (Zalaghi og Khazaei 2016, 26). Basert på teorien i denne studien anvendes både en induktiv og deduktiv tilnærming. Den induktive tilnærmingen blir brukt i sammenheng med store deler av dataanalysen, gjennomgangen av datamaterialet og kodingen av datamaterialet. Fra kommentarfeltene vil det fokuseres på et samlet antall observasjoner for å kunne generalisere til en konklusjon som er gjeldende for de høyreekstreme organisasjonene som studeres. Den deduktive tilnærmingen baseres på at hypoteser blir formulert og testet på bakgrunn av allerede etablert teori. Den eksisterende teorien på høyreekstreme organisasjoner forsøker å lage universal definisjon, som innehar en samling av ulike kategorier, for å forklare begrepet høyreekstremisme. Denne definisjonen er ikke basert på forskning av norske høyreekstreme organisasjoner, og med en deduktiv tilnærming kan en skape en plan for å teste om disse

antakelsene rundt definisjonen er gjeldende for Norge også, eller om det er andre faktorer som påvirker høyreekstreme organisasjoner i Norge. Å anvende en deduktiv metode vil her kunne bidra til å fylle hull i den allerede eksisterende teori på høyreekstremisme.

3.3 Casestudie - flercasestudie med fokus på én case

En casestudie inkluderer både studier på én case og studier på flere caser. Selv om flere har forsøkt å skille mellom to tilnærminger (og i tillegg har brukt begreper som komparativ casestudie som en distinkt form for flercasestudier), så er studier på én case og studier på flere caser i realiteten to varianter innenfor designet til casestudien (Yin 2009, 19). Innenfor casestudiens design så vil denne studien kunne kalles en analyse som involverer flere caser, og dermed vil den av mange (der i blant Lijphart 1971, 682) kunne klassifiseres som en komparativ casestudie. En viktig bemerkning er selvsagt at denne studien i all hovedsak fokuserer på én case, som sammenlignes med caser som allerede har gjort sitt fotavtrykk i teorien. Den er komparativ i form av at den sammenligner de norske høyreekstreme med alle de andre landenes høyreekstreme, som inngår i litteraturstudien til Cas Mudde. Av disse er det forskere som studerer høyreekstremisme i blant annet Nederland, Tyskland, Storbritannia og USA, hvor definisjonene i utgangspunktet er skrevet på sine originale språk. Mudde anvender ulike land i sin studie i et forsøk på å minimere at fokuset baseres på spesifikke egenskaper ved landet. I Muddes litteraturstudie inngår det ingen Skandinaviske land, noe som kan baseres på språkbeherskelse. Det er derfor å anta at Norge som case på dette temaet kan tilby interessante funn.

Selv om at casestudien på mange områder møter utfordringer med blant annet reliabilitet, validitet og generalisering, så finnes det også mange fordeler med casestudien som ikke finnes i andre undersøkelsesmetoder. George og Bennett sier at (1) man kan oppnå høyere konseptuell validitet med casestudier og dermed minske risikoen for konseptuell utstrekking, (2) med en slik kontroll kan man med større sikkerhet skape nye hypoteser, eller teste eksisterende hypoteser, (3) det åpner muligheten for å finne og undersøke kausale mekanismer som ellers kunne blitt oversett og som kan være vanskelig å operasjonalisere, og (4) det gir muligheten til å undersøke og vurdere komplekse kausale relasjoner (2005, 19-22). Å anvende én case er hensiktsmessig når man ønsker å teste velformulert teori. Teorien har spesifisert et klart antall av påstander i tillegg til at omstendighetene innad i påstandene er antatt å være sanne. Én case, som møter alle betingelsene for å teste teorien, kan bekrefte,

utfordre eller utvikle teorien, den kan bli brukt til å avgjøre om teoriers proporsjoner er korrekte eller om noen alternative forklaringer kan være relevante (Yin 2009, 47).

3.3.1 Utforskende casestudie

Det er vanlig å skille mellom deskriptive casestudier, utforskende casestudier og forklarende casestudier. Den deskriptive casestudien søker å beskrive det naturlige fenomenet som oppstår i datamaterialet som undersøkes. Målet er at den som undersøker skal beskrive datamaterialet samtidig som det oppstår. Den forklarende casestudien undersøker datamaterialet både på overflaten og på et dyper nivå for å forklare fenomenet i datamaterialet. På bakgrunn av datamaterialet vil undersøkeren kunne forme en teori og så teste denne teorien. Den utforskende casestudien forsøker å forklare et hvert fenomen i datamaterialet som er interessant for den som undersøker. Generelle spørsmål blir her utformet og gjøres for å åpne en dør for å videre kunne utforske fenomenet som studeres (Zainal 2007, 3). Denne studien søker etter særtrekk ved høyreekstremisme med å bruke Norge som case, som ikke nevnes eller fokuseres på i eksisterende litteratur, og som gjennomføres ved hjelp av en induktiv tilnærming. På denne måten er studien en utforskende casestudie. For å kunne si noe om at trekkene ved den norske høyreekstremismen er særtrekk er det nødvendig å vite hva fellestrekkene i utgangspunktet er, som bygges på Cas Muddes litteraturstudie, og den generelle oppfattelsen av den etablerte definisjonen på høyreekstremisme.

3.3.2 Teoritestende og teoriutviklende casestudie

Teoritestende casestudier vurderer validiteten og omfangsbetingelsene av en eller flere teorier. Teoritesting søker å styrke eller å redusere støtten for en teori, å avgrense eller utvide omfangsbetingelsene til en teori, eller å avgjøre hvilke to eller flere teorier som kan forklare en case, en type eller et generelt fenomen (George og Bennett 2005, 109).

Samfunnsvitenskapelige undersøkelser har som oppdrag å utvikle nye teorier, samtidig som den skal teste allerede etablerte teorier. På den måten består de av både antakelser og tilbakevisninger (Gerring 2007, 39). Casestudier kan bidra til teoriutvikling og teoritestning på tre nivåer. For det første kan det etablere, styrke eller svekke historiske forklaringer i en case. For det andre kan funnet om at en teori forklarer eller ikke forklarer en case generaliseres til den klassen caser som den gitte casen hører under. For det tredje kan funn fra casestudier på noen områder bli generalisert til andre naboceller i en typologi, til den spillende rollen av én bestemt variabel i ulike caser, eller til og med alle caser av et fenomen (George og Bennett 2005, 109-110). Når teorier er godt utviklet, slik som høyreekstremisme er, kan man anvende

en casestudie som innebærer teoritestning. En testing av teori anvendes når man ønsker å se på validiteten av teorier, og i denne studien er ikke ønsket å tilbakevise en hel teori, men å identifisere om og hvordan omfangsbetingelsene for teorien bør bli utvidet eller snevret inn (George og Bennett 2005, 115). På samme tid anvendes analysen for å se om Norge som case innenfor høyreekstremisme kan være med å utvikle teori. Denne formen for teoriutvikling i casestudier er i all hovedsak en induktiv prosess. I tillegg til at analysen tester allerede etablert teori fra andre caser, så skal den også kunne bidra til å tilføre kunnskap om høyreekstremisme ved å bruke en ny case som ikke er blitt anvendt for å utlede den rådende definisjonen til høyreekstremisme.

3.4 Norge som case

Man skal ikke velge caser bare på grunn av at de er interessante, at de er viktige eller at de er enkle å studere ved at de tilbyr tilgjengelig data. En bør velge caser som en integrert del av god forskningsstrategi for å oppnå veldefinerte mål fra studien. Det primære kriteriet for å velge case burde være relevant til målet med studien, om den inkluderer teoriutvikling, teoritestning eller heuristiske grunner (George og Bennett 2005, 83). Det mangler en konkret datainnsamling i Muddes litteraturstudie av Norge som case. Muddes litteraturstudie har vært med å forme hvordan ekstremismeforskere definerer begrepet høyreekstremisme. Denne studien fokuserer som kjent på Norge som case, og en fordel med å undersøke ett land er at det gir mulighet for å produsere et mye større utvalg enn noen annen tenkelig analyse hvor flere land inngår (Gerring 2007, 30). Denne studien presenterer dermed muligheten til å anvende flere observasjonsenheter for å undersøke om de avgjorte trekkene ved høyreekstremisme er gjeldende i de norske høyreekstre organisasjonene.

3.4.1 Valg av observasjonsenheter

Det høyreekstre miljøet har flyttet seg til internett, og det antas at den høyreekstre aktivismen vil være enklere å måle på sosiale medier enn noen annen plass.

Observasjonsenheterne ble valgt ut fra ulike praktiske og faglige kriterier. Det første kriteriet var at (1) siden måtte høre til under en organisasjon som blir ansett som høyreekstrem av media og i den vitenskapelige litteraturen, (2) siden måtte ha et relativt høyt antall følgere for å ha tilgang til nok data for å måle den høyreekstre aktiviteten og dermed kunne dra slutninger om høyreekstremisme i Norge, (3) kommentarene måtte være skrevet på norsk ettersom analyseenheten er Norge og (4) sidene måtte være tilgjengelige og åpne for alle. En

av de mest vanlige kritikkene mot casestudier er at de er særlig utsatt for versjoner av “selection bias” enn de som anvender statistiske undersøkelser. “Selection bias” er forstått som noe som oppstår når en form for seleksjonsprosess på enten design av studien eller et fenomen fra den virkelige verden under etterforskningen resulterer i forstyrrelser som lider av systematiske feil (George og Bennett 2005, 23). For å unngå “selection bias” ble det gjennomført en grundig gjennomgang av alle ulike Facebook-sider som bevegde seg i det åpne landskapet på Facebook, og som hører under organisasjoner som kategoriseres under begrepet høyreekstremisme (Bjørøgo 2018; Jupskås 2012b)

Tabell 3.1: Norske høyreekstreme organisasjoner, og deres aktivitet på nett i form av åpne Facebook-sider.

Organisasjon	Offentlig Facebook-side	Facebook-side oppdatert	Følgere på Facebook
Alliansen	Ja, https://www.facebook.com/AlliansenNorge/	Nesten daglig	5 716
Demokratene	Ja, (https://www.facebook.com/Demokratene/)	Daglig	16 036
Ekte nyheter	Ja, https://www.facebook.com/ektenyheter/	Nesten daglig	5 187
Fedrelandspartiet	Ja, (https://www.facebook.com/fedrelandspartiet/)	Oppdateres nesten daglig	49
Folkebevegelsen mot innvandring	Ja, (https://www.facebook.com/FolkebevegelsenMotInnvandring/)	Nesten daglig	15 754
Maal mannen	Ja, https://www.facebook.com/maalmannen/	Uregelmessig, ca. en gang i måneden	1 103

Norsk Front	Ja, https://www.facebook.com/NorwegianGlobalNews/	Nesten daglig	352
Norwegian Defence League	Ja, (https://www.facebook.com/norwegianandl/)	Uregelmessig, men flere ganger i måneden	30 006
Norwegian Defence League	Ja, https://www.facebook.com/norwegiandefenceleague/	Uregelmessig, inaktiv siden juli 2018	4 082
Pegida Norge	Ja, (https://www.facebook.com/pegidanorge/)	Uregelmessig, men flere ganger i måneden	4 812
Stopp islamiseringen av Norge	Ja, (https://www.facebook.com/SIAN2008/)	Flere ganger om dagen	30 307
Vigrid	Ja, https://www.facebook.com/Vigrid-196711747020839/	Aldri	23

*Medlemmer på Facebook er registrert 02.02.19

**Noen av Facebook-sidene kan ha blitt inaktive i løpet av studien

***Frittstående Facebook-sider uten tilhørighet er ikke tatt med, som f.eks. "Steng grensen nå" og "Fedrelandet viktigst"

Anders Ravik Jupskås har i rapporten *Preventing and Countering Far-Right Extremism: European Cooperation* (2012b) skrevet delrapporten for høyreekstreme bevegelser i Norge. Jupskås ser på blant annet på bevegelsenes bruk av internett og sosiale medier, og kommer frem til at Stopp islamiseringen av Norge (SIAN), Norwegian Defence League (NDL), Demokratene og Folkebevegelsen mot innvandring (FMI) var de Facebook-sidene som den gangen hadde høyest antall følgere (2012b, 47). Tabell 3.1 viser at disse Facebook-sidene fortsatt leder når det kommer til antallet følgere, men kan de kategoriseres innenfor det høyreekstreme? Samtlige av disse organisasjonene kan kategoriseres innenfor det Sultan og Steen identifiserer som grupper preget av "islamofobi" eller "muslimhat".

Sultan og Steen deler opp i tre ulike strømninger når de diskuterer høyreekstremisme i Norge, og skiller mellom nynazisme, innvandringsfiendtlighet/rasisme og islamofobi (2012, 19).

SIAN, Demokratene, FMI og NDL kategoriserer dermed som høyreekstremer av Sultan og Steen og hører ifølge dem under strømmingene innvandringsfiendtlighet/rasisme og islamofobi. Jupskås lager også et skille i nåtidens høyreekstremisme i Norge, og deler det inn i (1) grupper og mislykkede partier som direkte eller indirekte kan kobles til nynazisme, (2) rasister og litt mer suksessfulle anti-innvandringspartier og bevegelser som er mer aktive men mindre krigerske, og (3) de voksende islamofobiske gruppene som er inspirert av like bevegelser andre steder i Europa (2012b, 43). De fire organisasjonene havner dermed under høyreekstremer organisasjoner av Jupskås, hvor Demokratene og FMI hører under det han kaller ekstreme anti-innvandringspartier og grupper, mens NDL og SIAN hører til i de islamofobiske bevegelsene (Jupskås 2012b, 45-46).

Bjørge og Gjelsvik er noe mer forsiktig når de definerer høyreekstremer organisasjoner i Norge, og deler det inn i ulike former for radikal nasjonalisme. De kaller det for raserevolusjonære nasjonalsosialister, etnonasjonalister og kulturnasjonalister.

Kulturnasjonalistene omtales som innvandringsmotstandere eller islamkritikere, og eksemplifiseres med blant annet FMI, SIAN, NDL og Demokratene (2018, 27-28). Bjørge og Gjelsvik mener at disse gruppene opererer i hovedsak innenfor demokratiets rammer, tar avstand fra bruk av vold, og kan i ulik grad betegnes som høyreradikale, men ikke nødvendigvis som høyreekstremister (2018, 28). I samme artikkel skriver de at kulturnasjonalistene og de antiislamistiske miljøene er svært aktive på sosiale medier, og at en del av disse deltakerne går langt i å uttrykke hat og trusler mot innvandrere, minoriteter, politikere og meningsmotstandere. Hatefulle og truende ytringer på nettet vil i årene fremover representere en stor utfordring for demokratiet (Bjørge 2018, 144). På bakgrunn av dette velges SIAN, Demokratene, FMI og NDL som observasjonsenheter for å svare på problemstillingen om høyreekstremisme i Norge.

3.4.2 Presentasjon av observasjonsenheter

De valgte observasjonsenheter vil her få en kort redegjørelse. Det er viktig å understreke at det er utfordrende å finne objektiv informasjon om samtlige av disse organisasjonene. Informasjonen som er å oppdrive hentes fra ulike norske forskningsrapporter.

3.4.2.1 Stopp islamiseringen av Norge

Stopp islamiseringen av Norge het tidligere Forum mot islamisering, men endret navn i 2008 i takt med at det vokste frem flere "Stopp islamisering"-bevegelser i andre vestlige land. Jarle Synnevåg, tidligere forsker ved Forsvarets forskningsinstitutt var en sentral person i SIAN,

som måtte slutte i jobben sin etter at han hadde publisert sterkt islamofobiske og rasistiske tekster på nett. Muslimer ble i disse tekstene omtalt som “perverse skadedyr” (Sultan og Steen 2012, 18-19). SIAN har i flere år støttet konspirasjonsteorien om en muslimsk sivilisasjonsovertagelse som refereres til som Eurabia. Islam sammenlignes ofte med nazismen og en fiendtlig okkupasjonsmakt (Døving og Emberland 2018, 194-195). Blant medlemmene i SIAN er det utvilsomt mange tradisjonelle høyreekstremister og rasister, men det finnes også mange som kommer fra helt andre politiske bakgrunner, som begrunner sin islamkritikk med at islam bryter med grunnleggende verdier og menneskerettigheter og likestilling (Døving og Emberland 2018, 99).

3.4.2.2 Norwegian Defence League

Norwegian Defence League (NDL) er en norsk etterligning av den britiske anti-islamske organisasjonen English Defence League (EDL), som lenge ble betraktet som den mest vellykkede islamhat-gruppen på europeisk nivå. Det er litt uklart når NDL ble opprettet, men første gang navnet kom ut i norsk offentlighet var i forbindelse med en demonstrasjon holdt av EDL i England mot slutten av året 2010 (Døving og Emberland 2018, 195; Sultan og Steen 2012, 18). NDL har, uten stor suksess, forsøkt å arrangere flere protestmarkeringer i Oslo, Trondheim og Stavanger, men på disse har det aldri møtt mer enn 50 personer (Haanshuus 2018, 181). Jupskås sier at den politiske agendaen til NDL i hovedsak er drevet av enkeltsaker, hvor islam er avbildet som den ytre fienden og det etablerte (partier, medier og akademia) er den indre fienden (2012b, 46).

3.4.2.3 Folkebevegelsen mot innvandring

Folkebevegelsen mot innvandring (FMI) var den første store organisasjonen som ble opprettet spesifikt for å “stoppe den fremmedkulturelle innvandringen til Norge”, og ble grunnlagt av den kjente anti-innvandringsaktivisten Arne Myrdal i Haugesund i 1987 (Døving og Emberland 2018, 196; Bjørge 2018, 90). FMI definerer seg selv som en tverrpolitisk organisasjon med hovedformål å informere om innvandringens negative konsekvenser. FMI anvender slagordet “bevar Norge norsk”, og legger stor vekt på arbeidet om å beskytte Norge og den norske og kristne kulturarven (Døving og Emberland 2018, 196). Arne Myrdal, er utvilsomt den lederen blant norske høyreekstremister som har hatt størst mobiliseringsevne blant annet med sine voldelige utsagn om borgerkrig og represalier mot meningsmotstandere i innvandringspolitikken (Bjørge 2018, 92).

3.4.2.4 Demokratene

Demokratene i Norge er et norsk politisk parti som ble etablert i 2002. Ved stortingsvalget i 2017 fikk partiet ca. 3800 stemmer (0,1 prosent) (Garvik 2017). Det siste høyreekstreme partiet i Norge som gikk ut av politikken er Norgespatriotene, av disse har flere samlet seg i Demokratene. I tillegg har partiet trukket til seg en rekke politikere som har blitt kastet ut fra blant annet FrP for å ha blitt ansett for å være for ekstreme. Sultan og Steen sier at Demokratene beveger seg i et krysningspunkt mellom ekstremnasjonalisme, fremmedfiendtlighet og islamofobi, og kan betegnes som et høyreekstremt parti (2012, 14).

3.4.2.5 NDL tatt ut av datasettet

NDL hadde to aktive Facebook-sider, den ene med over 30 000 medlemmer og den andre med ca. 4000 medlemmer. Av norske forskere i rapporten Høyreekstremisme i Norge (2018) ble det lagt frem data som viste at den største siden inneholdt i all hovedsak engelske kommentarer, og i tillegg at det kun var den minste siden som var koblet til den tidligere hjemmesiden til NDL. Etter en manuell gjennomgang av Facebook-sidene var det tydelig at begge sidene har enormt mange engelske kommentarer, og at begge sidene ofte refererte til den tidligere NDL-hjemmesiden. Det ble derfor gjennomført en nedlasting av kommentarene til begge Facebook-sidene, hvor det ble bekreftet at svært mange kommentarer (og ofte de som var mest ekstreme, og dermed kunne formet analysen betraktelig) ikke var skrevet på norsk. I en studie som denne, som er svært avhengig av å stole på tolkningen av materialet, så er det lite hensiktsmessig å anvende kommentarer som er skrevet på engelsk. Det ble dermed avgjort at NDL ikke skulle inkluderes i analysen. For å bøte på antallet observasjonsheter ble det vurdert om andre store Facebook-sider skulle involveres. Pegida Norge er en av de største Facebook-sidene bak de tre gjeldende, med ca. 5000 følgere, som vil si 10 000 følgere bak den siden med færrest kommentarer som anvendes i studien. Følgertall har ikke nødvendigvis alt å si, men det nedlastede datasettet til Pegida Norge viste at siden ikke hadde høy nok aktivitet til å kunne sammenlignes med de andre tre sidene. Analysen skulle heretter involvere SIAN, FMI og Demokratene. I april 2019 ble det også klart at den største Facebook-siden til NDL er slettet fra Facebook.

3.5 En kort presentasjon av begreper på Facebook

For å best kunne forklare innsamlingen av datamaterialet i dette kapittelet, og å presentere ulike funn innledningsvis i analysen i neste kapittel, er det nødvendig med en kort redegjørelse av ord og begreper som anvendes på Facebook.

3.5.1 Forskjellen mellom Facebook-sider og Facebook-grupper

Denne studien vil utelukkende bestå av informasjon hentet fra åpne Facebook-sider. Den store forskjellen mellom Facebook-sider og Facebook-grupper er at gruppene kan være lukket og styres dermed mye mer av administratorene som i mange tilfeller har innstillinger som gjør at de må godkjenne medlemmer, kommentarer og poster av andre. I en studie som denne, som handler om åpne kommentarfelt, er det viktig å ha tilgang til all informasjon som postes på siden, og at brukerne er innforståtte med at de kommenterer i et åpent forum.

3.5.2 Facebook-poster og Facebook-innlegg

De ulike innleggene som deles på Facebook, om det er fra private profiler, fra politikeres Facebook-sider eller fra favorittbandets side, kalles enten for en (Facebook-)post eller for et (Facebook-)innlegg. Ordet post er nok, som mange andre engelske begreper, i noen grad arbeidet inn i det norske vokabularet. Disse begrepene kommer til å brukes litt om hverandre i analysen.

3.5.3 Kommentarfeltene og de som deltar

Kommentarene i kommentarfeltene er en respons på et innlegg eller en post som allerede er delt av siden eller brukeren. De som deltar i disse kommentarfeltene vil kunne kalles følgere, medlemmer, brukere og profiler. En utfordring med dette er at du trenger ikke nødvendigvis å følge siden for å være med i kommentarfeltet, derfor blir begrepet noe utvasket.

3.5.4 Likertrykk og reaksjoner

Facebook sine poster og innlegg har i all hovedsak fått respons i det som heter “likes”, eller likertrykk på godt norsk. For et par år siden utvidet Facebook “likerknappen” til å ha flere funksjoner. Man kan nå, i tillegg til å trykke “tommelen opp” på innleggene, trykke hjerte, ansikt som ler, ansikt som er overrasket, ansikt som gråter og ansikt som er sint. Alle disse ulike måtene å reagere på kommentarer vil heretter betegnes som reaksjoner. I tillegg til at man kan reagere på ulike innlegg og poster på Facebook, så kan man reagere på

kommentarene som tilhører postene. Disse kommentarene blir ofte de som havner øverst i kommentarfeltene, da Facebook sorterer ut de mest aktive/populære kommentarene. Dermed blir disse kommentarene ofte de som er enklest å se for andre Facebook-brukere, også de som ikke følger siden.

Bilde 3.1: De ulike reaksjonene på Facebook. Lastet ned fra www.facebook.no 10.12.18.

3.6 Innsamlingen og behandlingen av materialet

I over to tiår har området til dataassistert analyse av kvalitativ data blitt sett på som en av de mest innovative feltene i utviklingen av samfunnsvitenskapens metodologi (Creswell og Poth 2018, 210). Revolusjonen bak “big data” har ikke bare produsert enorme mengder datamateriale i form av tekst, men det har også resultert i sterke programvarer, relativt tilgjengelige programmeringsspråk, tilgang til enorme mengder av ulike kilder til tekstdata som kan anvendes i forskning, og en utvikling av sofistikerte algoritmer som kan bidra til å analysere datamaterialet (Ignatow og Mihalcea 2017, 5).

3.6.1 Innsamlingen ved hjelp av Netvizz

For å hente ut informasjon fra store antall tekstdokumenter har det blitt avgjørende å bruke automatiserte datateknikker. Datasettene som er lastet ned fra Facebook er hentet ved hjelp av applikasjonen Netvizz, som er tilgjengelig for alle. Netvizz eksporterer data fra Facebook-plattformen og gir tilgang til et stort omfang av detaljert data, og tilgang til fulle tidslinjer (Digitale Methods Initiative 2013). Netvizz tilbyr ulike nedlastinger av anonymisert data som blant annet hvordan ulike Facebook-sider er koblet til hverandre via likertrykk, men denne studien fokuserer på Facebook-sidene poster og hvordan brukeraktiviteten rundt disse postene fungerer. De nedlastede datasettene består av materiale fra Facebook-sidene oppstart og frem til mars 2019. Totalt tre filer per Facebook-side ble lastet ned. Den første består av en enkel statistikk som viser til aktiviteten på Facebook-siden, og sorteres ved hjelp av dato og deretter hvor mange innlegg som er postet på den gitte datoen og hvor høy aktivitet disse postene har mottatt i form av likertrykk, reaksjoner, kommentarer og delinger. Den andre filen består av absolutt alle fulle innlegg som er delt av administrator og brukere av Facebook-

sidene og aktivitet i form av likertrykk, reaksjoner, delinger og kommentarer. I tillegg tilbys det linker til hver av postene slik at man enkelt kan finne dem på Facebook, samt. en forklaring på hva hver post består av (om det er et bilde, en video, en link eller tekst). Den tredje filen inneholder samtlige kommentarer som er skrevet til hvert innlegg, og dette er filen som i hovedsak anvendes i selve analysen. Alle kommentarene som lastes ned er anonymisert hvor hver kommentar har et unikt ID-nummer.

3.6.2 Sortering og behandling ved hjelp av SPSS Statistics 25 og Excel

For å sortere og analysere datamaterialet er statistikkprogrammet SPSS Statistics 25 anvendt, som i første omgang ga en oversikt over hvilke mengder data som skulle behandles. SPSS tilbyr en ryddig oversikt over datafilene som er lastet ned ved hjelp av Netvizz, som videre kunne sorteres inn i innlegg/poster med høyest aktivitet, og så de tilhørende kommentarene som hadde høyest aktivitet. Kommentarene ble deretter sortert inn i Excel-ark for å holde en ryddig oversikt over hvilke kommentarer som tilhører hvilken Facebook-side, og for å kunne overføre disse til Word-dokumenter. I første del av analysen letes det etter kommentarer med høyest aktivitet i form av reaksjoner for å videre kunne generalisere og hente ut de kommentarene som berører de temaene som er mest anvendt i kommentarfeltene.

3.6.3 Behandling og tolking med NVivo 12

Etter at kommentarene er sorterte inn i ulike Excel-ark videre eksporteres de til dokumenter i Word. Her sorteres kommentarene med tall, hvor den første kommentarene er merket 1. og den andre er merket 2. og så videre. Dette bidrar til en ryddig oversikt i NVivo, for å klart se hva som skiller den ene kommentaren fra den andre. NVivo hjelper til med å analysere, behandle og forme kvalitativ data. Programmet bidrar til å finne alle tilfeller av ulike ord og fraser som man er interessert i å lokalisere fra en eller flere filer. Det oppbevarer databasene og filer sammen som én fil, og tillater undersøkere å enkelt benytte datamaterialet og å anvende søkefunksjoner i materialet, i tillegg til at det kan grafisk fremstille kodene og kategoriene i datasettet (Creswell og Poth 2018, 213). NVivo som tekstprogram er ikke nødvendigvis tilpasset for å anvende så store mengder datamateriale som kommentarfeltene til disse Facebook-sidene tilbyr, og i tillegg er det vanlig at den som undersøker sorterer og analyserer sin data ved å kategorisere og samle materialene og uttalelsene under respondentenes navn. I dette datasettet er det ikke mulig å skille datamaterialet med noe annet enn tall, både fordi Netvizz anonymiserer alle kommentarer som lastes ned fra Facebook, men

også fordi det ikke er av interesse nøyaktig hvem som uttaler seg om saken. Det er helheten av kommentarene som er grunnlaget for analysen. Når det er gjennomført en grundig sortering av datamaterialet på forhånd er NVivo et utmerket program å anvende for å analysere tekst - også store kommentarfelt hentet fra Facebook.

3.6.4 Dataanalyse

“Whether you do or do not use software, the real analytical work takes place in your head” (Creswell og Poth 2018, 181).

Å analysere tekst og andre former for data presenterer en utfordrende oppgave for kvalitative undersøkere. Det involverer å organisere datamaterialet, å gjennomføre en innledende gjennomlest database, å kode og organisere temaer og å presentere, forme og tolke datamaterialet (Creswell og Poth 2018, 181). For å kunne tolke og behandle enorme tekstfiler som disse kommentarfeltene presenterer er det nødvendig å først skape et overblikk over materialet, og videre en dypere forståelse av hva materialet handler om. Dataanalyser i kvalitativ forskning består av å forberede og å organisere datamaterialet for analyse; så redusere datamaterialet inn i temaer ved hjelp av koding; og til slutt å presentere datamaterialet i figurer, tabeller, eller i en diskusjon (Creswell og Poth 2018, 183).

Datamaskiner kan assistere i en kvalitativ dataanalyse fordi programmene fasiliterer oppgaver, vanligvis for å gjøre det hele enklere og raskere å gjennomføre (ibid). Dette er fordelene med å anvende dataprogrammer som Netvizz og NVivo. Netvizz bidrar til å samle og laste ned Facebook-sidenes totale datafiler, disse kommentarfeltene og oversiktene ville vært en nesten umulig oppgave å samle inn uten programmet. NVivo bidrar til tekstanalytisk sortering, og gir en bedre og mer tydelig oversikt over hva datamaterialet handler om som helhet. Men mellom disse to prosessene og i løpet av behandlingen i NVivo så kreves det mye sortering, og mye testing og feiling. Underveis i behandlingen av datamaterialet er det derfor viktig å lage seg en oversikt over ulike idéer som dukker opp underveis, samtidig som man klassifisere koder til temaer. Når en er kommet så langt vil det være mulig å starte det hardeste analytiske arbeidet som går på å utvikle og anvende tolkninger, og å representere og visualisere datamaterialet.

3.6.5 Kategorisk aggregering

Det finnes ulike måter å gjennomføre en dataanalyse og tolkninger i en casestudie, og denne casestudien fokuserer på det som kalles kategorisk aggregering. Det vil si at man fokuserer på

en samling av hendelser fra datamaterialet, og antar at relevante meninger vil dukke opp fra dette (Creswell og Poth 2018, 206). En annen form for å gjennomføre en dataanalyse er ved hjelp at direkte tolkning, hvor den som undersøker ser på en bestemt hendelse og henter mening ut fra dette uten å se på andre hendelser (ibid). Denne formen for analyse vil være svært ledende i studie som dette, ettersom det er klart at hvis man leter nok så vil man finne mange beviser på at de norske høyreekstreme er preget av alle trekkene som inngår i definisjonen av høyreekstremisme, men det holder ikke å se på spesifikke kommentarer for å kunne komme med et fruktbart svar. Det er helt avgjørende og nødvendig å se på helheten, og deretter anvende et utvalg av flere kommentarer fra datamaterialet, og lete etter relevans i dette utvalget.

3.6.6 Koding til temaer

Prosessen med koding er sentral i kvalitativ forskning og involverer å sortere og forstå teksten som er samlet fra intervjuer, observasjoner og dokumenter. Koding involverer å aggregere teksten inn i små kategorier av informasjon, å søke beviser for kodingen fra ulike databaser som blir studert, og så gi et navn til koden. En utvikler korte lister av tentative koder som matcher segmenter av teksten, uavhengig av lengden på databasen (Creswell og Poth 2018, 190). Kodingen i denne studien vil først bestå av å lete etter temaer ved hjelp av kommentarfeltene, for å få et overblikk av hva kommentarfeltene som helhet baseres på. Dette er den første delen av det Coffey og Atkinson kaller tre ulike operasjoner. Den andre operasjonen handler om at man samler eksempler på disse relevante fenomenene, som gjøres ved hjelp av å danne ulike koder ut fra datamaterialet som inngår i de ulike relevante temaene som er dannet fra kommentarfeltene. Den tredje operasjonen handler om å analysere disse kodene for å finne fellestrekk, ulikheter, mønster og strukturer (Coffey og Atkinson 1996, 29). Denne andre delen av analysen anvender de ulike temaene og kodene for å kunne beskrive om de høyreekstreme kommentarfeltene kan inngå i den etablerte definisjonen av høyreekstremisme, eller om det finnes særtrekk ved de norske høyreekstreme som må tas hensyn til. Målet med denne oppdelingen og analysemetoden er ikke å forenkle datamaterialet. Å dele kommentarene inn i koder brukes for å utvide datamaterialet og får å kunne formulere nye spørsmål og nivåer av tolkninger (Coffey og Atkinson 1996, 30).

3.7 Metodiske kriterier og forskningsetiske hensyn

En komparativ casestudie vil kunne møte mange utfordringer i henhold til metodiske valg. I tillegg til at det må begrunnes for “selection bias” og muligheter for generalisering, så må man svare på utfordringene som møtes i henhold til validitet og reliabilitet. Denne casestudien anvender en dataanalyse for å svare på problemstillingen, og dermed oppstår det også forskningsetiske krav som handler om de som deltar i kommentarfeltene anonymitet og uvitenhet om at deres uttalelser anvendes i en studie. Det vil derfor komme en grundig redegjørelse av valgene som er gjort, og hvordan denne studien har fungert og vil fungere etter de forskningsetiske og metodiske kravene som stilles.

3.7.1 Måling i casestudier - validitet og reliabilitet

“The most important rule for all data collection is to report how the data were created and how we came to possess them.” (King, Keohane og Verba i George og Bennett 2005, 106). Reliabilitet demonstrerer at operasjonene som er gjort i en studie, som prosedyrer rundt datainnsamlingen, kan bli gjentatt med samme resultat (Yin 2009, 40). Formålet er at man skal være sikker på at potensielle undersøkere som ser på samme felt og som følger de samme prosedyrene som blir beskrevet i denne studien skal ende opp med de samme funnene og konklusjonene. Målet med reliabilitet er å minimere feil og forutinntattheter i studien (Yin 2009, 45).

En måte å teste reliabilitet i casestudier er ved å teste og så teste på nytt at funnene fra de samme analyseenhetene og observasjonseenhetene er stabile over tid, det vil si at svarene er de samme fra den ene testen til den andre (Drost 2011, 108). Denne studien tester ikke for kommentarer i en bestemt periode, et bestemt år, en bestemt måned eller dag, men den ser på kommentarfeltene som helhet over tid fra sidenes oppstart til og med mars 2019. Dette vil være med å underbygge reliabiliteten i studien ved at kommentarer skrevet over en lengre tidsperiode blir analysert og diskutert. En utfordring er selvfølgelig at det ikke finnes en kontroll eller oversikt over hvem de ulike respondentene er, og om disse er de samme som kommenterer over tid. Den eneste oversikten som finnes over tall fra Facebook-sidene er hvor mange følgere siden har. Selv om tallene målt i følgere kan gi en viss indikator på hvor aktive kommentarfeltene kan være, så sier det ikke noe om hvor mange av disse følgerne som legger igjen en kommentar.

Ettersom det letes etter høyreekstremisme i Norge ved hjelp av kommentarfelt vil det ikke ha betydelig mening nøyaktig hvem det er som uttaler seg, det er helheten av funnene som vektlegges og som videre skal kunne svare på problemstillingen.

Dataanalysen sorterer og kategoriserer datamaterialet inn i ulike temaer og koder fra kommentarfeltene, hvor datainnsamlingen baseres på kommentarfeltene til de tre åpne Facebook-sidene. De nedlastede kommentarene er sortert og analysert, og de som laster ned kommentarer fra sidenes oppstart frem til mars 2019 vil kunne få utgangspunktet til å innhente samme svar som denne analysen tilbyr.

Ettersom analysen baseres på 172,351 kommentarer fra tre ulike Facebook-sider så måtte kommentarene videre sorteres i det som kalles de “mest aktive postene” på Facebook-sidene. Man sitter deretter igjen med 600 kommentarer på de mest aktive postene til sidene fra oppstarten og frem til mars 2019. Selv om ulike poster og kommentarer kan bli slettet fra tid til annen, vil en eventuell gjentakelse av denne analysen og metoden kunne føre til nøyaktig samme resultat i dette utvalget, fordi utvalget er stort nok til å trekke generelle konklusjoner på hva kommentarfeltene i hovedsak handler om. Fra de 600 kommentarene trekkes det ut ulike temaer som avhenger av en ny gjennomgang av andre kommentarer som videre fokuseres på i analysen. Kommentarene som sorteres i disse temaene gjøres på grunnlag av bestemte ord som nevnes. Gjennomføres samme prosedyre hvor man anvender de samme ordene, vil man kunne oppnå samme resultat. Gjennomfører man samme prosedyre hvor det vektlegges andre temaer og ord enn de som her studeres, så vil man også kunne oppnå samme resultat - fordi det er helheten av kommentarfeltene som studeres og man kan anta at den generelle enigheten i kommentarfeltene vil være lik uansett hvilket tema som anvendes.

Validitet identifiserer korrekte målinger for operasjonalisering for konseptene som blir studert. Intern validitet søker å etablere et kausalt forhold, hvor bestemte forhold er antatt å lede til andre forhold, som skiller seg fra falske forhold. Ekstern validitet definerer til å hvilken grad funn fra en studie kan bli generalisert (Yin 2009, 40). Konseptuell strekking er noe som ofte oppstår i statistiske studier fordi det anvendes caser som er for ulike for å ha et i et større utvalg. Funnene i denne studien baseres utelukkende på kommentarfelt fra Facebook-sider. Valg av observasjonsenheter vil kunne kritiseres fordi disse er utfordrende å samle materiale fra, materialet er flyktig og ting som er skrevet kan slettes fra kommentarfeltene i ettertid, og i tillegg så kan en ikke nødvendigvis karakterisere den som kommenterer som høyreekstrem.

I en casestudie med én analyseenhet og et utvalg av observasjonsenheter så vil man kunne tillate konseptuelle avgrensninger med et høyere nivå av validitet (George og Bennett 2005, 20). Som argumentert for innledningsvis og i teorikapittelet så er det i dagens samfunn viktig, og på mange måter uunngåelig, å anvende internett og sosiale medier når man skal diskutere fenomener som høyreekstremisme. Nesten all høyreekstrem aktivitet som kan måles skjer på internett og sosiale medier. Derfor er det hensiktsmessig, og på noen områder helt avgjørende, å anvende store datasett med mange deltakere fra sosiale medier for å måle et så utfordrende tema som høyreekstremisme. Selv om ikke alle som deltar kan karakteriseres som høyreekstremer, så er det likevel helheten i kommentarfeltene som undersøkes og disse funnene skal kunne være med å understreke problemstillingen.

For å bygge validitet i en studie er det viktig at undersøkeren utvikler tilstrekkelige operasjonelle målinger, og å unngå “subjektiv” dømmekraft for å samle inn datamaterialet (Yin 2009, 42). Selv om denne studien har teori som bygger på trekk ved høyreekstremisme så er ikke gjennomføringen av dataanalysen og kodingen av materialet gjort på bakgrunn av dette. Dataanalysen gjennomføres ved hjelp av å sortere kommentarfeltene inn i ulike temaer som er gjengående i kommentarfeltene, og i koder av kommentarer som er gjengående i de ulike temaene. Denne kodingen og målingen gjøres på bakgrunn av kommentarfeltenes innhold, uten at de ulike definisjonene av trekk for høyreekstremisme tas i betraktning. Behandlingen og diskuteringen av datamaterialet vil involvere trekkene av høyreekstremisme, men det er ikke disse som er ledende for å gjennomføre kodingen. Dette er avgjørende for å opprettholde validiteten i studien.

3.7.2 Etske hensyn i dataanalyser

Når man gjennomfører en dataanalyse møter man etiske utfordringer relatert til å beskytte de som deltar fra skade og avsløring av omfattende funn. For å beskytte deltakerne er det essensielt at undersøkeren maskerer eller anonymiserer deltakerens navn så fort som mulig for å unngå å inkludere identifiserbare informasjon i filene som skal analyseres (Creswell og Poth 2018, 182). All data som lastes ned med Netvizz er anonymisert. På den måten vil ingen av deltakerne i kommentarfeltene kunne identifiseres med navn. Det anvendes kommentarer i analysen for å understreke faglige poenger, og disse kommentarene vil ha små endringer i form av oppbygging og språk, uten å endre konteksten eller betydningen av kommentaren, i tillegg vil det ofte være én kort setning fra en lengre kommentar som anvendes, som øker vanskeligheten for å kunne spore tilbake til den opprinnelige kommentaren. Det er uansett viktig å understreke at når man deltar i de åpne kommentarfeltene på Facebook, så er man

med i det som kan karakteriseres som en offentlig debatt, og dermed kan disse uttalelsene bli anvendt andre steder.

3.8 Operasjonalisering

Det er viktig å operasjonalisere begrepet høyreekstremisme slik som det forstås og brukes i analysen. Begrepsavklaringen i teorikapittelet legger frem fem ulike trekk ved høyreekstremisme som skal inngå for at noe skal kunne defineres som høyreekstremt.

De høyreekstre Facebook-sidenes kommentarfelt må dermed være preget av:

- Nasjonalisme, som ser på intern homogenisering: bare mennesker som tilhører nasjonen X og har rett til å leve innenfor grensene til nasjon X og ekstern eksklusivitet: nasjonen X trenger alle folkene som tilhører nasjonen X innenfor sine grenser
- Rasisme, som defineres på bakgrunn av “den nye rasismen”, som fokuserer på kultur fremfor rase
- Xenofobi, som handler om hat, frykt eller fiendtlighet mot “utlendinger”
- Antidemokrati, som deles inn i antipluralisme og avslaget av den fundamentale likestillingen av innbyggerne
- Den sterke stat, som baseres på kravet om et sterkere politi og en tøffere straff av de kriminelle, og et sterkt militær

Datainnsamlingen baseres på samtlige kommentarer fra de høyreekstre organisasjonenes Facebook-sider. Muddes definisjon av høyreekstremisme anvendes som en del av analysen for å se om trekkene ved de høyreekstre i Norge inngår i denne definisjonen. Disse trekkene anvendes også for å kunne skille ut om det finnes særtrekk ved de norske høyreekstre som gjør at de avviker fra den etablerte definisjonen. Dataanalysen lager rammen for analysen og brukes for å tegne et bilde av hva de høyreekstre kommentarfeltene handler om. Gjennomføringen av dataanalysen krever en grundig gjennomgang av datamaterialet på forhånd. Tekstmaterialet i denne studien består av 172 351 kommentarer, og for å gjennomføre analysen er det først nødvendig å fange opp tematiske ideer som oppstår i teksten (Creswell og Poth 2018, 194). Den første delen av analysen gjennomføres ved å dele kommentarfeltene inn i ulike temaer. Etterhvert i denne inndelingen vil man kunne sitte igjen med bestemte temaer som videre skal anvendes i kodingen av

materialet. To gjentakende temaer ble funnet i analysen, som videre ble delt inn i tre hovedkategorier, og ut fra disse kategoriene ble kommentarene sortert i til sammen 22 koder. De 22 kodene blir til slutt redusert inn i ulike temaer for å kunne forklare trekkene ved de høyreekstreme Facebook-sidene. Tolkingen av disse kodene skal være med å forklare på hvilke områder Muddes definisjon av høyreekstremisme er gjeldende for de som oppfattes som høyreekstreme i Norge. Diskusjonen som følger skal svare på problemstillingen og tilby svar på hypotesene.

IV

Analyse

Facebook består av mye data som både er uoversiktlig og flyktig, som derfor gjør den både krevende og spennende å håndtere. De åpne kommentarfeltene til Facebook-sidene SIAN, Demokratene og FMI analyseres for å kunne få en forståelse om den rådende definisjonen av høyreekstremisme også er gjeldende for de som kalles høyreekstremer i Norge. Analysen bygges opp som et rammeverk av både maskinlæring og logisk resonnering. Nivåene i analysen deles inn i en overfladisk observasjon og dokumentklassifisering av Facebook-sidene, med en dypere lingvistisk tilnærming til kommentarfeltenes innhold. Det første som gjøres er å skape et overblikk over hva Facebook-sidene i all hovedsak dreier seg om. Ved å søke etter de kommentarene som oppnår høyest aktivitet i form av reaksjoner på Facebook-sidene vil dette kunne gi en forklaring på hva som trigger mennesker til å legge igjen kommentarer, og dermed se kommentarenes helhet i kontekst av begrepet høyreekstremisme. Ut fra de mest aktive kommentarene gjøres det en sortering på hvilke temaer som oppnår mest fokus fra de som deltar. Disse temaene blir sortert inn i tre hovedkategorier som videre får til sammen 22 koder. Kodene er utledet på bakgrunn av datamaterialet, og skal gjøre det enklere å tolke materialet for å videre kunne undersøke om den rådende definisjonen av høyreekstremisme skal være gjeldende for de norske høyreekstremer, eller om det finnes trekk som gjør at de må behandles annerledes. Hypotesene testes på bakgrunn av dataanalysen med føringer fra de etablerte høyreekstremer definisjonene.

4.1 Dataanalysens inndeling: Hvilket fokus har den som legger igjen en kommentar?

For å først gjennomføre en dataanalyse kreves det at man behandler og organiserer datamaterialet på logisk og forståelig måte. Dataanalysen av dette datamaterialet ble delt opp i to hoveddeler. Den første delen involverer å lese igjennom mye av datamaterialet, og å se etter ulike mønster for å skape idéer om hva tekstene handlet om for å videre kunne analysere materialet. Analysens skjelett bygger på 172,351 kommentarer fra de tre ulike Facebook-sidene, som er det totale antallet kommentarer fra sidenes oppstart til mars 2019.

Den første delen av dataanalysen søker å skape et klarere bilde av hva de ulike kommentarfeltene som helhet fokuserer på, og i havet av kommentarer ble de sortert ut de 20 mest aktive/populære innleggene fra hver side. Datafilene fra Netvizz bidrar til å skape en forståelse av hvilke poster som har fått høyest antall kommentarer og hvilke poster som har fått høyest antall reaksjoner. Disse blir ansett som å være de postene som vekker mest interesse hos følgerne, og dermed kan gi et klarere bilde av hva deltakerne og administratorene av siden responderes mest på. Da de 20 mest aktive postene fra hver side var lokalisert og sortert, ble det hentet ut ti kommentarer fra hver av disse postene som hadde oppnådd mest støtte i form av likertrykk og reaksjoner. Dette indikerer at flere er enige i påstanden, hvor hver "like" kan behandles som en helt lik kommentar. Den første delen av analysen bygger dermed på til sammen 600 kommentarer, utgjort av 200 kommentarer med høyest aktivitet fra hver av Facebook-sidene. Disse kommentarene behandles manuelt og deles inn i ulike temaer for å kunne skape et overblikk over hvor kommentarfeltenes fokus ligger. Ut fra den første delen velges det ut to temaer som det skal fokuseres på i del to av analysen.

Den andre delen av dataanalysen bruker de to temaene, og henter ut kommentarene fra datasettet som hører til i de to ulike temaene. Kommentarfeltene fra disse temaene blir videre sortert inn i tre hovedkategorier, og deretter inn i ulike koder. Her utvikles det en kort liste av tentative koder som passer til tekstens segmenter (Creswell og Poth 2018, 190). Kategoriene er områder hvor de ulike kodene kan samles og skal være like for hvert tema, kodene i hver kategori er derimot på noen områder forskjellige. Disse ulike kategoriene og kodene vil tilby et helhetlig bilde av kommentarfeltenes innhold, som videre gjør at de kan tolkes og diskuteres på bakgrunn av studiens problemstilling, og å teste hypotesene.

4.2 Første del: Tematisering av de 600 kommentarene med høyest aktivitet

Ettersom den første delen av dataanalysen fokuserer på de 600 kommentarene med høyest aktivitet, som er et relativt lite antall i en studie som dette, var det også mulig å spore tilbake til postens innhold for å skape et bedre bilde av hva kommentaren handlet om.

Administratorene bak FMI poster i hovedsak innlegg som er hentet fra den tidligere siden Friord, og dreier seg om saker hvor “muslimer” eller “innvandrere” får bedre behandling enn nordmenn. For eksempel med saker som *“Norge bruker milliarder på velferdsmigranter, eldre pasienter sulter i hjel på norske sykehus”* eller *“Kvinne nektet å ta av niqab, fikk redusert trygden”*. Saker som handler om bruk av hijab og niqab får mange kommentarer, saker som handler om å bare bruke norske flagg på 17. mai får mye oppslutning, og saker som kritiserer politikere får mange kommentarer.

Administratorene bak SIAN deler saker fra Resett, NRK, Nettavisen, Document, VG og Aftenposten, men i all hovedsak så mottar SIAN mye støtte i form av kommentarer og likertrykk når de poster bilder med tekst. SIAN er den siden som aller mest fokuserer på “udugelige politikere”, hvor Jonas Gahr Støre og Arbeiderpartiet ofte er i fokus. Demokratene poster nesten bare innlegg av bilder med korte tekster som for eksempel *“Ja til nasjonalt niqab-forbud”* eller *“Nei til Sharia-lover i Norge”*. De ulike emnene som ble observert mange ganger i hvert av disse kommentarfeltene var (1) kritikk mot muslimer, og (2) kritikk mot “innvandrere” (eller “berikelsen”, “flyktninger”, “lykkejegere” etc.), (3) kritikk mot politikere som diskuterer en forbedring av asylopolitikken, eller for eksempel viser tegn til at de ønsker å ta imot flere flyktninger, (4) kritikk mot politikere som viser støtte om spørsmål som dreier seg om muslimer, (5) støtte til politikere som ønsker en strengere asylopolitikk og (6) bruk av bare norske flagg på 17. mai. De ulike temaene på bakgrunn av dette ble kommentarer som handler om (1) muslimer, (2) “innvandrere”, (3) kritikk til politikere, (4) støtte til politikere, (5) norske flagg og (6) annet.

Denne tematiseringen søker å skape et bilde av hva kommentarfeltene i grove trekk handler om, og hva menneskene som deltar diskuterer og “bryr seg om” i form av at innleggende møter høy støtte og aktivitet. Selv om ord som “muslim” eller “innvandrer” ikke blir direkte nevnt i kommentarfeltene, så registreres de innenfor dette temaet når det er tydelig at kommentaren dreier seg om dette. Årsaken til at man kan få en forståelse av kommentaren

selv om den ikke bruker ordene spesifikt er på bakgrunn av at det er en respons på administratorens innlegg, som for eksempel *“Nei til islamsk bønnenrop i Norge”* av Demokratene eller *“Trenger vi IS-familier i Norge?”* av SIAN. Temaet “innvandrere” må oppfattes som en samlekategori av kommentarer hvor de anvender ulike betegnelser for å beskrive “de andre”. Ord som “berikelsen” og “flyktninger” dukker ofte opp her, men det er ordet “innvandrere” som anvendes mest.

Kritikk mot politikere handler nesten utelukkende om kritikk i henhold til asyl- og innvandringspolitikk, og da politikere som enten viser støtte til “innvandrere” og muslimer, eller et økt samarbeid for å forbedre politikken på dette området i retning av bedre vilkår for “innvandrere” og muslimer. Støtte til politikere handler om en mengde positive kommentarer til de politikerne som viser motstand til innvandring og som ønsker en strengere asylpolitikk. Kommentarer som dreier seg utelukkende om at det skal være norske flagg på 17. mai havner inn under temaet “norske flagg”, men hvis kommentaren har dreid seg over i å handle om at “innvandrere må dra hjem til sitt land for å flagge”, så er kommentaren plassert under temaet “innvandrere”. Det finnes flere kommentarer som beveger seg i grenseland til å høre hjemme i flere temaer. Det er allikevel gjort en avgjørelse om at de ulike kommentarene samles under ett bestemt tema, for å bedre kunne få en forståelse av hva kommentarfeltene handler om i et helhetlig syn. Kommentarer hører til temaet “annet” er de som ikke kan sorteres til å tilhøre noen av de nevnte temaene. Her inngår blant annet en del av Demokratenes saker som for eksempel handler om høyere pensjoner og bedre medisiner til kreftpasienter. Selv om det skal nevnes at også i disse kommentarfeltene har fokuset blitt vendt mot “innvandrere” og muslimer. De tre Facebook-sidene vil i denne delen bli behandlet separat for å se de ulike fokusene i de ulike kommentarfeltene.

4.2.1 Kommentarfeltene til Stopp islamiseringen av Norge

SIANs åpne Facebook-side har ca. 30,000 følgere. Siden er opprettet 15.11.14, og har frem til mars 2019 3100 poster med til sammen 66,292 kommentarer og 396,044 reaksjoner. På sin Facebook-side skriver SIAN: *«Organisasjonens formål er å motarbeide, stoppe og reversere islamiseringen av Norge. Islam er en totalitær politisk ideologi og bevegelse som er i strid med Grunnloven og lovverket i det norske samfunnet. Islam strider også mot demokratiske og menneskelige verdier i hele verden ved det islamske lovsystemet sharia.*

Formålet søkes oppnådd ved å spre informasjon om hva islam står for, og hvilke konsekvenser islamiseringen av Norge vil få. SIAN ønsker også å samarbeide med

demokratiske krefter i andre land som bekjemper islamiseringen. SIAN bygger på demokratiet, rettsstatens prinsipper og FNs Menneskerettighetserklæring. Organisasjonen er uavhengig av politiske partier så vel som religioner og livssyn. SIANs eneste formål er å bekjempe islamsk ideologi og praksis» (Facebook november 2018).

De 20 mest aktive postene til SIAN baseres særlig på kritikk mot innvandring og det de kaller en “islamisering av Europa og Norge”. Her blir muslimer og islam fremstilt som et “folkeslag” og en “kultur” som ikke er ønsket i Norge med kommentarer som “Grensene må stenges. Vis stortinget og regjeringen at vi ikke finner oss i at landet vårt blir invadert av muslimer” og “De kan aldri bli nordmenn. De svøper seg inn i sjaler og kluter (...) Det er så store kulturforskjeller at hadde det ikke vært for den norske velferden så hadde de aldri kommet hit”. Politikere som i noen slags sammenheng nevner samarbeid i form av støtte til mennesker som inngår i asylpolitikken, eller spesifikk støtte til for eksempel bruk av hijab, mottar ofte stor kritikk. Flere fra regjeringspartiene mottar mye hets og ufine kommentarer, blant annet statsminister Erna Solberg, venstrepolitiker Trine Skei Grande og Knut Arild Hareide fra KrF, men det rettes særlig kritikk mot Jonas Gahr Støre og Arbeiderpartiet. Administrator bak SIAN vinkler sine innlegg og kilder mot at Gahr Støre forsøker å “islamisere” Norge, og at dette skal være med å gi en større velgerskare for Arbeiderpartiet og Støre. På slike poster legitimerer SIAN sine uttalelser med å skrive “litt humor”, for å bruke bilder og snakkebobler med utsagn som ikke kommer fra Støre. Det er allikevel tydelig at

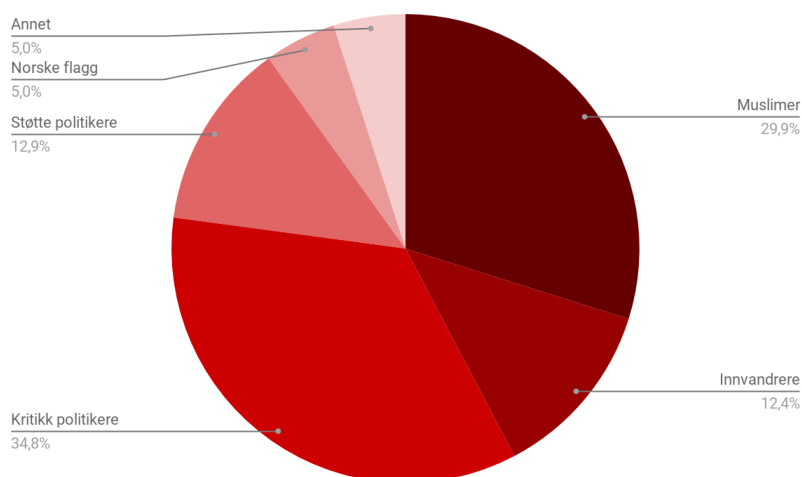
flesteparten av SIANs følgere tolker disse postene bokstavelig, og mener blant annet at Støre “har blitt muslim”, “er ufyselig” og “er helt hjernedød”. Et eksempel på en slik kommentarer er “Nå må dere våkne og se galskapen i hva Ap og Støre

driver med. Fyren er jo en fare for folk. Det må da være måte på knefall for muslimer, fordi at han selvfølgelig håper på stemmer”.

På den andre siden så møter politikere som er kritiske til innvandring, eller som ønsker innstramminger i asylpolitikken mye støtte. Dette gjelder blant annet Per-Willy Amundsen fra FrP og leder i Senterpartiet, Trygve Slagsvold Vedum, men her også er mye av fokuset på én

bestemt politiker, som er Sylvi Listhaug. Listhaug beskrives som ei dame med “bein i nesa, som hjelper folk i Norge mot vold og terror”, og at hun er “den tryggeste og beste politikeren som Norge kan ha”. Poster om Listhaug mottar kommentarer som *“Ingen er som du. Du er bare bra og bruker hodet der det trengs”*. SIAN er den siden som har flest kommentarer under temaet “kritikk til politikere”. Kritikken dreier seg utelukkende av politikere som ikke gjør jobben sin riktig i henhold til “det norske folk”, hvor “innvandrere” og muslimer favoriseres. En av årsakene til dette er selvsagt at SIANs administratorer styrer fokuset på postene sine i denne retningen, men ettersom det samler seg enorme mengder kommentarer og reaksjoner på akkurat disse postene så signaliserer det at dette er noen SIANs følgere bryr seg om. Holdningen er altså at politikere jevnt over ikke gjør jobben sin skikkelig.

Figur 4.1: SIANs mest aktive kommentarfelt 2014-2019

4.2.2 Kommentarfeltene til Folkebevegelsen mot innvandring

FMI's Facebook-side har ca. 16 000 følgere og ble dannet 17.06.12. Fra og med 2012 til og med mars 2019 har FMI hatt 4017 poster med til sammen 49,180 kommentarer og 232,520 reaksjoner. FMI skriver:

“Vi arbeider for en lovgivning og en praksis som sikrer at Norge

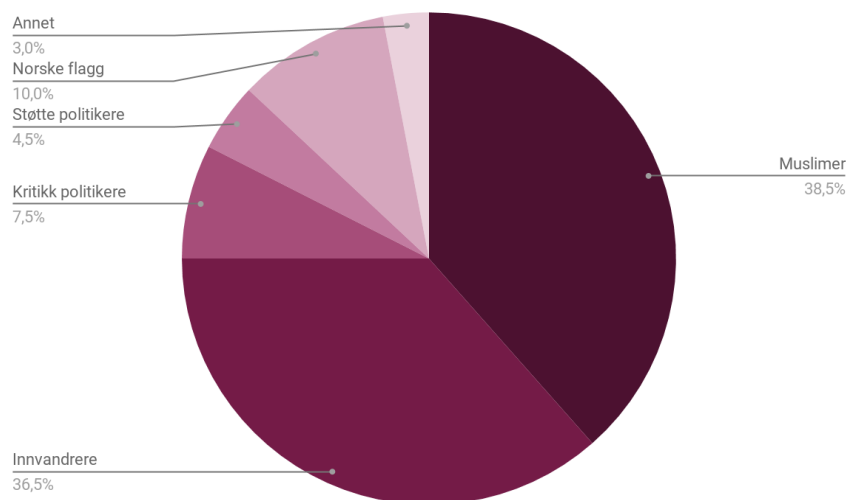

forblir en enhetlig nasjonal stat med basis i vår norske og kristne kulturarv og folkets historiske fellesskap. Folkebevegelsen Mot Innvandring er en tverrpolitisk

opplysningsorganisasjon som arbeider for å stoppe den fremmedkulturelle masseinnvandringen til Norge". (Facebook november 2018)

FMI er den eneste av de tre Facebook-sidene som ikke baserer store deler av sine poster på beskjedner i form av bilder. I all hovedsak så dreier innleggene til FMI seg av artikler fra den tidligere siden Frieord. FMI fokuserer mye på den urettferdige behandlingen som skjer på vegne av nordmenn, og at "de andre" prioriteres før "oss". Administratorene bak FMI legger ut mange innlegg som handler om å bruke hijab og niqab på arbeidsplasser, at det bare skal være norske flagg på 17. mai og artikler som dreier seg om voldelige hendelser utført av "asylsøkere" som slipper straff, eller som får mildere straff enn "det norske folk". Det sistnevnte fører til at kommentarfeltene ofte oser av sinte utsagn som for eksempel: *"Send svina ut av landet"* og *"Se til helvete å våkne opp og gjør noe med dette problemet! Eller må den vanlige mannen i gata gjøre det selv?"*. Tanken er ofte at "den vanlige mannen" må ta ansvar og fikse problemer som ikke de "ansvarlige" i Norge gjør, som for eksempel politiet og politikere. Det gjennomgående fokuset i kommentarfeltene dreier seg om at ting er urettferdig, og at de som "skal beskytte oss" ikke gjør det. Eksempler på dette er kommentarer som: *"Det er så grotesk grusomt at jeg har ikke ord. Våre myndigheter svikter i sitt ansvar, og dette må de en dag betale dyrt for. De tror de kan unnsnippe. Bare vent!"* og *"Muslimer er offisielt det nye herrefolket som kan kreve hva de vil når de vil. Nordmenn må høre på, ellers venter uthenging i media eller rettssak og bøter"*.

Figur 4.2: FMI's mest aktive kommentarfelt 2012-2019

Det tredje største temaet blant kommentarene i FMI er “norske flagg”. Dette baseres på at FMI ønsker en avstemming for å bruke andre flagg enn norske flagg på 17. mai, hvor kommentarene er *“Kun det rene norske flagget skal vaie for selvstendighet og frihet”*. I tillegg til dette finnes det en post som dreier seg om at en hytteeier ikke får heise det norske flagget på sin eiendom. Ifølge noen deltakere i kommentarfeltet så gjelder dette at kommunen har vedtatt at det ikke skal være flaggstenger i hytteområdet, men helheten av kommentarene dreier seg om at *“Norge er totalt ødelagt! Naive folk og politikere har kjørt landet i grøfta”*. Som tyder på at mange ikke leser artiklene som blir delt, men kommenterer og vinkler det over til hva en selv ønsker og tolker at posten handler om ved å bare lese overskriften.

4.2.3 Kommentarfeltene til Demokratene

Demokratenes Facebook-side ble opprettet 12.06.16 og har ca. 16 000 følgere. Til og med mars 2019 har siden hatt 2037 poster med til sammen 56,879 kommentarer og 575,738 reaksjoner. På sin Facebook-side skriver Demokratene: *«I Demokratene setter vi pris på det gode ordskiftet også når folk er uenige med oss. Imidlertid vil vi slette kommentarer og blokkere brukere som driver med hets og løgner om politikk eller personer i partiet. Vær gjerne uenige med oss, men vis respekt og anstendighet»* (Facebook november 2018).

Demokratene poster på Facebook baseres på det som kan karakteriseres som “valgflesk”. Det fremstår til noen grad profesjonelt hvor de i hovedsak poster bilder med korte tekster og Demokratenes logo. Postene har i særlig stor grad et innvandringskritisk fokus som handler om å forby hijab og niqab, at det bare skal være norske flagg på 17. mai, at asylmottaket skal ligge i utlandet, at muslimsk bønnerop må forbys og at de ønsker full innvandringsstopp. I

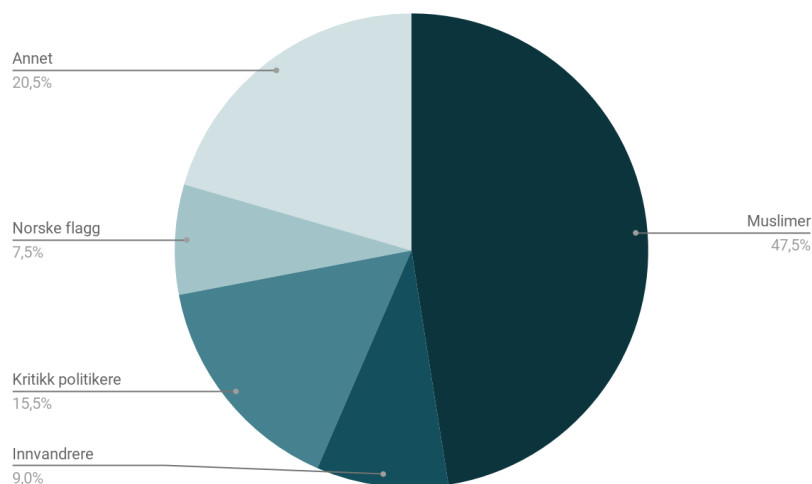

tillegg til dette har de til sammen tre poster med et noe annet fokus, som dreier seg om økt pensjon, dyrepoliti og bedre medisiner for kreftpasienter. Etersom fokuset til Demokratene i hovedsak dreier seg om stengte grenser og islamfiendtlige innlegg, så består også kommentarfeltene i stor grad av kritikk mot muslimer. Kommentarene dreier seg om å forby hijab og niqab hvor utsagnene ofte lyder som: *“Ut med dem”* og *“Vi skal ikke ha dette i Norge”*, men noen av dem er mye mer ekstreme i sine utsagn, som

for eksempel: *“Det blir vel resultatet når muslimske menn har et så forskrudd sexliv at de tenner på førskolebarn”*. Demokratenes følgere er svært kritiske til mange ulike politiske

partier, blant annet får FrP kritikk for å være for lite aggressive når det gjelder å redusere eller å stoppe innvandringen. Kommentarer som *“Hvis FrP hadde sluttet å stille til valg ville Norge fått et parti som ville arbeide for å redusere innvandringen”* og *“Har de glemt hvilket land de har valgt å styre. Alt for Norge, ikke for berikelsen”*. Hadja Tajik fra Arbeiderpartiet er en av enkeltpolitikerne som møter mye kritikk, og kritikken mot Hadja baseres utelukkende på kommentarer som dette *“Ingen muslim skal være statsminister i Norge”* og *“Denne kvinnen vil ta rotta på resten av landet. Vil de virkelig sette den siste spikeren i kista og la vårt moderland gå heden”*. Kommentarene styres altså av de små kampsakene til Demokratene som ofte involverer et bilde som i en form eller annen virker støtende, og en tekst som handler om å si “ja” eller “nei” til politiske avgjørelser.

Figur 4.3: Demokratenes mest aktive kommentarfelt 2016-2019

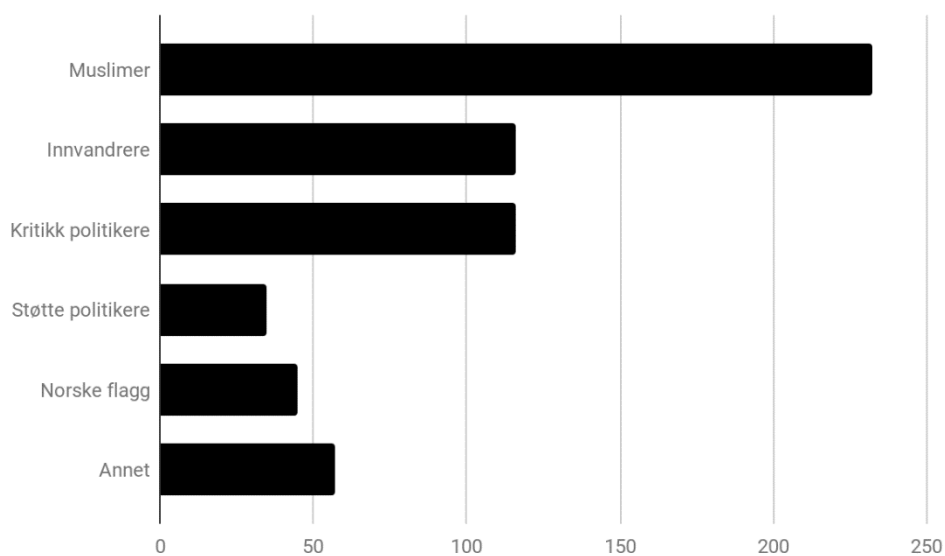

En ting som skiller Demokratene fra de andre Facebook-sidene som undersøkes er at mange kommentarer havnet under temaet “annet”. Dette kommer av at Demokratene også har populære poster som handler om for eksempel dyrepoliti, noe som vanskelig kan vinkles til innvandring, selv om flere klarte det. I tillegg til dette så har Demokratene en relativt høy andel av kommentarer som er uenige i utsagnet til administrator eller andre i kommentarfeltet. Det finnes for eksempel kommentarer som *“Jævla rasister”* og *“Tenker at rasister og trangsynte muslimhatere bør forbys! Drittlei rasistisk propaganda!”* Disse funnene er interessante i seg selv, når det kommer til påstander om at slike ekstreme nettverk er preget av ekkokammereffekten, men i forhold til mengden kommentarer så er akkurat disse få og er ikke betydelige i denne delen av analysen.

4.2.4 En oppsummering av Facebook-sidenes mest aktive kommentarfelt

Selv om fokuset fra de tre ulike Facebook-sidenes administratorer er noe ulikt, så er utsagnene og vinklingen i kommentarfeltene mye lik hverandre. De preges av en frykt og et hat mot det som er fremmed, og i all hovedsak gjelder dette islam og muslimer og hvordan deres påvirkning i Norge potensielt kan være med å ødelegge landet. Organisasjonene i seg selv er kjente for å være innvandringsfiendtlige og kritiske mot islam, så funnene er ikke nødvendigvis overraskende, men det er likevel interessant og avgjørende for studien at en stor andel av kommentarene til en viss grad kan karakteriseres under ekstreme holdninger. Som nevnt i teorien så er en av årsakene til dette at dette foregår på sosiale medier, noe som gjør at terskelen ofte oppfattes som lavere for å komme med hatefulle ytringer og utsagn. I tillegg møtes mennesker med samme idéer og holdninger, som gjør det enklere å legitimere språk og uttalelser som man kanskje ikke ville sagt høyt.

Figur 4.4: De mest aktive kommentarfeltene fra SIAN, Demokratene og FMI sammenlagt

I en manuell gjennomgang av kommentarene kommer det tydelig frem at de dreier seg mye om muslimer, og da i all hovedsak kritiske holdninger om muslimer. I tillegg så er det mye snakk om “berikelsen”, “asylsøkerne” og “innvandrerne”, som har havnet under temaet og samlekategorien “innvandrere”. Kritikk mot politikere som viser støtte eller positive holdninger mot “innvandrere” og muslimer har også sammenlagt fått mange kommentarer. Her er det mange som er enige i at politikere er på randen til å ødelegge Norge, på bekostning av at de prioriterer “de andre” fremfor “oss”. Den manuelle kodingen ble gjennomført ved

også i kategorien hvor det rettes kritikk mot politikere. De tre temaene (1) muslimer, (2) “innvandrere” og (3) kritikk mot politikere var de temaene som samlet flest kommentarer. Mens den første delen av analysen dreier seg om å organisere og gjennomføre en innledende lesing av datamaterialet, så vil det andre delen være mer rettet mot den bestemte kodingen av datamaterialet som skal kunne gi svar på oppgavens problemstilling.

4.3 Kommentarer med ordene muslim og innvandrere

Første del av dataanalysen viser at kommentarene havner innenfor temaene “muslimer” og “innvandrere”. Det ble derfor gjennomført en sortering av de tre Facebook-sidenes kommentarfelt hvor samtlige kommentarer med ordet muslim (muslimers, muslimene, muslimer etc.) og ordet innvandrere (innvandrere, innvandring, innvandrerne etc.) ble samlet i to separate datasett. Ordet “muslim” blir nevnt 2705 ganger til sammen i kommentarfeltene ordet “innvandrere” blir nevnt 1305 ganger. Selv om ordene sett i helhet med det totale antallet kommentarer er relativt få regnet i prosent, så søkes det etter fokuset i kommentarfeltene, hvor man dermed kan anta at de kommentarfeltene som involverer disse ordene viser de som kommenterer sitt hovedfokus, og hvorfor de deltar i kommentarfeltene. NVivo bidrar til å skape kontekst i kommentarfeltene ved at de tre til fire ordene som nevnes før og etter ordet “innvandrere” og “muslim” blir markert i gult og dermed synliggjør og understreker kommentarens innhold. Dette bidrar til en bedre oversikt og gjør prosessen enklere i den manuelle kodingen av kommentarene. Den manuelle kodingen blir gjennomført av samtlige kommentarer for å unngå selection bias, hvor man kunne søkt etter bestemte ord i kommentarfeltene og på den måten bli styrt til å velge de kommentarene som best svarer på problemstillingen. Kommentarfeltene med ordene innvandrere og muslim inneholder mange likhetstrekk, samtidig som de på de ulike områdene har litt ulikt fokus. Mens kommentarene med ordet innvandrere fokuserer på den urettferdige behandlingen av “oss” mot “de andre”, har kommentarer med ordet muslim en vesentlig overlast av hatefulle og ekstreme ytringer sammenlignet med ordet innvandrere.

4.4 Koding av kommentarene med ordene muslim og innvandrere

Til nå i analysen har teksten i kommentarfeltene vært forsøkt forklart. Ved å samle de ulike kommentarene fra de ulike Facebook-sidene har det blitt dannet to temaer i kommentarfeltene. For å sortere disse kommentarene gjennomføres det en manuell koding. En koding handler om å slå sammen tekst til små kategorier, og å søke etter beviser for kodingen

i de ulike databasene som blir studert, og så å gi et navn til kodene (Creswell og Poth 2018, 190). Det oppstår noen utfordringer når man skal danne koder til datamaterialet. Blant annet hvordan man skaper navnene til de ulike kodene. Her kan man anvende navn som er bygget på eksakte ord som flere av deltakerne har brukt, navn som undersøkeren lager som virker som den beste måten å forklare informasjonen, eller metaforer som assosieres med kodene (Creswell og Poth 2018, 193).

I første omgang ble kommentarene sortert inn i kategorier som heretter blir referert til som hovedkategorier. Disse hovedkategoriene kalles (1) statens ansvar, (2) “oss” mot “de andre” og (3) det fremmede. Videre vil de ulike temaene ha litt ulik vinkling, så de ulike hovedkategoriene vil derfor ha ulik koding i de to adskilte kommentarfeltene. Kategorien *statens ansvar* innebærer kommentarer som i store trekk handler om at politikere, rettsvesenet og media ikke gjør jobben sin skikkelig. Kategorien “oss” mot “de andre” handler om den urettferdige behandlingen som de som kommenterer opplever at utføres til fordel for “de andre”, som i dette tilfellet er muslimene og innvandrerne, som går på bekostning av “oss nordmenn”. Den tredje kategorien har i mangelen på bedre ord fått navnet det fremmede. Denne kategorien samler flere ulike koder som involverer temaer rundt fremmedfrykt og fremmedhat. Selv om kommentarene i de to ulike kommentarfeltene er mye like hverandre, så finnes det også forskjellige vinklinger og fokus i de kommentarene som involverer ordet “innvandrere” og de som involverer ordet “muslim”. På grunn av dette har de ulike kategoriene, som er fastsatte for begge kommentarfeltene, fått en del ulike koder.

Når man anvender denne formen for “lean” koding, så starter man ofte med få koder som etterhvert utvider seg når man går igjennom datamaterialet. Dette deles inn i (1) innledende kodenavn/kategorier: statens ansvar, “oss” mot “de andre” og “det fremmede til (2) utvidede kodenavn (Creswell og Poth 2018, 190-191). De innledende kodene dekker store områder av kommentarfeltene, og det er derfor nødvendig med en videre utvidelse av kodene og spesifisering av dem.

I det følgende presenteres de ulike kodene i kommentarfeltet med ordet innvandrere og kommentarfeltet med ordet muslim. For å forklare hver kode vil det brukes eksempler fra kommentarfeltene, både som en forklaring på tittelen og som eksempler i den løpende teksten. Dette gjøres for å forklare innholdet i kommentarfeltene, og for å vise relevansen til kodene.

En utfordring som oppstår når man koder er hvorvidt den som undersøker bør telle antallet koder som oppstår fra datamaterialet. Mens noen mener at det bør undersøkes hvor mange ganger kodene oppstår, så mener andre mener at det å telle og rapportere antallet ganger kodene oppstår i databasene gir en indikator på frekvensen av hendelsene, noe som er typisk i anvendelsen av kvantitative undersøkelser (Creswell og Poth 2018, 192). Selv om dette gjennomgående er en kvalitativ studie så har tall fra kommentarfeltene vært presentert tidligere i analysen. Videre vil ikke kodene telles, men kodene vil heller forklares ved hjelp av kommentarer, for å videre kunne analysere kodene som helhet.

4.5 Presentasjon av kodene fra kommentarer med ordet innvandrere

De ulike kodene til kommentarfeltene med ordet innvandrere går fra de tre innledende kategoriene til utvidede kodenavn. De utvidede kodenavnene er formet i den andre gjennomgangen av de tre kategoriene, og indikerer i hvilken retning kommentarfeltene beveger seg i og hva de fokuserer på. Kommentarfeltene med ordet innvandrere er inndelt i tre hovedkategorier, som videre er delt inn i 12 kodenavn.

Kategori 1: **Statens ansvar** → (1) *politikere*, (2) *internasjonalt samarbeid*, (3) *venstresiden vs. høyresiden*, (4) *rettsvesenet og media*

Kategori 2: **“Oss” mot “de andre”** → (1) *statskassen*, (2) *pensjonister*, (3) *bevare det norske*, (4) *etniske nordmenn*

Kategori 3: **Det fremmede** → (1) *kriminelle og ulovlige innvandrere*, (2) *de er voldelige*, (3) *muslimer*, (4) *steng grensene*

4.5.1 Første kategori: *Statens ansvar*

Den første kategorien handler om ulike ansvarsområder hvor kommentarene insinuerer at ulike instanser innenfor det statlige organ ikke gjør jobben sin skikkelig. Dette gjelder mennesker i offentlige stillinger som blant annet i politiet, i media og i domstolene. Politikere og “Norge” som helhet mottar kritikk på hvordan man gjennomfører politikk innad i landet, men også hvordan samarbeid med land og internasjonale organisasjoner på kryss av landegrensene kan være negativt. Koden *politikere* involverer kritikk mot politikere som ikke gjør jobben sin i henhold til innvandringspolitikken, *internasjonalt samarbeid* involverer det usikre som hører med samarbeid med andre land, for eksempel EØS-avtalen og Schengen-avtalen, *venstresiden vs. høyresiden* deles opp i én kode fordi det er betraktelige skiller på kritikk av politikken som utføres av de som kan kategoriseres innenfor det “typiske” venstre

og det det “typiske” høyre, og den siste koden dreier seg om kritikk mot *rettsvesenet og media*.

4.5.1.1 Politikere - *“Politikere er den type mennesker du ikke kan stole på”*

Denne koden involverer kommentarer som fokuserer på at “politikerne”, “våre folkevalgte” og “partilederne” ikke ser alvoret i det som foregår i Norge, og ikke er “på lag” med det norske folk. Politikerne kritiseres for at de skrur opp sine egne lønninger, og at de har en “enorm giverglede” overfor innvandrere. Eksempler på kommentarer fra denne koden er *“Politikere er grådige og egoistiske, og de fleste er like store samfunnssnyltere som innvandrere”* og *“Dette er berikelsen som Støre, Hareide, Grande og Lysbakken vil ha i det nye Norge. Flertallet av disse innvandrerne er vel voldelige og NAV-klienter”*. Det dreier seg også om at politikere og styresmaktene har et skammelig syn på “egen befolkning”, og som svikter nordmenn for å få stemmene til “innvandrerne” til valget.

4.5.1.2 Internasjonalt samarbeid - *“Vesten tør ikke bruke folkeavstemninger”*

Det internasjonale samarbeidet er ikke populært, og særlig ulike internasjonale avtaler som EØS- og Schengen-avtalen kritiseres, men også ulike ledere fra andre land, hvor spesielt Tysklands forbundskansler Angela Merkel får mye kritikk. Schengenområdet består av 26 europeiske land, og mellom disse landene er det ikke vanligvis passkontroll. Noe som betyr at om du har gyldig visum eller oppholdstillatelse i ett av disse landene, så kan du også besøke de andre landene (hentet fra Utlendingsdirektoratet). Avtalen møter stor kritikk i kommentarene, basert på at den åpner muligheten for at ulovlige innvandrere kan ta seg inn i landet, og at kriminelle innvandrere kan utnytte Norge. Eksempler på kommentarer fra denne koden er *“Vi må si opp Schengen-avtalen og nekte ulovlige innvandrere å ta seg inn i landet”* og *“De tafatte og naive europeiske politikere er indirekte skyldig i alle overgrep og voldtekter utført av innvandrere og asylsøkere. Dette visste de at kom til å skje”*. Kritikken mot Angela Merkel handler om at hun er for godtroende når det kommer til innvandrere, og at hun får med andre europeiske ledere på laget i “ødeleggelsen” av Europa. Eksempel på kommentar: *“Merkel bruker innvandrere for å ta over EU fordi væpnede tropper koster for mye og vekker oppsikt”*.

4.5.1.3 Venstresiden vs. høyresiden - *“Se her Støre, enda et offer for dine valg av innvandrere”*

Kommentarene som er kodet “venstresiden” handler mye om Arbeiderpartiet, og hvordan de prioriterer innvandrere foran nordmenn, hvordan de fører sin politikk for å hente inn flest mulig stemmer fra “innvandrere”, og at partiet består av svært mange “ikke-norske” politikere. Eksempler på kommentarer er *“Flesteparten av voldtekter i Norge utføres av Jonas Gahr Støres lakeier, nemlig innvandrere”* og *“Ikke så rart at velgerne forlater Ap. Det er jo bare innvandrere, ikke-etniske nordmenn og muslimer de ønsker. De avviser jo alt fra og om nordmenn”*. I tillegg til kritikk mot Ap så rettes mye kritikk mot SV, “den røde gjengen”, “sosialistene”, “de rødgrønne” og “venstresiden”, hvor det meste baseres på at man høster stemmer fra innvandrere og at dette fører til en skjevfordeling mellom de norske og de ikke-norske: *“Det er forferdelig når venstresiden foretrekker kriminelle innvandrere fremfor sine egne landsmenn”* og *“Kvinnegruppen OTTAR, AUF og kommunister skal jo være så poliske røde, og dermed være gode venner med muslimer og andre innvandrere”*.

Kommentarer som er kodet “høyresiden” handler om kritikk mot partiene i den sittende regjeringen, og det som i Norge karakteriserer som høyresiden. Mye av kritikken samles rundt statsminister Erna Solberg og KrFs tidligere leder Knut Arild Hareide. *“Erna Solberg vil nok være utrolig stolt av seg selv (...) Det var min regjering som hjalp ulovlige innvandrere til Europa (...) Tenk på dine barn som må leve med en landssviker som mor”*. Kritikken mot Høyre og Erna Solberg er noe annet vinklet enn kritikken mot Ap og Jonas Gahr Støre, hvor den i hovedsak fokuserer på at Erna skuffer folket sitt og at man hadde forventet bedre av henne, mens Jonas er “judas” og har alltid vært på “feil side”. En kommentar som kan belyse dette er: *“Erna svikter sitt eget folk, og forherliger innvandrere”*. Knut Arild Hareide mottar kritikk som handler om at han ikke viser sin egen religion respekt, og at disse “andre” som han vil ha inn i landet vil vise han hvor feil han har tatt i sitt forsøk på “å vise nestekjærlighet”. Et eksempel på en kommentar som omhandler Hareide er: *“Stakkars Hareide. Han forstår ikke at disse innvandrerne hater både ham og religionen hans. Når de blir mange nok blir han et hode kortere”*.

4.5.1.4 Rettsvesenet og media - *“Er rettsvesenet et redskap for kriminelle innvandrere?”*

Rettsvesenet og den fjerde statsmakt virker å ha skuffet og sviktet de som kommenterer. De føler en forskjellsbehandling utført av disse organene, hvor innvandrere har bedre forutsetninger enn nordmenn. Kommentarene dreier seg om at regler er tilrettelagt for at

“innvandrerne” skal komme seg enklere unna. Eksempler på dette er: *“Reglene blir laget for innvandrerne. Nordmenn er mer og mer underkastet i sitt eget land. Dette sørger lovgiverne, utøvende makt og domstolene for. Hva kan gjøres for å redde landet vårt fra å havne i middelalderen igjen?”* og *“Slik fungerer norsk lov for innvandrere og flyktninger takket være det ærverdige valgte storting. Bare en ting å si fy faen for en lovanvendelse”*.

Mediene og journalistene anklages for å skjermes innvandrere og å kamuflere deres kriminelle handlinger, og dette ofte på bakgrunn av at journalistene er “blodrøde” og venstrevridde. Media er også i ferd med å bli overtatt av innvandrergrupper, og nyhetene preges av innvandringsvennlige artikler. *“Pressen og de intellektuelle har i årevis ført oss bak lyset”* og *“Dette er et varsko om at media blir mer og mer styrt av innvandringsvennlige miljøer. Det er jo en kjensgjerning at media skjerner innvandrerne”*. Facebook-sidene er ofte preget av kommentarfelt som dreier seg om kriminelle handlinger utført av innvandrere, hvor ingen i media dokumenterer sakene. Kommentarene er for eksempel: *“Dette viser hva vi slipper over grensene. Uhyggelig. Dette forteller ikke TV 2, NRK eller avisene om. Det passer ikke inn i bildet de prøver å danne av innvandrere”* og *“Hvor er mediene? Ingen norske medier omtaler saker med innvandrere involvert. Hvorfor?”*

4.5.2 Andre kategori: “Oss” mot “de andre”

“Oss” mot “de andre” handler om den urettferdige behandlingen som nordmenn opplever på grunn av innvandrere. Her sammenlignes ulike deler av “den etniske norske befolkningen” med ulike innvandrergrupper som får godene, mens de “ekte norske” må lide. Det hevdes at i Norge tas det kun hensyn til innvandrere, og pensjonister, “etniske norske”, statskassen (og “våre skattepengene”) er de som må lide under dette. I tillegg så er kommentarer som handler om å bevare det som anses som norske tradisjoner og skikker kodet under “bevare det norske”.

4.5.2.1 Statskassen - “De taper statskassa for skattepengene våre”

Denne koden innehar kommentarer som mener at pengene fra statskassen ikke skal brukes på innvandrere, men at innvandrere får mange flere goder dekket av “statskassa” eller av “våre skattepengene”. Det store fokuset er den urettferdige behandlingen av bruken av midler fra statskassen, hvor nordmenn får for lite og innvandrere får for mye. Eksempler på kommentarer fra denne koden er: *“Lurer på hvorfor det er enklere for innvandrere å få penger fra NAV? (...) Disse innvandrerne som reiser til sitt hjemland bør bli der”*, *“Alle de rike hotelleierne bruker mest mulig flyktninger/innvandrere for da sponser NAV en stor del av*

lønnen” og “La innvandrere bo i telt, brakker eller containere (...) Det er en skam at de svakeste i samfunnet skal vike for slike folk”.

4.5.2.2 Pensjonister - *“Taperne er minstepensjonistene, uføretrygdede og vanlige pensjonister”*

I den urettferdige behandlingen av “nordmenn” mot “de andre” så er det mange kommentarer som handler om at våre pensjonister” må vike for “innvandrerne”, eller at pensjonistene skal slippe å bli stelt av “slike folk”. De eldre presenteres som “de svakeste i samfunnet” som har vært med å bygge opp landet fra bunnen av, og nå ikke får noen form for belønning for strevet. Innvandrerne er de som kommer til landet og får de godene som pensjonistene egentlig skal ha. Eksempler på kommentarer er: *“Eldre innvandrere får mer enn minstepensjonister uten å gjøre noe” og “Velger de å ta livet av den eldre befolkningen for å erstatte den med innvandrere?”*

4.5.2.3 Bevare det norske - *“Bunad passer ikke på innvandrere”*

I denne koden samles kommentarer som handler om å bevare det norske, og som ofte baseres på egne erfaringer med “i min oppvekst” og “før i tiden”. Flere av kommentarene har et relativt mildt innvandringskritisk fokus, hvor det handler om at de som kommer til Norge må integreres og være delaktige i det norske samfunn, for å kunne leve i harmoni med nordmenn. I tillegg finnes det mange kommentarer som bærer preg av at den kulturen “de andre” har med seg ikke passer seg i Norge, og at hvis man ikke oppfører seg som nordmenn så kan man ikke bo i Norge. Det finnes en del kommentarer som dreier seg om at innvandrere ikke skal bruke bunad, fordi dette hører til kun for “etniske nordmenn”, og at på 17. mai skal det kun anvendes norske flagg og ingen andre flagg. I tillegg til dette så fokuseres det mye på både bruk av hijab og niqab som et klesplagg som ikke passer inn i det norske samfunn. Eksempler på kommentarer er: *“Innvandrere er de største rasistene. Skal du bo i Norge, kle deg deretter. Det er fullt mulig å være tekkelig kledd i vestlige klær også” og “Hva er meningen med integrering av innvandrere. Er det slik at vi nordmenn må gi opp vår kultur og arg pga. vi må føye oss etter muslimene?”*

4.5.2.4 Etniske nordmenn - *“Norge er for etniske nordmenn ikke for økonomiske eventyrere”*

I denne koden samlet det seg kommentarer som i all hovedsak fokuserte på det som de kaller for “etniske nordmenn” mot innvandrere. Her er det, som i de andre kodene, fokus på at innvandrere kommer i første rekke og får mange flere goder eller mildere straffer enn “de

etniske norske”. Etniske nordmenn ble en egen kode fordi et stort antall av kommentarene fokuserer på at dette er en viktig del av det å være norsk. Kommentarer innenfor denne koden er for eksempel: *“Etniske norske skal vike for innvandrere. (...) Disse politikerne skal stille for retten, nå må venstrekreftene kapitulere”* og *“De driter i etniske norske fordi det er jo synd på de stakkars innvandrerne”*.

4.5.3 Tredje kategori: *Det fremmede*

Det fremmede samler kommentarer som ofte kan kodes som de mest aggressive og innvandringsfiendtlige. Denne kategorien har kommentarer som dreier seg om at innvandrere ikke hører til og bør sendes hjem, at de er “voldelige av natur” og at “de fleste er kriminelle”.

4.5.3.1 Kriminelle og ulovlige innvandrere - *“Slikt pakk har vi ikke bruk for her i landet”*

Denne koden dreier seg om kommentarer som diskuterer det som karakteriseres som ulovlige innvandrere i Norge, og som diskuterer hvorvidt kriminelle innvandrere skal sendes “tilbake dit de kom fra”. Kommentarene i denne koden fokuserer på innvandrere som “aldri skulle vært her i utgangspunktet”, og hvordan det ikke settes strenge nok krav til de som utfører kriminelle handlinger, eller som oppholder seg i Norge på det som antas å være falske premisser. Dette er også den koden med flest kommentarer i denne kategorien, og inneholder blant annet kommentarer som denne: *“Epidemi av innvandrervold. Dette er nok mer en forsmak på fremtidens daglige liv”* og denne *“Hadde pakket selv betalt for advokat og familiegjenforening så hadde Norge vært rent for innvandrere”*.

4.5.3.2 De er voldelige - *“Steriliser alle innvandrerbarn ved fødselen”*

Denne koden har kommentarer som er av voldelig eller ekstrem natur. Det betyr enten at kommentarene fokuserer på vold eller ekstreme handlinger og uttalelser mot innvandrere, eller voldelig handlinger som innvandrere utfører. Spesielt mange kommentarer som dreier seg om voldtekter og overfallsvoldtekter havner her, hvor det menes at innvandrere er de som angriper norske jenter. Denne koden samler svært mange kommentarer, hvor kommentarenes innhold blant annet er: *Huff! Denne berikelsen gjør meg kvalm og fortvilet (...) Forstår de ikke at vi ikke vil ha de i Europa. De er verre enn de giftige paddene i Australia som er på vei til å ødelegge dyrelivet der nede*, *“Kutt heller i antall innvandrere slik at nordmenn tør å få flere barn”* og *“Hvorfor bry seg? La innvandrerne kverke hverandre”*.

4.5.3.3 Muslimer - *“Snikislamisering av landet vårt!”*

I samlingen av alle kommentarer med ordet innvandrere samler det seg også mange kommentarer som nevner ordene muslim og islam, eller ord som Sharia og Koranen. Kommentarene som handler om muslimer i dette datamaterialet er ofte langt mer hatefulle enn de andre kommentarene. Her samles det også en del kommentarer som dreier seg om at “innvandrere er greit, men muslimer er ikke greit”, eller kommentarer som sammenligner islam med andre religioner, og fastslår at islam er en voldelig kultur, ideologi og religion. Kommentarer som samler seg her er for eksempel: *“Muslimer passer ikke inn i Norge, Sverige og Europa”*, *“Om 40-50 år er innvandrerne i flertall, og vi er kanskje et muslimsk land”* og *“Vi må akseptere innvandrere fra skandinaviske og europeiske land, men stopp alt som har med islam og muslimer å gjøre. Deres livssyn og kultur hører ikke hjemme her”* og *“Begynner å tro at venstrevridde og sosialdemokrater har et ønske om å bli muslimer”*

4.5.3.4 Steng grensene - *“Slutt å tildele innvandrere norsk statsborgerskap fra nå!”*

I koden steng grensene inngår kommentarer som handler om å sende innvandrere “tilbake dit de kom fra”, og å stoppe innvandringen ved å stenge grensene. Eksempler på kommentarer i denne koden er: *“Nei, vi trenger ingen innvandrere i Norden, steng grensene nå. Bruk masse krutt på de muslimske terroristene”* og *“Ja til et rent og fritt land uten innvandrere fra noen land”*.

4.6 Presentasjon av kodene fra kommentarer med ordet muslim

Hovedkategoriene i kommentarfeltene med ordet muslim er de samme som for med ordet innvandrere. Det som skiller seg mellom disse to er kodene. Spesielt innenfor kategorien “de fremmede” skiller kodene seg fra hverandre. Kommentarene med ordet muslim er delt inn i tre hovedkategorier med til sammen 11 ulike koder.

Kategori 1: **Statens ansvar** → (1) politikere, (2) Arbeiderpartiet, (3) muslimers overtakelse, (4) rettsvesenet og media

Kategori 2: **“Oss” mot “de andre”** → (1) de kristne, (2) bevare det norske

Kategori 3: **Det fremmede** → (1) steng grensene, (2) ond ideologi, (3) muslimenes overtakelse, (4) vold og problemer og (5) kvinnesyn

4.6.1 Første kategori: *Statens ansvar*

Kategorien statens ansvar blant kommentarene med ordet muslim er på mange områder lik temaet med ordet innvandrere, men de har allikevel tilhørende koder som er ulike. Når ordet muslim nevnes i kommentarene er det også et stort skille mellom høyre- og venstresiden under koden politikere, men her er det et mye større fokus på at det er Arbeiderpartiet som er den store stygge ulven, enn noe annet parti. Blant annet så forsøker muslimene, ved hjelp av Arbeiderpartiet, å overta regjeringen, Stortinget og Norge. I tillegg finnes det her en kode som handler om at muslimene ønsker å overta regjeringen og Stortinget.

4.6.1.1 Politikerne - *“Landssvikerne på Løvebakken”*

Når det kommer til den generelle kritikken av politikere så handler det sjeldent om spesifikke politikere eller partier (bortsett fra Ap som har egen kode), snarere “dumme”, “idiotiske”, “naive” politikere i en samlet kategori. Kritikken går på at politikere ikke forstår alvoret med “hvor farlige muslimene er”, og at de lever i et såkalt “bakvendtland” hvor de ønsker at Norge skal tilbake til “steinalderen”. Eksempler på kommentarer fra denne koden er: *“Vet snart ikke hva som er verst, våre politikere eller muslimer”, “Problemet er politikere som styrer Norge. Overalt der muslimer finnes er det krig og terror, likevel tar de inn tusenvis (...)” og “Politikere som hater sitt land og folket bør ta med seg sine venner, muslimene, til Afrika. Da kan vi som elsker landet vårt leve i trygghet, uten landssvikere og muslimer”*

4.6.1.2 Arbeiderpartiet - *“Ap er et parti for muslimer og akademikere”*

I denne koden samler det seg kommentarer som handler om kritikk mot Arbeiderpartiet og deres “konspirasjoner” og “særavtaler” med muslimer. Særlig kritiseres Arbeiderpartiet for å ha “tatt inn muslimer i politikken” hvor Hadja Tajik i stor grad er den som kritiseres. Eksempler på kommentarer som spesifikt handler om Tajik er: *“Kun Ap som tar inn slike som henne i partiet. Er det rart det går dårlig med dem? Tajik blir aldri statsminister. Norske borgere må bestemme dette, og ikke muslimer som er flyttet inn” og “Tajik er jo bare syk i hodet sitt. Muslimer er syke og gale mennesker som ødelegger sine egne land så kommer de til Europa og påberoper seg beskyttelse hos oss. Snakk om å være hjerneskadet”*. Eksempler på kommentarer som prater om Arbeiderpartiet generelt og hvordan de karakteriseres som muslimenes parti er: *“Vi er som en jævla sekt vi nordmenn. Hjernevasket over tiår med Ap-styre (...) Muslimer må ut og hjem (...) Vi må begynne å tenke sikkerhet” og “Jeg forstår jo at jo flere muslimer vi får til Norge, jo flere stemmer får Ap. Dere er jo muslimenes parti”*.

4.6.1.3 Muslimer blant de folkevalgte - *“Jeg har aldri forstått av muslimer får innpass i norsk politikk”*

Det finnes mange kommentarer som fokuserer på at det blant annet er “sjokkerende” og “utrygt” at det finnes muslimer i regjeringen og på Stortinget. Her er fokuset at det er faretruende mange muslimer i regjeringen og i politikken, noe som til slutt vil være med å gjøre at Norge blir “overtatt av muslimer”. Eksempler på kommentarer i denne koden er: *“Det vrimler jo av muslimer i den norske regjering”*, *“Hele tinget er lure muslimer. Løgnere verre enn fanden selv”* og *“Vi er allerede okkupert. Nå er de i ferd med å danne et politisk parti for muslimer”*.

4.6.1.4 Rettsvesenet og den fjerde statsmakt - *“Om noen år er det bare muslimer i NRK”*

Kritikken her rettes mot at rettsvesenet og media ikke gjør jobben sin, disse instansene blir også kritisert for å være i ferd med å bli overtatt av muslimer. Rettsvesenet blir i størst grad kritisert for å at de ikke straffer muslimer strengt nok, eller at de ikke straffes overhodet. Eksempler på kommentarer i denne koden er: *“Det sier litt om hvor smart det er å ta muslimer inn i politiet. Hvor har de sin lojalitet?”* og *“Politiet støtter muslimer, ikke nordmenn”*. Media kritiseres for at de ikke gir ut riktig informasjon, eller ikke tilstrekkelig informasjon når det gjelder kriminelle handlinger utført av muslimer. *“Det er så mye overgrep og mord utført av radikale muslimer rundt omkring i verden. Hvorfor får vi aldri høre det på de vanlige nyhetene?”*

4.6.2 Andre kategori: *“Oss” mot “de andre”*

Mens denne kategorien er den største med ordet innvandrere, er det minst med ordet muslimer. Sett i kontekst av de andre kategoriene i kommentarfeltene med ordet muslim så har “oss” mot “de andre” minst kommentarer. Kommentarene her dreier seg om den urettferdige behandlingen av muslimer og nordmenn, hvor muslimene alltid har en eller annen fordel sammenlignet med nordmenn. I tillegg så “knebles” nordmenn, og kan ikke uttrykke sin ekte mening når det kommer til muslimer, de norske pensjonistene må lide på vegne av muslimene, i tillegg til at de i mange tilfeller både må stelles av muslimer og å dele rom med “livsfarlige” muslimer. De kristne må vike for muslimene, og de kristne utryddes. Mange av kommentarene er dermed liggende under hovedkategorien “oss” mot “de andre” da de vanskelig ville kunne kodes inn i mer bestemte områder. Kommentarer her er for eksempel: *“Alt blir tilrettelagt for muslimer. Er ikke så farlig med oss nordmenn. Vi skal integreres i*

deres ideologi” og “Muslimer skal ha forrang uansett. Det er det venstreekstre og muslimer vil. Etniske nordmenn, og andre religioner enn muslimer, må bøye seg (...)”

4.6.2.1 De kristne mot muslimene - *“Kristne som vil ha muslimer til Norge må mangle noe i toppetasjen”*

I den urettferdige behandlingen mellom “oss” og “de andre” havner det ofte kommentarer som kodes til “de kristne mot muslimene”. Flere kommentarer stiller de to religionene opp mot hverandre, og mener må mange områder at de kristne må bøye seg og vike banen for muslimene. Kommentarer som diskuterer dette er blant annet: *“Vi ber muslimene inn i kirken sammen med homofile prester og tjenere. Jeg blir kvalm av det hele”, “Det er de kristne som er mest utsatt (...) de blir forfulgt og forsøkt utryddet av muslimer”, “Muslimer og kristne går ikke sammen, sånn er det bare. Derfor bør de heller ikke blandes” og “Reis tilbake til et muslimsk land der dere hører hjemme. Dere hører ikke hjemme i et kristent land som Norge”.*

4.6.2.2 Bevare det norske - *“Norge er norsk, det innbefatter ikke muslimer”*

Denne koden samler kommentarer som handler om at det norske folk må bevare sine tradisjoner, og ikke tilpasses den “islamske tradisjon”. Dette gjelder kommentarer som handler om bruk av andre flagg enn det norske på 17. mai, julegudstjenester, at vi gir bort tradisjonene og fremtiden til våre barn og barnebarn for å tilfredsstille muslimer. Et eksempel på kommentarer i denne koden er: *“Vi får håpe at det kun er norske flagg. Det er jo vår dag, og jeg har ikke lyst til å dele den med muslimene. Innvandrersøppel”.*

4.6.3 Tredje kategori: *Det fremmede*

Det fremmede er den kategorien som har samlet aller flest koder og dermed flest kommentarer med ordet muslim. Kodene er inndelt i (1) steng grensene, kast dem ut, stopp innvandringen, (2) den onde ideologien, (3) muslimers overtakelse av Europa, (4) voldelige mennesker, (5) IS/terrorister, (6) kvinnesyn

4.6.3.1 Steng grensene - *“Muslimer er en fremmedart i den norske fauna”*

Koden “steng grensene” samler kommentarer som handler om å stoppe “invasjonen” og “masseinnvandringen” av muslimer og å sende de muslimene som allerede er i Norge og Europa “hjem” eller “tilbake”. Disse kommentarene inneholder ofte sjenerende adjektiver og karakteristikk rundt ordet muslim, blant annet “ekle”, “syke”, “pakket”, “apekatter”, “virus” og “skadedyr” er ord som går igjen. Eksempler på kommentarer er: *“Muslimer. Vi blir aldri*

kvitt disse hjernedøde folkene. De formerer seg raskere enn brunsnegler. Skadedyr må utryddes”, “Send alle muslimer ut av landet, og ta fra dem statsborgerskapet” og “Vi må ikke åpne grensene våre for alle, vi vil ikke voldtas av muslimer!”

4.6.3.2 Den onde ideologien - *“Islam er satans følgere”*

Kommentarene som hører til i denne koden dreier seg om religionen islam, og det som ofte blir karakterisert som en “ond ideologi”. Samtlige muslimer samles inn under det som kategoriseres som ekstreme religiøse, eller “fanatikere”, hvor islam er påskuddet for å gjennomføre onde handlinger. Kommentarer i denne koden er for eksempel: *“(…) Har vært en kjempeimport av muslimer. De er ikke fargerike eller flerkulturelle. De er uintegrerbare og fra en totalitær ideologi”, “Mange av disse går på muslimskole og blir hjernevasket fra de er små. De er potensielle tikkende bomber”, “Mannen er som mange andre muslimer pedofil. Vi lever i Europa. Ikke et stygt muslimsk land” og “Muslimer er ikke noen rase. Islam er fascisme, helt lik nazisme”.*

4.6.3.3 Muslimenes overtakelse - *“Om ti år er det for sent, da er alle muslimer”*

Denne koden bygges på kommentarer som omhandler muslimenes overtakelse av vesten, Europa, Skandinavia og Norge, og hvordan dette “ødelegger verden”. Muslimene har en agenda som dreier seg om å overta alle verdenshjørner og å ødelegge ulike deler av samfunnet som dets “landsmenn” har bygget opp. Kommentarer innenfor denne koden er for eksempel: *“Tenker på alle som har meldt seg ut av statskirka, kanskje de har blitt muslimer?”, “Landssvik fra hele Europa. Europa er solgt og byttet er muslimer mot olje”, “Muslimer er roten til all faenskap i verden i dag. De klarer nok å ødelegge Europa også etterhvert”, “Dette er en invasjon av muslimer for å overta vesten!” og “Muslimer kan aldri innrette seg i vesten. De har en agenda”.*

4.6.3.4 De voldelige - *“Muslimer er jo verre enn svartedauden”*

Denne koden er en bred kode som inneholder kommentarer som handler om vold, men som ikke helt passer inn i noen av de andre mer spesifikke kodene. I tillegg til voldelige kommentarer har kommentarer som dreier seg om et “forbud” mot muslimer og tanken om at verden er et bedre sted uten dem samlet seg her. Kommentarer som inngår i denne koden er blant annet: *“Så fort muslimer oppnår kritisk masse så eskalerer volden, og kravet om eget land. Det var en som advarte mot dette, men han ble buret inne som en gal terrorist”*,

“Hvorfor er det ingen som har begynt å skyte muslimer? Det er nok å ta av” og “Nazister er vel ikke bra, men muslimer er mye farligere for folk flest”.

4.6.3.5 Kvinnesyn - *“Voldtekt av vantro kvinner er akseptert av muslimer”*

Dette kodens kommentarer dreier seg mye om overfallsvoldtekter, vold og voldtekter utført av “muslimske menn” mot i hovedsak “norske kvinner”, men også mot “deres egne muslimske kvinner”. I tillegg ligger kommentarer som dreier seg om muslimske menns makt over kvinner i form av kritikk mot klesplaggene hijab og niqab, og hvordan “islam tilrettelegger for pedofili på grunn av menn som gifter seg med barn”. Kommentarer som inngår i denne koden er for eksempel: *“Kastrere de som har utført overfallsvoldtekter, og tving dem som har gjort det til å spise sitt eget kjønnsorgan”* og *“Muslimer og islam har ikke respekt for kvinner eller vårt demokrati. Er folk hjernevasket av sosialistene siden dem ikke forstår dette?”*

4.7 Koder som ikke tas med i diskusjonen

Noen av kommentarene er vanskelig å kunne identifisere eller å gjøre seg opp en mening om hva de egentlig handler om, og noen kommentarer hører rett og slett hjemme i noen av kodene nevnt over. Disse er samlet inn under kodene “kommentarer uten kontekst” og “annet”.

Kommentarer uten kontekst er svært vanskelige å tolke, og kan bidra til feil i dataanalysen dersom de ikke ble sortert bort fra helheten. Eksempler på kommentarer uten kontekst er for eksempel: *“Hvilken innvandrер får 40, 000 utbetalt hver måned i trygd?”*. Denne kommentaren stiller et spørsmål til enten innlegget som er postet av administrator eller til andre som kommenterer i kommentarfeltet. Dette spørsmålet kan blant annet tolkes som et direkte spørsmål med en tanke om “Hvorfor er det noen som tror at innvandrere får så mye utbetalt i trygd?” Eller en litt mer fiendtlig holdning som, “Vis meg den innvandreren som får så mye utbetalt i trygd”. Dermed blir det vanskelig å sortere kommentarer som denne inn i de ulike kodene. En annen kommentar som havner i denne koden er: *“Det er jo bare å kalle dem for muslimer, så slipper du å kalle dem for innvandrere”*. Denne kommentaren kan nok av mange tolkes som en som er kritisk til “innvandrere” og/eller “muslimer”, men kommentaren viser ikke nok kontekst til at den kan sorteres innenfor noe annet enn koden “kommentarer uten kontekst”. Kommentarer som er uenige til utsagnene enten i postene eller i kommentarfeltene, eller kommentarer som rett og slett handler om en faktaopplysning om tall hvor ordet muslim eller innvandrер er involvert er sortert under koden “annet”. Innenfor denne koden samler det seg særlig mange kommentarer som viser en mye mer nyansert og

balansert holdning til “innvandrere” og “muslimer” enn resten av kommentarene. I kommentarfeltene med ordet muslim er det blant annet kommentarer som *“Man kan ikke dømme alle muslimer for det som de ekstreme gjør”* eller *“Det er ikke muslimer som er faren. Det er fundamentalistene som bruker vold”*. Disse kommentarene kommer, som man kan se i den første delen av analysen, i all hovedsak fra kommentarfeltene til Demokratene. Det kan være mange årsaker til at Demokratene møter mer motstand i sine kommentarfelt enn de øvrige kommentarfeltene, men man kan spekulere i at sider med innvandringsfiendtlige navn som “Stopp islamiseringen av Norge” og “Folkebevegelsen mot innvandring” er med på å stoppe noen mennesker i å kommentere sin uenighet. I tillegg så blir Demokratene ansett som et politisk parti, fremfor en partiuavhengig organisasjon som de andre sidene kaller seg, noe som også kan bidra til å gjøre det enklere for mennesker å legge igjen kommentarer. Også i kommentarfeltene med ordet “innvandrer” er det Demokratene som har aller flest kommentarer innenfor “annet”-koden. Blant annet med kommentarer som *“Det er mange arbeidspføre norske ungdommer som går på NAV, og mange innvandrerungdommer som jobber hardt”* og *“Dette vil ikke bare gjelde innvandrere, men også etniske nordmenn. Dette er korttenkt politikk”*. Disse kommentarene er viktige funn i seg selv, spesielt hvis man ønsker å diskutere ekkokammereffekt, men i denne studien er de for få og ubetydelige sammenlignet med den store helheten av kommentarfeltene at de vil ikke bli videre diskutert.

4.7 Kommentarfeltenes helhet

Det er flere store likhetstrekk mellom kommentarfeltene som inneholder ordet innvandrer og ordet muslim, men det finnes også et ulikt fokus. Begge samlingene av kommentarer består av både relativt moderate, fiendtlige og ekstreme ytringer, og de inneholder nesten utelukkende kommentarer som kan fordeles inn i de tre hovedkategoriene, (1) statens ansvar, (2) “oss” mot “de andre” og (3) de fremmede. Muslimer generaliseres inn i “ett folkeslag”, hvor det sjeldent vises antydninger til å se nyanser innenfor det som kategoriseres som “muslimer”. For eksempel til hvilke land de opprinnelig kommer fra (være seg Norge, Pakistan eller Marokko), hvilket språk de snakker og om de egentlig er religiøse, det vil si om de er konservative eller om de er muslimer som bryr seg om enkelte religiøse tradisjoner, som de fleste norske kristne mennesker gjør. Kommentarene som involverer ordet innvandrer diskuterer i noen tilfeller ulike typer “innvandrere” og ser på dette med et litt mer nyansert blikk enn kommentarene med ordet “muslim”. Her kan det for eksempel dreie seg om arbeidsinnvandrere fra østeuropeiske land som “polakker”, men i aller høyeste grad dreier det seg om “innvandretpakket” som må forstås som en samling av betegnelser og en ekstrem

generalisering av veldig mange ulike grupper mennesker som har kommet til Norge på ulike bakgrunn. Disse innvandrerne hevdes for det meste å komme fra land utenfor Europa, særlig det som kalles “Afrika” og “muslimland”.

4.7.1 Kategori 1: Statens ansvar

Kategorien statens ansvar viser at kommentarer med ordet muslim og med ordet innvandrer mottar mye av det samme innholdet, men skiller seg på noen hovedområder. Mens kommentarene med ordet innvandrer fokuserer mer på “den dårlige jobben og den urettferdige behandlingen” som utføres av blant annet politikere og rettsvesenet, så ser kommentarene med ordet muslim på hvordan politikere og rettsvesenet jobber på “lag med muslimene” og bidrar til muslimenes overtakelse av Norge, spesielt da av Arbeiderpartiet og Jonas Gahr Støre. FMI bruker ofte sterke tekster som tegner et bilde av de voldelige og farlige innvandrerne og muslimene for å skape reaksjoner i kommentarfeltene. FMI kritiserer også ofte Arbeiderpartiet på bakgrunn av at de ønsker et flerkulturelt samfunn. De skriver for eksempel: “Nesten et dusin somaliere barket sammen midt i ettermiddagsrushet på Tøyen i

går med macheter og slagvåpen. Bråket fant sted utenfor en barnehage (...) Dette er det inkluderende og varme flerkulturelle samfunnet som Arbeiderpartiet og de rødgrønne partiene jobber for. Tenk om det hadde vært du og barna dine som var på Tøyen senter i går klokken halv fire på ettermiddagen og havnet i midten i dette

blodige oppgjøret?” Innlegg som dette og bilder som det av Jonas Gahr Støre som er postet av SIAN blir brukt som “bensin på bålet” av administratorene som gjør at de som lar seg provosere og hisse opp er med å forme kommentarfeltene. Innlegg som disse er eksempler på de som mottar høy aktivitet i kommentarfeltene.

Når det gjelder kritikken mot politikere, rettsvesenet og media så er de to ulike tematiserte kommentarfeltene mye like hverandre. Kommentarene dreier seg om at både “innvandrere” og “muslimer” slipper billigere unna straff, at media ikke er tilstede for å dekke hendelser som anses som utført av innvandrere eller muslimer, og at politikerne ikke hører på oss når det kommer til spørsmål som gjelder innvandrere og muslimer. Blant kommentarene i temaet

muslimer så dreier det seg i tillegg mye om at de korruperte styresmaktene som bidrar til at denne ideologien skal ta over Norge. Dette bevises blant annet i at muslimer blir ansatt i politiet og i domstolene, som politikere på Stortinget, eller som nyhetsanker i NRK. Et eksempel på en kommentar innenfor dette området er: *“Om ikke lang tid vil først Norges eldste parti, og så Norges største parti være ledet av muslimer. Da blir nok Sharia den nye grunnloven”*

4.7.2 Kategori 2: “Oss” mot de “andre”

Den urettferdige behandlingen som utføres (særlig av politikere) på nordmenns bekostning for å støtte innvandrere er mer relevant i kommentarene med ordet innvandrere enn med ordet muslimer. I kommentarfelt med ordet muslim er ikke hovedfokuset den urettferdige behandlingen, men mer bare en grunnleggende tanke om at muslimer ikke skal ha de samme mulighetene og rettighetene som nordmenn, og at de er en fare for vårt demokrati og vårt levesett. Det diskuteres ofte i begge de tematiserte kommentarfeltene at det utføres rasisme mot det norske folket. Rasismen bygges på at nordmenn blir behandlet annerledes og får mindre av godene som innvandrere og muslimer får nyte mye av. Disse godene er betales ved hjelp av “våre skattepenger” og “pengene våre fra statskassa”, som anses å være bare utelukket å gjelde for “ekte nordmenn”. Kommentarene nevner sjeldent rase som noen årsak til at denne rasismen finner sted, men heller bruker ordet rasisme som et påskudd for å beskrive hva som oppleves som urettferdig. Blant annet mottar denne posten fra FMI høy oppslutning: *“Den grove og rasistiske volden mot nordmenn fortsetter. Denne gangen er det en 62 år gammel mann som ble dyttet overende og sparket i kroppen av en mørkhudet mann på Hauketo stasjon i Oslo. Så langt har ingen lokalpolitikere eller organisasjoner meldt sin*

Fabian Stang mener det skal være lov å bære det flagget man ønsker på 17. mai.

interesse i saken.” Her beskriver FMI en hendelse hvor den “mørkhudede ikke-norske” har vært rasistisk i form av at han har brukt vold mot den “hvite norske”. Mye urettferdighet som de som kommenterer opplever belages på rasisme som er utført av de ikke-norske. Det norske folk opplever stadig rasisme utført av innvandrere og ikke-vestlige, og ingen politikere gjør noe

med saken. I denne kategorien samler det seg også kommentarer som handler om å bevare de norske tradisjonene. Administratorene av Facebook-sidene legger blant annet mye vekt på at

det bare skal brukes norske flagg på 17. mai. Dette brukes ofte som et påskudd for å opparbeide seg kommentarer som handler om å bevare de norske tradisjonene. Bildet av Fabian Stang er postet av SIAN med den tilhørende kommentaren: *“Er dette sitatet autentisk? Hva med grønne flagg med halvmåne?”* Her vekkes det mange nasjonalistiske følelser i de som kommenterer, og det vises en særlig bekymring ovenfor at Norge skal bli overtatt av “den muslimske kulturen” hvor den norske kulturen vil ikke kunne bestå hvis vi fortsetter med dette. I temaet innvandrere beskyldes de for å være “snyltere” som stjeler fra det norske folk, hvor holdningene mot innvandrere legitimeres fordi innvandrere gjør “grusomme handlinger som aldri en nordmann ville gjort”. Et eksempel på en kommentar er: *“Ikke farlig å være innvandrer i Norge når man får reise hit, knulle barn og attpåtil få betalt masse for det. Mens vi andre må betale”* og *“De ønsker å islamisere Europa ved å sette barn på kvinnene våre. Da blir det flere muslimer”*.

4.7.3 Kategori 3: De fremmede

Kategorien de fremmede er den kategorien som samler flest kommentarer fra de ulike tematiserte kommentarfeltene. Kommentarene som samler seg her består ofte av mer ekstreme holdninger og utsagn. Koden som handler om å stenge grensene samler spesielt

mange kommentarer i kommentarfeltene med ordet “muslim” og handler i stor grad om at “vi vil ikke ha dem her fordi de skremmer vettet av oss”. I

kommentarfeltene med ordet “innvandrer” så har koden steng grensene også samlet mange kommentarer, hvor de diskuterer at innvandrere ikke må få oppholdstillatelse.

Det finnes også mange tegn på at

kommentarene med ordet innvandrer ofte dreier seg over til å handle om muslimer.

Kommentarer som *“Vi er jo klar over snikislamiseringen som skjer (...) Vi har mer enn nok innvandrere her i Norge. Stopp nå!”* Et eksempel på poster som henter slike kommentarer er blant annet bildet her av Demokratene som skriver teksten *“Vi vil ha full innvandringsstopp i stortingsperioden 2017-2021”*, mens det er avbildet det som ser ut som muslimske skoleelever. På denne måten kan de ulike teamene med ordet innvandrer og muslimer i noen tilfeller være vanskelig å skille fra hverandre. En av forskjellene i kommentarfeltene med muslim og innvandrer er at det finnes flere voldelige og ekstreme utsagn i kommentarene med

ordet muslim. Disse er helt klart gjeldende i kommentarfeltene med ordet innvandrere også, men i kommentarer med ordet muslim består de nesten utelukkende av sånne holdninger. *“Muslimer er muslimer enten de er voldelige eller ikke! De har uansett samme syke tankegods. Er hærføreren og masseorderen Muhammed ditt forbilde så er du ekstremist”*. Muslimer beskyldes særlig for å være voldelige mot barn og kvinner, men også mot alle andre som ikke har samme religion, og i mange tilfeller nevnes også dyr. En kommentar om muslimers holdninger til dyr er: *“Aldri la dyrene komme i nærheten av muslimer. De hater dyr”*.

FMI skriver mange poster som handler om “asylsøkere” eller “afrikaneres” voldelige oppførsel. Blant annet: *“En 22-årig afrikansk mann gikk natt til lørdag amok på en Shell-stasjon i Lillehammer sentrum. Han skal ha knust pølsedisken isdisken samt veltet stativer. Politiet pågrep mannen men slapp ham løs noen timer senere. Da gikk han til Skysstasjonen og knuste en datamaskin og flere glassflasker”* og *“En gruppe misfornøyde asylsøkere skal i*

19-tiden på torsdag ha lagt seg ned i veien utenfor asylmottaket sitt og blokkert trafikken. Senere på kvelden måtte politiet tilkalles igjen da de truet med å brenne ned asylmottaket”. Under poster som dette samler det seg mange kommentarer som er svært fiendtlige mot innvandrere, men særlig er det muslimene som er den store syndebukken og sammenlignes ofte med det som kalles “afrikanerne”. SIAN

braker i all hovedsak bilder som dette eksempelet for å nå sine følgere og for å provosere frem utsagn som er fiendtlige, og det signaliseres ofte av muslimer hører til i oldtiden, at de er voldelige, kvinneundertrykkende og pedofile, og uforenlige med den norske kulturen og tradisjonen.

4.7 Trekk ved høyreekstrem ideologi i Norge

Det er en bred variasjon av definisjoner på konseptet høyreekstremisme, men de fleste forfattere definerer høyreekstremisme som en ideologi, som består av en kombinasjon av, og den iboende kompleksiteten av trekk som varierer på antall, type og kombinasjon (Mudde 1995, 203).

4.8 Har de norske høyreekstremer de samme egenskapene som høyreekstremer i andre land?

H1: Norske høyreekstreme organisasjoner har de samme egenskapene som høyreekstreme organisasjoner i andre land.

Trekkene ved høyreekstrem ideologi, som er nøye beskrevet i teorikapitlet, er nasjonalisme, xenofobi, rasisme, antidemokrati og den sterke stat. Mudde sier at ved å velge ut disse fem trekkene ved høyreekstremisme så har man ikke løst problemet med å forsøke å definere høyreekstrem ideologi, man har heller flyttet det. Det første som må gjøres er å konseptualisere de fem trekkene, som er gjort i teorikapitlet men som vil få en oppfølging her, og det andre er en avgrensing for den minimale kombinasjonen av trekk som må være der for å utgjøre høyreekstremisme (1995, 206). En av utfordringene med å bruke trekk for å forklare høyreekstremisme er at hvis et trekk er definert på en måte som er spesifikke for nasjonale eller kulturelle omgivelser, så vil den bare kunne være aktuelt i akkurat disse omgivelsene (Mudde 1995, 207).

For å svare på denne hypotesen anvendes kommentarfeltene fra dataanalysen som underbygges av annen norsk faglitteratur på ekstremismeområdet, og da særlig Døving og Emberlands kapittel i Høyreekstremisme i Norge “Konspirasjonsteorier i det ytterliggående høyrelandskapet i Norge”. Døving og Emberland anvender blant annet ulike Facebook-sider for å forklare konspirasjonsteoriene, og sier at siden Facebook er det største og mest brukte sosiale mediet i Norge, er det grunn til å tro at det er her mesteparten av den åpne aktiviteten innenfor det ytterliggående høyrelandskapet foregår (2018, 193-193). Kildene de anvender i sin studie er blant annet kommentarfeltene til SIAN, NDL, FMI, Steng grensen nå (tidligere Slå ring om Norge) og Pegida Norge. De deler tematikken rundt konspirasjonsteoriene inn i (1) muslimene, (2) eliten, (3) Arbeiderpartiet, (4) mediene, (5) flyktninger, (6) jødene og (7) homofile.

Kommentarfeltene som anvendes i denne studien er som kjent hentet fra Facebook-sidene til SIAN, Demokratene og FMI, og vil her presenteres delt inn i trekkene nasjonalisme, xenofobi, rasisme, antidemokrati og den sterke stat.

4.8.1 Nasjonalisme

Nasjonalisme sett i kontekst med høyreekstremisme søker å skille verden inn i “oss” og “dem” eller “venner” og “fiender” (Fuchs 2016,183). Denne formen for ekskluderende nasjonalisme er gjengående i samtlige av de ulike kategoriene og kodene, men det finnes en overlast i kategorien “oss” og “de andre” og i kategorien *de fremmede*, spesielt i koder som *kvinnesyn, etniske nordmenn, de kristne, bevar det norske og muslimenes overtakelse*.

Nasjonalisme konstituerer på denne måten en viktig karakteristikk av ideologien i kommentarfeltene. De som legger igjen kommentarer er opptatte av den positive selvrepresentasjonen, hvor kommentarene ofte baseres på et konservativt tankesett, hvor den norske (hvite) kjernefamilien skal være den som har rettighetene til å ta del i de ulike kulturelle og kristne tradisjonene, mens de “de andre” ikke skal ha muligheten til å være med, og de skal i alle fall ikke kunne påvirke det norske folks kulturer og tradisjoner med sin “ukultur”. På denne måten kan man se at den norske nasjonalismen også er en negativ representasjon av “de andre” (Fuchs 2016, 181). De høyreekstremer kommentarfeltene viser ekskluderende nasjonalistiske holdninger i at det ofte understrekes viktigheten av at alle nordmenn har en felles kultur, en felles historie, et felles språk og en felles etnisitet. For å inngå i denne kulturen og i dette landet må du ha disse fellestrekkene. I tillegg fryktes det at “vi gir bort fremtiden til våre barn og barnebarn” med at blant annet politikerne fokuserer på “å redde verden, mens de gir blaffen i Norge”. Veldig mange av de som legger igjen kommentarer anvender norske symboler og tradisjoner, som norske flagg og bunad, for å kunne understreke viktigheten av å bevare Norge. At “innvandrere” og “muslimer” tar del i å anvende norske symboler, eller symboler fra egne land (som flagg som ikke er norske), eller på noen områder skal delta i de norske tradisjonene argumenteres for å være upassende. Eksempler på kommentarer er: *“Disse innvandrerne og muslimene ødelegger vår dag, men det er vel noen av de som tror de har samme rettigheter som oss. God 17. mai”*, *“Denne 17. mai er historisk (...) Aldri før har gatene vært sperret av brannbiler for å unngå at muslimer skal kjøre inn i barnetoget”* og *“Det var kun våre norske forfedre som kjempet for Norge, ikke muslimer. De har ingenting med 17. mai å gjøre. Bunad er bare for norske folk”*. Bjørgo og Gjelsvik sammenligner nordmenn og svensker når det kommer til å relatere til nasjonale følelser og nasjonale symboler. De sier at i Norge ble nasjonale verdier og symboler

mobilisert i kampen mot nazisme og for demokrati under andre verdenskrig. På den måten har ikke høyreekstreme bevegelser i Norge kunnet monopolisere de nasjonale symbolene (2018, 37). De tre ulike Facebook-sidene anvender symboler som mange nordmenn føler en tilhørighet til, blant annet norske flagg, ulver og ulike symboler forbundet med vikinger. Selv om de høyreekstreme ikke har hatt mulighet til å monopolisere symboler på bakgrunn av historiske trekk i Norge, så er de allikevel sterkt anvendt av administratorene på Facebook-sidene, og brukes i all hovedsak som et ekskluderende påskudd for å skille “oss” og “dem”. Døving og Emberland presenteres konspirasjonsteorier basert på kommentarer som handler om muslimer og sier at dette baseres på en påstått sivilisasjonskrig hvor den symbolske og kulturelle overtagelsen spiller en vel så stor rolle som det rent maktpolitiske. Dette betyr at

markører for hva det vil si å være norsk, tradisjoner, symboler og verdier, er truet. Det dreier seg særlig om nasjonens identitet, hvor en nasjonal inngruppe blir kontrastert med en utgruppe, som både bevisst og ubevisst skader inngruppen (2018, 203). Som de ulike kodene understreker så er det en tydelig tanke om at utgruppen, være seg innvandrere eller

muslimer, skader inngruppen. Kommentarer er blant annet: *“Det er altfor mange muslimer i Bergen. Kanskje dette er siste året at vi roper hurra for Norge”* og *“Ingen ved sine fulle fem vil fortsatt tro på multikultur, som egentlig er en kjempeimport av muslimer. De er uintegrerbare og fra en totalitær ideologi”*

4.8.2 Rasisme

Som nevnt i teorikapittelet så vektlegges det som defineres som den ‘nye rasismen’ overfor den klassiske definisjonen av rasisme. Begge definisjonene vektlegger den naturlige og permanente forskjellen mellom folkegrupper, men den nye rasismen understreker ikke overlegenheten av “hjemme”gruppen, men heller uforlikeligheten til andre grupper (Mudde 1995, 211). Den nye rasismen, eller etnopluralismen som blant annet Bernt Hagtvatn kaller det (2012, 327), vektlegger altså kultur som det viktigste kriteriet, og at det foreligger et hierarki av kulturer, hvor vår egen, den “hvite” er fremst. På bakgrunn av den nye rasismen, hvor kulturer er i hovedsetet, så er kommentarfeltene preget av rasisme i stor grad. Spesielt når det

kommer til diskusjoner rundt islam og muslimer preges kommentarene av holdninger som tilsier at kulturen som finnes innad i islam og blant muslimer er “farlig” og “voldelig” og overhodet ikke har noen ting å gjøre i Norge. De ulike kategoriene fra inndelingen av kommentarfeltene er alle preget av rasistiske kommentarer, men spesielt er de å finne i kategoriene *det fremmede*, og “oss” mot “de andre”. Hovedidéen er at man tilhører ulike kulturer som ikke er forenlige, hvor den “vestlige” og norske kulturen på mange måter blir sett på som overlegen andre kulturer. Som Tore Bjørgo understreker i teorien så vil begrepene rasisme og xenofobi i mange tilfeller gli over i hverandre. De norske høyreekstreme kommentarfeltene er ofte preget av frykten, hatet og fiendtligheten (xenofobiske tanker) mot “muslimer” og “innvandrere”, men denne frykten baseres ofte på mennesker som innehar noen kulturelle likhetstrekk, for eksempel religion. Mennesker blir generalisert inn i ulike “kulturer” som er mange hakk dårligere enn vår egen, og som er uforenelig med den norske kulturen. Den nye rasismen kan særlig observeres i islamofobe kommentarer, hvor holdningene er islam er en farlig ideologi og hvor diskrimineringen av muslimer er naturlig. Det rettes altså et hat og fiendtlighet mot en hel religion og de ulike aspektene ved denne religionen, og de menneskene som i kommentarfeltene identifiseres for å være tilhørere av denne religionen. Disse holdningene kan sammenlignes med antisemittisme, og islamofobi kan sies å være det mest utpregede trekket ved høyreekstreme organisasjoner i Norge. Ifølge Bernt Hagtvatn går den europeiske høyreekstremismen gjennom en metamorfose, hvor islamofobien er det nye limet som binder den nye ekstremismen sammen (2012, 321). Den nye ekstremismen bygger som kjent på kulturer fremfor rases, og kulturell identitet er, ifølge Huntington, det som er mest betydningsfullt for flest mennesker. Folk oppdager nye, men ofte gamle, identiteter og marsjerer under nye, men ofte gamle, flagg som leder til kriger mellom nye, men ofte gamle, fiender (1996, 20). Noen av kommentarene som belyser slike holdninger: *“Islam er en politisk ideologi som kjennetegnes ved at damer bruker hijab og burka, og menn har langt skjegg, samt en sterk bruk av Sharialovene (...) Stadig flere i vesten innser hva islam innebærer for etniske europeere, så da får man håpe at islam blir kastet ut av Europa og aldri får fotfeste her igjen”* og *“Det er snart ikke andre nyheter enn om menn med utenlandsk opprinnelse som voldtar og dreper konene sine. Hvorfor fordømmes ikke dette? Nekter nordmenn å se sannheten om muslimer og den ukulturen de bringer med seg?”* Sultan og Steen bruker rapporten “Islamophobia: A Challenge For Us All” fra 1997 som sammenligner et åpent og et lukket syn på islam, hvor det åpne synet indikerer islamkritikk, mens det lukkede indikerer islamofobi. Det lukkede synet ser på islam som (1) en statisk størrelse som ikke responderer på nye realiteter, (2) grunnleggende annerledes enn alle andre

religioner og kulturer, (3) mindre verdt enn vesten, (4) en fiende, (5) kun en politisk ideologi som brukes for politiske og militære forhold, (6) utelukker og avviser all kritikk fra muslimer, (7) diskriminering av muslimer er naturlig og (8) islamofobi er riktig og naturlig (2012, 16-17). Det finnes naturlig nok mange som skriver kommentarer i kommentarfeltene som kan sies å høre til under det åpne synet som bare indikerer islamkritikk. Dette gjelder for eksempel kommentarer som er kritiske mot muslimer og islam, men som på samme tid ønsker at de skal kunne være i Norge så lenge de “tilpasser seg norsk kultur”. Kommentarfeltene er likevel preget av en overlast av kommentarer som hører til under det som kalles et lukket syn på islam, som indikerer islamofobi. En overlast av kommentarene ser på islam som en ideologi som søker å ødelegge verden, og avviser alle tanker om at muslimer skal integreres i det norske samfunn.

4.8.3 Xenofobi

Xenofobi dreier seg om frykten, hatet og fiendtlighet mot det fremmede, og i denne studien mot “utlendinger”. Samtlige kategorier fra dataanalysen inneholder kommentarer innenfor trekket xenofobi, men i særlig grad finnes det innenfor kategorien *de fremmede*. Frykten, hatet og fiendtligheten baseres ofte på konspirasjonsteorier som blant annet bygges på at muslimene har en agenda om å ødelegge Norge og å “snikislamiserer” det norske folk. Kommentarene som inneholder ordet innvandrere er også preget av xenofobiske holdninger, hvor en iboende tanke er at “det hadde aldri skjedd hvis det bare var norske folk i Norge”. Muslimer generaliseres ned til å være ett eneste folkeslag og en kultur, hvor man ikke ser nyanser eller ulikheter blant det som kategoriseres under én “folkegruppe”. På lik linje som man vanskelig kan generalisere alle kristne til å høre til i en folkegruppe, eller alle europeere til å være samme folk, så anvendes det tankesett om at muslimene er en samlet enhet som utgjør en stor trussel mot Norge, Europa, vesten og verden, hvor politikere og resten av eliten ikke beskytter det norske folket mot denne ytre trusselen. Bjørgo sier at xenofobi kan ses på som en bredere kategori enn rasisme, fordi at den ikke krever en ideologisk teori men heller er en refleksjon av folkets negative “magefølelse” og fordommer mot grupper som oppleves annerledes og fremmed (1997, 23). Kommentarer som er preget av xenofobiske holdninger er blant annet: “*Innvandrere løser konflikter med vold, og dette er ikke i tråd med vårt demokrati*”, “*Jeg skjønner at du er innvandrere, så du kan dra til helvete*” og “*Alle*

innvandrere og migranter må testes og undersøkes så snart de kommer til Norge. Dette må gjøres før de kan bevege seg ute blant andre”. Sultan og Steen sier at den det som finnes av grobunn for høyreekstremisme i dag er i hovedsak knyttet til frykten og hatet mot norske og europeiske muslimer (2012, 6). Kommentarer er for eksempel: “Folk er redde. Muslimer respekterer bare sine egne regler. Nå må det være stopp” og “Muslimer er de verste rasistene på kloden. De tåler ikke homoseksualitet, men voldtar guttebarn. De tolerer ikke andre

religioner eller andre lands lover og regler. De er hatere for hatets skyld. Og denne berikelsen skal våre politikere prakke på oss?”.

Forestillingen om en hemmelig og planlagt islamisering av Europa er kjernen i islamofobisk konspirasjonsteori. Islamofobe

konspirasjonsteorier handler om en gruppes erobring av territoriell og samfunnsmessig makt og undergraving av disse samfunnens tradisjoner, moral, religion og levesett (Døving og Emberland 2018, 199-200).

4.8.4 Antidemokrati

Teorikapittelet beskriver at for å forstå begrepet antidemokrati så må man forstå begrepet demokrati. Her fokuseres det på antidemokrati sett i to deler, hvor den ene delen ser på antipluralisme, og den andre delen ser på avslaget av de fundamentale likhetene mellom innbyggere. For å kunne defineres som å inneha det antidemokratiske trekket ved høyreekstremisme er det avgjørende at begge delene av antidemokrati inngår. Som nøye forklart i teorikapittelet så må den første delen, antipluralisme, ses på som avslaget av pluralisme, og forståelsen av pluralisme endres ut fra hvilket system som anvender begrepet. Her blir pluralisme sett på som et politisk system. På denne måten vil antipluralisme involvere avslaget av den grunnleggende makspredningen som er delt mellom den lovgivende, den utøvende og den dømmende makt, samtidig som den handler om at alle i samfunnet skal høres og inkluderes. Kommentarer som er preget av antidemokratiske holdninger samler seg i all hovedsak i kategorien *staten*. Døving og Emberland sier at medlemmene av samfunnseliten blir identifisert som konspiratører blant de ulike nettsidene og Facebook-sidene som de studerer. Denne konspirasjonsteorien har fått større oppslutning og har blitt mer konkret enn tidligere, og begrunnes blant annet i et økende demokratisk underskudd og en rask vekst i

høyrepopulisme (2018, 209). Fra kommentarfeltene i denne studien er det et stort fokus på at politikere ikke tilfredsstillt kravene som “mannen i gata” stiller dem, og at de i mange tilfeller jobber på lag med muslimene og innvandrerne. Politikere beskyldes særlig for å ikke informere “det norske folk” om de truslene som rettes mot dem, av blant annet innvandrere og muslimer, og hvordan myndighetenes politikk ikke er treffende for den grunnleggende viljen til folket. Av politiske partier og politikere så møter særlig Arbeiderpartiet mye kritikk. Døving og Emberland kommer også frem til at Arbeiderpartiet utgjør en særlig viktig fiende i samfunnseliten. Arbeiderpartiet blir utpekt som hovedaktør i mange sammenhenger, enten hatpratet er rettet mot muslimer, jøder, pressen eller mer generelt mot myndighetene (2018, 211). Arbeiderpartiet beskyldes ofte, både i Døving og Emberlands funn, og i funnene fra denne studien, for å ha et hemmelig samarbeid med muslimene. Funnene i denne studien viser at kommentarfeltene i høy grad er preget av en enighet om at de ulike godene ved samfunnet bare skal tildeles den “sanne og riktige befolkningen”, hvor de søker å ekskludere innbyggere som defineres som ikke tilhører den riktige befolkningen. Kommentarfeltene viser en gjennomgående tanke om at de fundamentale rettighetene i et samfunn ikke skal være likestilt mellom innbyggerne, men skal være reservert den “etniske”, “ekte” og “hvite” norske befolkningen. Dette er klare trekk som hører til under den andre delen av definisjonen antidemokrati.

Media, den fjerde statsmakt, inngår som en del av demokratiet i Norge. Koden *rettsvesenet og media* viser at holdningen er at media har en agenda når det kommer til å skjule nyheter fra folket, og da nyhetene som melder at innvandrere og muslimer utfører kriminelle, og særlig voldelige, handlinger. Funnene til Døving og Emberland som omhandler media tilsier at det er liten eller ingen plass for nøytral informasjon. Nyere forskning viser en klar sammenheng mellom sympatier for ytterliggående høyreorienterte ideer og mistillit til etablerte nyhetskanaler (2018, 215). Funnene fra denne studien tilsier at særlig negative konsekvenser ved innvandring, spesielt hvor muslimer er involvert, skjules av media. *“Så lenge vi ikke får vite identitet eller etnisitet regner jeg med at det er en muslim. Så lenge ikke annet nevnes så må dette være hovedregelen. Media må bli flinkere til å fortelle realitetene”*

Mistillit overfor politikere og andre deler av eliten er nært knyttet til mistro til demokratiet styresett. Døving og Emberland sier at på de rene islam- og innvandringsfiendtlige nettstedene som de har undersøkt så avvises ikke demokratiet som sådan, men det blir ofte hevdet at det er korrumpert (2018, 211). De ulike grunnleggende trekkene for demokratiet blir sjeldent

totalt avvist i kommentarfeltene til denne studien. De fleste ser nødvendigheten med demokrati og de ulike delene av det pluralistiske politiske systemet, selv om de på mange områder er uenige med blant annet politikerne på spørsmål som dreier seg om asylpolitikk. Kommentarene forfekter ikke nødvendigvis totalitære og antidemokratiske holdninger, men de er på mange områder i grenseland, og innenfor delen som involverer avslaget av fundamentale rettigheter for innbyggerne så er kommentarfeltene i høy grad preget av holdninger som karakteriseres under den andre delen av antidemokrati.

4.8.5 Den sterke stat

Trekkene som inngår i den høyreekstre underkategorien den sterke stat er antipluralisme, lov og orden, og militær. Ettersom antipluralisme anvendes i trekket om antidemokrati så fokuseres det kun på lov og orden og militær i denne seksjonen. De som kommenterer på de høyreekstre Facebook-sidene som studeres er ofte veldig opptatte av at det skal være strengere straff for voldelige handlinger, og at de som “ikke egentlig hører hjemme her” skal sendes ut så fort de begår en kriminell handling. Den lovgivende og dømmende makt er ikke streng nok når det kommer til å straffe de som begår kriminelle handlinger, og det utføres en urettferdig behandling hvor nordmenn straffes strengere enn “innvandrere” og “muslimer”. Spesielt i kategoriene *staten* og *de fremmede*, og mer spesifikt i kodene *politikere*, *venstresiden vs. høyresiden*, *Arbeiderpartiet*, *rettsvesenet* og *media*, *kriminelle innvandrere*, *steng grensene*, *de voldelige* og *den onde ideologien* består av kommentarer som kan karakteriseres som opptatte av at staten skal gripe inn, og at de skal bruke hardere midler og strengere straffer i sitt arbeid. Flere av kommentarene i disse kodene involverer dødsstraff, henging, steining og avkutting av kjønnsorganer. Eksempel på dette er: “Disse skulle hatt dødsstraff for den forbrytelsen de har gjort. Hvor er de muslimene som er så tolerante? Har aldri sett at de står fram og sier meningen sin om dette. De danser og roper og vifter med ekstremitetene sine, slik som stammer ville gjort”. Nordmenn, både “mannen i gata”, og politikere, rettsinstansene og politiet kritiseres for å være naive, for å være blinde for all vold som utføres av innvandrere og muslimer, og for å forskjellsbehandle nordmenn og innvandrere. Eksempler på kommentarer er: “Naive nordmenn som tror det hjelper med et rosetog mot nordmenn (...) Vi må gjøre som Ungarn, Slovakia, Sveits, Polen og Japan som ikke slipper inn muslimer, så enkelt er det!”, “Når de klarer å utføre kriminelle handlinger så klarer de å ta straffen som følger. Hadde det vært en nordmann som hadde gjort det samme så hadde han fått 10-12 år på vann og brød” og “Når slike innvandrere blir tatt for ulovligheter, hvorfor setter ikke myndighetene dem på et direktefly hjem?” Når det kommer til

en opprettholdelse av lov og orden i samfunnet er det tydelig at dette er noe de som kommenterer stiller som et viktig kriterium. Ofte refereres det også til andre nasjoners ledere som Putin i Russland og Donald Trump i USA som tar den viktige jobben som statsoverhode ved å skape kontroll i samfunnet blant annet basert på at grenser skal stenges. Trump blir særlig ansett som “handlingens mann” som tar “trusselen om islam og muslimer på alvor”. Kommentarer er blant annet: *“Muslimer bør drepes. Ekstremister bør henrettes umiddelbart. Donald Trump, som de fleste bare ler av, er klar for krig mot disse menneskene”* og *“Det er ikke forskjell på sunni- og shiamuslimer i Syria. De er fascister alle sammen. Den eneste som*

kan rydde opp islam er Putin, og får han med seg Trump kan det bli slutt på islamiseringen i Europa”. Kommentarer som disse kan også være med å signalisere ønsket om et sterkt militær som skal kunne bekjempe islam, men kommentarene som helhet involverer sjeldent ord eller

holdninger som kan peke i retning av militarisme og den iboende og grunnleggende holdningen om et at et sterkt forsvar er avgjørende og nødvendig. Internasjonale samarbeid blir som kjent sett på som en uting i kommentarfeltene, hvor NATO nesten aldri nevnes i sammenheng med ordet “muslim” og ordet “innvandrere”. Dette kan signalisere at det ikke ses på som avgjørende å ha et sterkt militær i Norge, selv i “kampen mot det fremmede”.

4.9 Særtrekk ved de norske høyreekstreme

H2: Norske høyreekstreme organisasjoner har særtrekk som skiller dem fra høyreekstreme organisasjoner i andre land.

Særtrekk blant norske høyreekstremisme ses på i sammenheng med fraværet av trekkene fra den rådende definisjonen. Det vil si at manglende observasjon av de ulike trekkene vil diskuteres under, og det vil kunne beskrives som særtrekk med de norske høyreekstreme,

4.9.1 Vi, og kun vi, er det riktige folk, og det er ikke plass til mangfoldighet

For de norske høyreekstreme finnes det ikke noe “alle” i Norge. Det vil alltid kunne skilles mellom “oss” og “dem”, som i de aller fleste tilfeller baseres på hudfarge, kultur, religion og en forståelse av manglende tilhørighet. Selv om de som kommenterer ikke nødvendigvis avstår fra prosedyrene ved demokratiet og de reglene som finnes rundt dette i Norge, så viser

de tydelige antidemokratiske holdninger i form av at de avslår fundamentale rettigheter for alle som bor i Norge. Det handler om at demokratiet skal være bare for folket, og med dette menes det *riktige* folket. Velferden og godene som finnes innenfor Norges grenser skal gå til det eneste sanne folket, og ikke til de som “ikke hører hjemme her”, nemlig innvandrere og muslimer. De utelukker dermed mange av de norske borgere, fordi at de ikke oppleves å tilhøre det sanne og rettmessige norske folk. Dette er ikke et trekk som bare er gjeldende for norske høyreekstreme, da de fleste høyreekstreme vil avslå at de fundamentale rettighetene skal gagne andre enn “inngruppen”. Årsaken til at det kan behandles som et særtrekk ved de norske høyreekstreme baseres på hvordan det faktiske demokratiet fungerer i Norge, og at innbyggere som viser motvilje mot fundamentale rettigheter innad i landet kan, i Norges tilfelle, karakteriseres som tilstrekkelige holdninger for å definere noe som antidemokratisk. Grunnlaget baseres blant annet på The Economist artikkel, hvor det ble gjennomført en demokratiindeks i 2018 der Norge havner øverst på rankingen, og topper dermed listene av indeksen som baseres på valgprosess og pluralisme, sivile rettigheter, funksjonen til regjeringen, politisk deltakelse og politisk kultur (The Economist 2018). I verdens ledende demokrati, som scorer 9.87 av 10 på The Economist sin demokratiindeks, er det rettferdig å anta at antidemokratiske holdninger vil kunne skille seg fra andre land. Ekstremismebegrepet blir ofte knyttet til politiske bevegelser som avviser samfunnets kjerneverdier og prinsipper om demokrati eller universelle menneskerettigheter (Bjørge og Gjelsvik 2018, 15). I prinsipper om demokratiet inngår blant annet at innbyggere aktivt deltar i politiske beslutningsprosesser, hvor *alle* skal ha like rettigheter til å delta (Thorsen 2019). På denne måten så avviser de norske høyreekstreme samfunnets kjerneverdier, og de universelle menneskerettighetene. De ser at “de andre” ikke bør ha muligheten til å stemme, ikke bør ha muligheten til å sitte i politiske verv og at de ikke skal kunne uttale seg om saker som ikke “angår dem”. Dette er en undergraving av de prinsippene ved demokratiet. I kommentarfeltene finnes det mange som tilsynelatende hevder at de støtter demokratiet og at de forstår de ulike fordelene som skjer i et demokratisk system, men at de menneskene som oppleves som fremmede ikke skal ha noen rettigheter i vårt land, de skal avvises eller utvises. For det er nettopp det “de andre” i disse kommentarfeltene blir begrenset ned til, nemlig besøkende eller gjennomreisende i det norske samfunn som overhodet ikke er velkommen. Bjørge og Gjelsvik argumenterer for at høyre-radikale mener at de styrende elitene skal erstattes, men at selve demokratiet skal opprettholdes - mens høyreekstreme mener at demokratiet skal avvikles og universelle menneskerettigheter ikke gjelder (2018, 16). Selv om de høyreekstreme kommentarfeltene ikke helt og holdent mener at demokratiet skal avvikles,

er de allikevel opptatte av at universelle menneskerettigheter ikke gjelder.

Menneskerettighetene er de rettighetene og frihetene som ethvert menneske har i kraft av å menneske, og skal være uavhengige av kjønn, klasse eller etnisitet. Menneskerettighetene løfter frem grunnleggende verdier som likhet, frihet og verdighet (Strand 2019).

Menneskerettighetene blir da ansett å ikke gjelde mennesker som “ikke hører til” innenfor de norske grensene, og handler om marginaliserte grupper som ikke skal ha de samme mulighetene og godene som “hvite nordmenn” har. Det finnes mange kommentarer som er presentert tidligere i analysen som kan underbygge dette, men det legges likevel til noen flere kommentarer: *“Hvordan skal man løse dette problemet når blant annet Arbeiderpartiet satser på stemmer fra disse? De vil ha et land uten demokrati, hvor innvandrernes stemme blir avgjørende. Det finnes en betegnelse på slike ‘nordmenn’”* og *“En innvandrer kan få norsk statsborgerskap, men blir aldri norsk for det!”*.

4.9.2 Militarisme i den norske stat

Muddes definisjon av den sterke stat krever trekkene antipluraslime, lov og orden og militarisme. Lov og orden er noe som ofte diskuteres i kommentarfeltene til de norske høyreekstreme, men militæret er noe som sjeldent nevnes. Kommentarfeltene bærer preg av mye kritikk mot eliten, spesielt politikere. Blant kommentarer som tydelig diskuterer Norge som sikkerhetspolitisk aktør utad, så blir det ikke diskutert viktigheten av et sterkere forsvar eller detaljer som omhandler det norske forsvaret. Det finnes derimot mange kommentarer som snakker om å stenge grensene, hvor viktig det er at Norge bevarer norsk, og kommentarer som prater om at nordmenn selv må ta ansvar og fullføre oppgaver som lovens lange arm ikke gjør. Her kan en tolke og resonnerer seg frem til at kommentarene kan være preget av militarisme i at det ønskes et borgervern, fordi blant annet politikere og politiet ikke er strenge nok i sin straff. Når Mudde definerer trekket militarisme ved den sterke stat så presiseres det tydelig viktigheten av våpen, teknologi og et mannsterkt forsvar. De norske høyreekstreme diskuterer sjeldent dette. For å forstå hvorfor militarisme ikke er et trekk blant de norske høyreekstreme er det viktig å se hvilken rolle forsvaret spiller i Norge. I en rapport av Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) fra 2012 skriver Dagfinn Furnes Vatne at i Norge har Helse- og omsorg-, Sosial-, barne- og likestillingsdepartementene hatt størst vekst i budsjettene med ca. 250 prosent fra 1994 til 2012. Forsvarsdepartementets andel av statens utgifter har falt fra 5,6 prosent i 1994 til 3,4 prosent i 2012, som følge av en betydelig lavere budsjettøkning enn gjennomsnittet av departementene. Denne perioden har det vært en vesentlig nedprioritering av forsvaret i forhold til de sivile delene av offentlig sektor. Den

økte velstanden i Norge, og den tilhørende økningen av statlige utgifter har kommet andre sektorer enn Forsvaret til gode (2012, 12-13). I en sammenligning med andre NATO-land viser FFI at USA står for 69,7 prosent av NATOs totale forsvarsbudsjett, hvor land som Storbritannia, Frankrike og Tyskland dekker 4-5 prosent hver, og Norge ligger i en samlet kategori som kalles “øvrige land” og som dekker 5,2 prosent av det totale forsvarsbudsjettet (Vatne 2012, 15). Tall fra denne rapporten understreker at Norge, sammenlignet med andre land som er medlemmer av NATO, er et lite land med få økonomiske midler som går inn i NATOs totale forsvarsbudsjett. I tillegg til at Norge kan anses som en liten sikkerhetspolitisk aktør sett i realismens briller, så tilegnes det i Norge flere midler til velferdsordninger innenfor Helse- og omsorgsdepartementet enn midler til forsvarsbudsjettet. Den totale norske rollen som sikkerhetspolitisk aktør, og nordmenns oppfattelse av dette, kan være med å forklare hvorfor de norske høyreekstreme ikke vektlegger militæret like sterkt som høyreekstreme i andre land (for eksempel USA).

Selv om at Norge mangler militarisme innenfor trekket den sterke stat i definisjonen av høyreekstremisme, så er det andre trekket, lov og orden, gjeldende i høyeste grad. Det er også viktig å se at observasjonsenhetene i denne studien inngår innenfor den innvandringsfiendtlige og islamofobe delen av høyreekstremisme, og det finnes andre deler av høyreekstremismen i Norge som har vært, og fortsatt kan være, preget av militarisme. Disse er ofte å se innenfor nasjonalsosialistisk ideologi, hvor hovedtrekkene er en aggressiv og rasebasert nasjonalisme, en ytterliggående antisemittisme og en mistillit til de demokratiske styreformene (Thorsen og Simonsen 2018). Den nordiske motstandsbevegelsen (DNM) har det største og best organiserte nasjonalistiske og raserevolusjonære miljøet i Norden og i Norge i dag (Bjørigo og Gjelsvik 2018, 68). Av historiske årsaker er vekstpotensialet for nasjonalsosialisme mer begrenset i Norge enn i for eksempel Sverige, og DNMs lokale grupper i Norge har fortsatt bare en håndfull medlemmer, og er langt fra å nå en kritisk masse hvor dette blir attraktive miljøer for mange (Bjørigo og Gjelsvik 2018, 143). Aktiviteten i de nasjonalsosialistiske bevegelsene i Norge kan være med å forklare den manglende militarismen i de norske høyreekstreme kommentarfeltene. De mest aktive norske høyreekstreme miljøene måles på internett og sosiale medier, og det er her de antiislamistiske miljøene opererer. Den høyreekstreme aktiviteten på nett har vokst i takt med bruken av sosiale medier i befolkningen, hvor debattklimaet synes å ha blitt mer hatsk.

V

Diskusjon og konklusjon

5.1 Høyreekstremisme basert på innvandringsfiendtlige og islamofobe Facebook-sider

Før konklusjonen og oppsummeringen av hypotesene vil det legges frem en forklaring på at kommentarfeltene blir formet av innvandringsfiendtlige og islamofobe kommentarer, og hvordan det dermed mangler kommentarer fra de andre grenene av det blant annet Bjørge og Gjelsvik identifiserer som høyreekstremisme. Tabell 3.1 (side 24-25) viser at de norske høyreekstreme organisasjonene som opererer på Facebook er de som ofte bærer preg av innvandringsfiendtlighet, muslimhat og islamofobi. Å anvende disse kommentarfeltene kan være ledende i en studie som dette som søker å finne svar på høyreekstrem ideologi i Norge. Basert på teorien om at høyreekstrem aktivitet har flyttet seg fra fysiske møter til å kun være aktive i form av sosiale medier er det en god grunn til å anvende Facebook-sider når man ønsker å studere høyreekstremisme i Norge som begrep. Det er likevel kritikkverdig at analysen mangler eksplisitte funn fra det blant annet Bjørge og Gjelsvik identifiserer som grupper av etnonasjonalister og raserevolusjonære nasjonalsosialister. De raserevolusjonære nasjonalsosialistene er gjerne omtalt som nazister og er å se i grupper som Norsk Front, Nasjonalistmiljøet, Vigrid og Den nordiske motstandsbevegelsen. Etnonasjonalistene unngår å snakke om rase, men snakker heller om etnisk identitet, og at alle etnisiteter skal holdes adskilt for å utvikle sine særtrekk. Disse finnes blant annet i nettsider som Ekte nyheter og Maalmannen, og i partier som Hvit valgallianse (2018, 27-28). At kommentarfelt som disse mangler i analysen kan være med å forklare blant annet hvorfor det ikke registreres holdninger rettet mot militarisme i kommentarfeltene. Det finnes derimot ingen eller svært liten aktivitet fra de ulike etnonasjonalistene og raserevolusjonære nasjonalsosialistene på Facebook. Spesielt er de raserevolusjonære nasjonalsosialistene i undertall hvor kun Vigrid har en åpen Facebook-side, som ikke har én eneste post. Basert på aktivitet på nett og sosiale medier er det grunnlag for å anta at de som sogner til disse organisasjonene og grupperingene er svært få i Norge, og dermed vanskelig kan være med å belyse trekk ved høyreekstremisme i Norge i en studie som dette.

5.2 Hypotese 1: Høyreekstreme trekk

En gjennomgang av de ulike trekkene ved høyreekstrem ideologi viser at Norge er preget av de ekskluderende trekkene nasjonalisme, xenofobi og rasisme. De hierarkiske trekkene, som involverer antidemokrati og den sterke stat, er vanskeligere å nøyaktig kunne stadfeste i kommentarfeltene. Det finnes antidemokratiske holdninger i form av avslaget av fundamentale rettigheter for alle innbyggere, og holdninger som handler om en sterk stat i form av strengere krav til lov og orden. En tabell av de ulike trekkene vises å være like uansett om kommentarene inneholder ordet muslim eller ordet innvandrer.

Tabell 5.1 Trekk ved høyreekstrem ideologi blant de norske høyreekstreme

Temaer	Nasjonalisme	Rasisme	Xenofobi	Antidemokrati	Den sterke stat
Innvandrer	+	+	+	+/-	+/-
Muslim	+	+	+	+/-	+/-

Tabellen viser hvordan trekkene oppstår i kommentarfeltene, men det trengs en nærmere forklaring på hvordan trekkene er konstruert, snakket om og berettiget i de norske høyreekstreme kommentarfeltene. Trekket som omhandler antidemokrati er vanskelig å registrere, på bakgrunn av de ulike tankene om hva som må inngå for at noe skal kunne defineres som antidemokratisk. På bakgrunn av Muddes definisjon ble det som kjent søkt etter antipluralisme og avslaget av fundamentale rettigheter for innbyggere i et samfunn. Kommentarfeltene viser ikke avslaget av det pluralistiske politiske system, ved at ikke aksepterer de rammene som inngår i et demokratisk styresett, men de underminerer det pluralistiske systemet ved at de i all hovedsak er kritiske til valgene som gjøres av organene som sitter i de ulike posisjonene som inngår i maktfordelingsprinsippet. På tross av at politikere og andre deler av det som anses som eliten blir kritisert og ofte opplevd som at de er korrupte i form av at hensyn overfor innvandrere og muslimer tas på bekostning av “det norske folk”, så er det vanskelig å kunne identifisere at kommentarfeltet er preget av antipluralisme, selv om at de ønskes en begrensning av de politiske institusjonene og gruppene med at disse ikke skal være gjeldende for alle. Det som derimot er enklere å observere er diskusjoner rundt avslaget om de fundamentale rettighetene som skal være gjeldende for alle innbyggere. Et gjennomgående trekk ved de høyreekstreme kommentarfeltene er at de er preget av et stort antall kommentarer som omhandler at “de andre”, og i dette tilfellet “innvandrere” og “muslimer”, ikke skal ha tilgang til de samme

rettighetene som “oss” basert på at de ikke hører hjemme. Avslaget av de fundamentale rettighetene for alle som bor innenfor Norges grenser er uten tvil å finne i de høyreekstreme kommentarfeltene. “Innvandrere” og “muslimer” refereres ofte til som skadedyr som ikke hører hjemme i den norske fauna.

En definisjon av den sterke stat er også basert på Muddes studier, og involverer som kjent lov og orden i form av et styrket politi, strengere straffer for kriminelle handlinger og strengere avgjørelser fra domstolene, som blant annet inkluderer dødsstraff. De norske høyreekstreme er opptatte av at blant annet politikere, rettsvesenet og media har en plikt overfor det norske folk som inkluderer at de skal gjennomføre strenge avgjørelser i form av straffer, i aller høyeste grad av “innvandrere” og “muslimer”, men også landssvikere i de ulike politiske partiene, særlig Arbeiderpartiet, bør straffes for sin udugelighet og for at de gir sin støtte og sympati til muslimer og innvandrere. Det som derimot mangler i kommentarene er trekket som omhandler militarisme. For at kommentarfeltet skulle være preget av militarisme måtte det blant annet ha kommentarer som fokuserte på et mannsterkt forsvar med den ypperste teknologi og et hat mot pasifisme, samtidig som de skulle vært opptatt av at militæret i Norge. Det registreres svært få kommentarer som kan kategoriseres som holdninger innenfor begrepet militarisme. Analysen og datamaterialet *avkrefter hypotese 1*, og viser at de norske høyreekstreme ikke har alle de ulike trekkene som Mudde mener må være tilstede for å konstatere at noe inngår i den høyreekstreme ideologi. Mens trekkene nasjonalisme, rasisme og xenofobi absolutt er gjeldende, så er deler av trekkene antidemokrati og den sterke stat ikke sterke nok til å være helt avgjørende i kommentarfeltene.

At Norge ikke har samtlige av trekkene fra den gjeldende definisjon av høyreekstreme betyr ikke at de ulike observasjonsenhetene skal utelukkes for å kunne si noe om høyreekstremisme i Norge. Mudde mener at de fleste forfattere mislykkes i å nevne, eller bare så vidt nevner, kombinasjonen av de ulike trekkene som er nødvendige for å konstituere høyreekstremisme. Han skiller mellom tre ulike tilnærminger for å studere disse trekkene som er den kvantitative tilnærmingen, den kvalitative tilnærmingen og en mikset tilnærming. I den kvantitative tilnærmingen er alle trekkene sett på som like viktige og det stilles bare ett kriterium: antallet av trekkene. I den kvalitative tilnærmingen er ett (eller flere) trekk “mer viktig” enn andre. Den tredje tilnærmingen kombinerer disse to tilnærmingen hvor for eksempel det kreves minst to egenskaper hvor en må være en “ekskluderende” egenskap som xenofobi, eller en “hierarkisk egenskap, som autoritærisme (2000, 11). En kvantitativ tilnærming i denne

analysen viser at det ikke er nok trekk av de ulike fem trekkene for å kunne konstatere høyreekstrem ideologi. En kvalitativ tilnærming viser at samtlige av de ekskluderende trekkene er med i kommentarfeltene, i tillegg til at trekk innenfor antidemokrati og den sterke stat registreres, på bakgrunn av en kvalitativ tilnærming kan det konstateres høyreekstrem ideologi. En kombinasjon av de to tilnærmingene viser også at det kan identifiseres høyreekstrem ideologi i kommentarfeltene. Kombinasjonen av de to tilnærmingene må ses på som at de tre ekskluderende trekkene er gjeldende for de norske høyreekstremer, og hvor deler av de hierarkiske egenskapene kan observeres i datamaterialet. De manglende delene av Muddes definisjoner av antidemokrati og den sterke stat forsøkes forklares som en følge av at det er *norske* høyreekstreme organisasjoner som undersøkes, og at disse kan behandles som særtrekk ved de norske høyreekstremer. Oppsummeringen av hypotese 2 vil diskuteres dette nærmere.

5.3 Hypotese to: Særtrekk ved norske høyreekstremer

At deler av trekket antidemokrati mangler i de norske høyreekstreme organisasjonene viser svakheter for å kunne stadfeste høyreekstrem ideologi blant de norske høyreekstremer. Muddes studier om høyreekstremisme søker som regel etter å identifisere høyreekstreme trekk i politiske partier i Europa, og særlig i Tyskland. På bakgrunn av at Mudde studerer høyreekstreme politiske partier så mener han at antidemokrati er det viktigste og mest grunnleggende trekket som skal inngå. At deler av trekket antidemokrati er manglende blant de norske høyreekstremer tolkes her som et tegn på særtrekk ved Norge. De norske høyreekstremer som mangler tegn på den ekskluderende formen for antidemokratiske holdninger må ses på i relasjon til at man studerer høyreekstremisme i Norge, og ikke i andre land som for eksempel representerer et demokrati som er langt nede på demokratiindeksen. Påstanden er dermed at antidemokratiske holdninger vil være mer ekstreme ut i fra landets svakheter i demokratisk styresett, og nettopp derfor viser ikke de høyreekstremer i Norge de samme tendensene som andre land. Det må likevel også her diskuteres at Bjørge og Gjelsvik mener at kulturnasjonalistene, som involverer de innvandringsfiendtlige og islamofobe grupperingene i Norge, kan kalles for høyreradikale fordi de mener at de styrende elitene skal erstattes, men at selve demokratiet skal opprettholdes. De understreker at for å kunne kalles høyreekstrem så skal holdningen være at demokratiet skal avvikles og at universelle menneskerettigheter ikke gjelder. Selv om kommentarfeltene i denne analysen sjeldent viser tegn til at demokratiet burde avvikles, så viser de ofte at de underminerer ulike trekk ved demokratiet, blant annet ser de at universelle menneskerettigheter ikke gjelder. Tanken er ikke

at menneskerettighetene overhodet ikke skal gjelde, men at de bare skal være gjeldende for bestemte deler av et samfunn, som karakteriseres som de som virkelig tilhører samfunnet. I tillegg er det ikke sjeldent at muslimer blir nevnt som en “rase” eller et “folk” eller en “kultur” som bør utryddes. De universelle menneskerettighetene er da altså ikke gjeldende for muslimene eller innvandrere, og dermed bør kulturnasjonalistene karakteriseres som høyreekstreme fremfor høyreradikale.

Som argumentert for innledningsvis så vil ikke det som karakteriseres som ytterst høyreekstremt i Norge nødvendigvis bli sett på som høyreekstremt i USA. Trekket som inngår antidemokrati vil trolig også være spesielt ulikt mellom Norge og USA hvis man skal ta i betraktning tanken om at velfungerende demokrati vil kunne gi andre insentiver og holdninger til høyreekstremisme i Norge, enn det amerikanske demokratiet som i demokratiindeksen til The Economist karakteriseres som et svekket demokrati (2018). En annen sammenligning som kan tas mellom Norge og USA er ulike holdningene til militæret, og hvordan USA satser mange midler og ressurser på det amerikanske forsvaret, sammenlignet med Norge. På denne måten argumenteres det for at de norske høyreekstreme ikke nødvendigvis må inneha trekket militarisme for å ses på som høyreekstreme.

De norske høyreekstreme innehar samtlige av de ekskluderende trekkene fra Muddes definisjon, men mangler deler av de autoritære trekkene. Grunnlaget for dette er at de norske høyreekstreme bør defineres innenfor bestemte karakteristikk ved Norge som land. På bakgrunn av analysen gjennomført i denne studien så er særtrekkene ved de norske høyreekstreme at de ikke avslår demokratiet totalt, og at de ikke fokuserer på militarisme som et avgjørende trekk ved den norske stat. De ulike særtrekkene som observeres i kommentarfeltene blant de norske høyreekstreme *bekrefter hypotese 2*.

5.4 Konklusjon

Det å studere høyreekstremisme i seg selv er et krevende arbeid fordi begrepsforståelsen er svekket i det at det mangler en konkret definisjon på høyreekstremisme. Å studere høyreekstremisme ved hjelp av kommentarfelt på Facebook er i hvert fall krevende, i tillegg til at det åpner opp for kritikk på flere områder. Det er viktig å understreke at det ikke argumenteres for at ethvert menneske som legger igjen en kommentar på disse høyreekstreme organisasjonenes Facebook-sider kan anses for å være høyreekstreme personer. Det er hovedfokuset til organisasjonen selv, altså administratorene som styrer Facebook-siden, som

styrer kommentarene i den retningen de ønsker. På poster som for eksempel skriver om ekstreme gjerninger utført av “innvandrere” og “muslimer” dukker det opp mange kommentarer som karakteriseres som høyreekstreme, og disse blir de som tegner det store bildet for de høyreekstreme organisasjonene. Blant kommentarene finnes det utvilsomt mennesker som ikke kan identifiseres til å ha høyreekstremistiske trekk, men jevnt over virker det som sosiale medier gjør det enklere å ytre meninger som man kanskje ikke ellers ville sagt høyt, og kan derfor være med å samle menneskers rundt det som oppleves som en felles kamp. Sosiale medier er et viktig medium innenfor høyreekstremismen, hvor høyreekstrem ideologi er det som opererer “ovenfra” (for eksempel organisasjonen som styrer en Facebook-side), mens høyreekstrem respons kommer nedenfra (den som kommenterer på innleggene på disse Facebook-sidene) (Fuchs 2016, 189). En studie som denne, som anvender kommentarfelt for å svare på en problemstilling, så er det helt avgjørende at mange deltar i kommentarfeltene. Stopp islamiseringen av Norge, Demokratene og Folkebevegelsen mot innvandring er Facebook-sider med et høyt antall følgere og et høyt antall kommentarer. På bakgrunn av dette kan en anta at disse Facebook-sidene og de som styrer postene appellerer til mange mennesker som kan bevege seg i det ytre høyre med ytterliggående og ekstreme holdninger.

Funnene fra de norske høyreekstreme Facebook-sidene viser at ikke alle trekkene for den rådende definisjonen er gjeldende for Norge, men at de ulike høyreekstreme organisasjonene som anvendes i denne studien like fullt kan karakteriseres som høyreekstreme. I tillegg til dette så presenterer Norge det som anses som særtrekk ved høyreekstreme i denne studien. Hypotese 1 ble avkreftet som en følge av at de norske høyreekstreme ikke innehar de gjeldende trekkene av Muddes definisjon på høyreekstremisme. Som Mudde understreker så er det mange forskere som ikke presenterer de ulike trekkene når de studerer høyreekstremisme, og derfor finnes det relativt få studier tar hensyn til disse trekkene i sin begrepsavklaring, selv om de er innforståtte med at de egentlig skal være tilstede. Denne studien forsøker å se at trekkene som mangler innenfor den etablerte høyreekstreme definisjonen av Norge må ses på som særtrekk med de norske høyreekstreme. Norge skiller seg ut fra den rådende definisjonen på grunnlag av et velfungerende demokrati og et relativt lite forsvarsbudsjett som gjør at de norske høyreekstreme ikke viser de samme antidemokratiske holdningene som andre høyreekstreme, og ikke viser de samme holdningene til viktigheten av et styrket militær.

5.5 Veien videre

Det oppleves som fruktbart og interessant å studere høyreekstremisme ved hjelp av åpne kommentarfelt på Facebook, og en videre forskning på dette området bør anvende enda større datamaterialer for å undersøke høyreekstrem ideologi i Norge. Det kunne også vært interessant og sammenlignet funn fra den virkelige verden med funn fra den virtuelle verden. Det som er utfordrende er selvsagt den manglende aktiviteten fra høyreekstremer ute på gata, som dermed gjør det krevende å studere fenomenet. Kristian Bjørkelo sier at mange har en tendens til å se såkalte “sosiale medier” som noe separat fra det digitale, og det digitale som noe separat fra det analoge, som om de var avgrensede sfærer, når de egentlig er svært avhengige av hverandre. Han mener at eksperter fokuserer på det ene eller det andre, og er altfor opptatte med “sin ting” enn å faktisk se det store bildet. Med å se på det store bildet kan vi faktisk se hvordan det analoge skiller seg fra det digitale, og det digitale skiller seg fra “sosiale medier” og hvordan de påvirker hverandre og bruker hverandre. Dette fokuset på nettdebatten, setter form og plattform i sentrum, og distraherer i altfor stor grad fra det hatefulle tankegodset som en finner i kontrajihadistisk litteratur, på internettforumer og Facebook-grupper, i Youtube-videoer og i kommentarfelt på aviser og blogger (2012, 42). Det er avgjørende å se mulighetene for påvirkning og aktivisme på sosiale medier-sider, som Facebook, og å anerkjenne dette mediet som en del av debatten.

Et annet spennende tema som ble vekket i min reise blant de høyreekstremer organisasjonenes kommentarfelt var påstander om ekkokammereffekt, og hvordan dette skilte seg mye fra de ulike sidene som ble studert. I flere kommentarfelt så møter de mest ekstreme motstand på sine meninger og holdninger. Den amerikanske jusprofessoren Cass Sunstein mener at folk burde eksponeres for materialer som de ikke ville valgt på forhånd. Han mener at internett blir brukt av mange som oppdrett for ekstremisme, hvor helt likesinnede mennesker snakker helt på frekvens med hverandre, og ofte uten å møte motsettende synspunkter. Gjentakende eksponering til en ekstrem posisjon, men tanken om at mange mennesker holder den samme posisjonen, vil forutsigbart bevege de som er eksponert og sannsynligvis predisponert til å tro på det (2001, 71). Han trekker ligninger til da det bare fantes én tv-kanal eller én radiokanal og man fikk informasjonen man kunne få fra disse kanalene, mens nå velger man bort alt man ikke vil høre på eller se og dermed mye mer styrer eksponeringen. Ikke-planlagte og uventede møter, mener Sunstein er sentrale for demokratiet i seg selv. Disse møtene involverer ofte emner og synspunkter som folk ikke har tenkt på, og som de kanskje finner svært irriterende (Sunstein 2001, 8-9). Det var overraskende mange kommentarer som utfordret den

gjennomgående holdningen i kommentarfeltene, som ikke bare skjøt ut setninger som “Rasister!” eller “Idioter”, men som også gikk inn i dybden for å forsøke å forstå de andre som deltar, eller å utfordre de andre som deltar med relativt saklige kommentarer. Ekkokammereffekt, og kanskje heller mangelen på ekkokammereffekt, i de høyreekstremer organisasjonenes kommentarfelt på Facebook er noe som bør undersøkes nærmere.

Litteraturliste

Batorski, Dominik og Ilona Grzywinska. 2018. Three dimensions of the public sphere on Facebook. *Information, Communication & Society*, 21, (3): 356-374. DOI: 10.1080/1369118X.2017.1281329

Berg, Ole T. 2018. Pluralisme - politikk. *Store norske leksikon*. Lest 05. mai 2019.
https://snl.no/pluralisme_-_politikk

Bjørgero, Tore. 1997. *Racist and right-wing violence in Scandinavia: patterns, perpetrators, and responses*. Tano Aschehoug.

Bjørgero, Tore (red.), Døving, Cora A., Emberland, Terje., Gjelsvik, Ingvild M. & Birgitte P. Haanshuus. 2018. *Høyreekstremisme i Norge. Utviklingstrekk, konspirasjonsteorier og forebyggingsstrategier*. Politihøgskolen, Oslo.

Bjørgero, Tore og og Ingvild M. Gjelsvik. 2018. "Utvikling og utbredelse av høyreekstremisme i Norge". I *Høyreekstremisme i Norge. Utviklingstrekk, konspirasjonsteorier og forebyggingsstrategier*, redigert av Tore Bjørgero, 27-143. Politihøgskolen, Oslo.

Bjørkelo, Kristian A. 2012. Estremisme og verdveven. I *Høyreekstremisme i Norge*, redigert av Kari Helene Partapuoli. Antirasistisk Senter. lest 20. september 2018.
http://antirasistisk.no/wp-content/uploads/2014/06/h%C3%B8yreekstremisme_rapport_endelig.pdf

boyd, danah m. og Nicole B. Ellison. 2008. Social Network Sites: Definiton, History, and Scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication* (13) 210-230.

Caiani, Manuela., della Porta, Donatella. og Claudius Wagemann. 2012. *Mobilizing on the Extreme Right*. Oxford University Press.

Caiani, Manuela. og Linda Parenti. 2013. *European and American Extreme Right Groups and the Internet*. Routledge.

Creswell, John W. og Cheryl N. Poth. 2018. *Qualitative Inquiry and research design. Choosing Among Five Approaches. Fourth Edition.* SAGE Publications.

Drost, Ellen A. 2011. Validity and Reliability in Social Science Research. *Education Research and Perspectives; Nedlands.* (38) 1: 105-124.

Døving, Cora A. og Terje Emberland. 2018. "Konspirasjonsteorier i det ytterliggående høyrelandskapet i Norge". I *Høyreekstremisme i Norge. Utviklingstrekk, konspirasjonsteorier og forebyggingsstrategier*, redigert av Tore Bjørgo, 179-230. Politihøgskolen, Oslo.

Enjolras, Bernard., Karlsen, Rune., Steen-Johnsen, Kari. & Dag Wollebæk. 2013. *Liker – liker ikke: Sosiale medier, samfunnsengasjement og offentlighet.* Cappelen Damm.

Fuchs, Christian. 2016. Racism, nationalism and right-wing extremism online: The Austrian Presidential Election 2016 on Facebook. *Momentum Quarterly* 5 (3) 172-196.

George, Alexander L. og Andrew Bennett. 2005. *Case Studies and Theory Development in the Social Sciences.* USA: MIT Press.

Gundersen, Dag. 2018. "Militarisme". *Store norske leksikon.* Lest 15. mai 2019.

<https://snl.no/militarisme>

Hagtvat, Bernt. 2012. "Høyreekstremismens forvandlinger". I *Høyreekstremisme: Ideer og bevegelser i Europa*, redigert av Øyvind Sørensen, Bernt Hagtvat og Bjørn Arne Steine, 320-342. Dreyer Forlag A/S.

Hagtvat, Bernt og Øyvind Strømmen. 2014. "Høyre-radikalisme". *Store norske leksikon.* Lest 20. november 2018. <https://snl.no/h%C3%B8yreradikalisme>

Haanshuus, Birgitte P. og Anders R. Jupskås. 2017. Høyreklikk! En analyse av ytre høyre på sosiale medier i Norge. *Tidsskrift for samfunnsforskning* (2) 145-165.

Haanshuus, Birgitte P. 2018. "Fra gata til data? Ytre høyres aktivisme på internett og sosiale medier". I *Høyreekstremisme i Norge. Utviklingstrekk, konspirasjonsteorier og forebyggingsstrategier*, redigert av Tore Bjørgo, 147-171. Politihøgskolen, Oslo.

Huntington, Samuel P. 2002. *The Clash of Civilization and the Remaking of World Order*. The Free Press.

Garvik, Olav. 2017. "Demokratene". Store Norske Leksikon. Lest 10.04.19.
https://snl.no/Demokratene_i_Norge

Gerring, John. (2012). *Social Science Methodology: A Unified Framework*. Cambridge University Press. Second Edition. New York.

Ignatow, Gabe og Rada F. Mihalcea. 2016. *Text Mining: A Guidebook for the Social Sciences. 1st Edition*. SAGE Publications.

Jupskås, Anders R. 2012a. *Ekstreme Europa: Ideologi, årsaker og konsekvenser*. Cappelen Damm.

Jupskås, Anders R. 2012b. "Norway". I *Preventing and Countering Far-Right Extremism: European Cooperation*. Ministry of Justice, Sweden and Institute of Strategic Dialogue.

Justis- og politidepartementet. 2010. *Felles trygghet – felles ansvar. Handlingsplan for å forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme*.
https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/JD/Vedlegg/Handlingsplaner/HP_ekstremisme.pdf

Karlsen, Rune., Steen-Johnsen, Kari., Wollebæk, Dag. og Bernard Enjolras. 2017. Echo chamber and trench warfare dynamics in online debates. *European Journal of Communication* (3): 257-273.

Knigge, Pia. 1998. The ecological correlates of right-wing extremism in Western Europe. *European Journal of Political Research* (34) 249-279.

Lijphart, Arend. 1971. Comparative Politics and the Comparative Method. *The American Political Review*. 65 (3) 682-693.

Mudde, Cas. 1995. Right-wing extremism analyzed. *European Journal of Political Research* (27) 203-224.

Mudde, Cas. 2000. The ideology of the extreme right. *Manchester University Press*.

Mudde, Cas. 2010. The Populist Radical Right. *Routledge*.

Statista. 2019. "Number of monthly active Facebook users worldwide as of 1st quarter 2019 (in millions)". Lest 16. mai 2019. <https://www.statista.com/statistics/264810/number-of-monthly-active-facebook-users-worldwide/>

Sultan, Shoaib og Runar B. Steen. 2012. *Høyreekstremisme i Norge*, redigert av Kari Helene Partapuoli. Antirasistisk Senter. lest 20. september 2018. http://antirasistisk.no/wp-content/uploads/2014/06/h%C3%B8yreekstremisme_rapport_endelig.pdf

Sunstein, Cass R. 2001. *Republic.com*. Princeton University Press.

Strand, Vibeke B. 2019. Menneskerettigheter. *Store norske leksikon*. Lest 28. mai 2019. <https://snl.no/menneskerettigheter>

Strømmen, Øyvind. 2012. "De organiserte". I *Høyreekstremisme i Norge*, redigert av Kari Helene Partapuoli. Antirasistisk Senter. Oslo. Lest 20. september 2018.

Strømmen, Øyvind. 2013. *Den sorte tråden: Europeisk høyre-radikalisme fra 1920 til i dag*. Cappelen Damm. Trondheim.

Strømmen, Øyvind. 2019. Høyreekstremisme. *Store norske leksikon*. Lest 15. januar 2019. <https://snl.no/h%C3%B8yreekstremisme>

The Economist. 2018. "Democracy Index 2018". Lest 25. mai 2019. <https://www.eiu.com/topic/democracy-index>

Thorleifsson, Cathrine. 2016. Høyre radikale responser. Fokus: Migrasjonskrisen.

Internasjonal Politikk (2) 1-9

Thorsen, Dag E., Svensson, Palle. og Olav Hovde. 2019. Demokrati. *Store norske leksikon*.

Lest 28. mai 2019. <https://snl.no/demokrati>

Thorsen, Dag E. og Kjetil Braut Simonsen. 2018. Nazisme. *Store norske leksikon*. Lest 28.

mai 2019. <https://snl.no/nazisme>

Tjora, Axel. 2019. "Rasisme". *Store norske leksikon*. Lest 14. april.2019.

<https://snl.no/rasisme>

Vatne, Dagfinn F. 2012. Makroøkonomiske trender 2012 – forsvarsøkonomisk utvikling i et historisk og internasjonalt perspektiv. *Forsvaret forskningsinstitutt (FFI)*.

Vorster, J. M. 2002. Racism, xenophobia and human rights. *The Ecumenical Review* (54) 296-312.

Whine, Michael. 2012. Trans European Trends in Right-Wing Extremism. I *Mapping the Extreme Right in Contemporary Europe: From Local to Transnational*, redigert av Andrea Mammone, Emmanuel Godin og Brian Jenkins. Routledge.

Yin, Robert K. 2009. *Case Study Research. Design and Methods. Fourth Edition*. SAGE Publications.

Zainal, Zaidah. 2007. Case study as a research method. *Jurnal Kemanusiaan*. (5) 1-6.

Zalaghi, Hasan. og Mahdi Khazaei. 2016. The Role of Deductive and Inductive Reasoning in Accounting Research and Standard Setting. *Asian Journal of Finance & Accounting* 8 (1): 23-37. DOI: <http://dx.doi.org/10.5296/ajfa.v8i1.8148>